© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Užsakovas: ***Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės***

„TEISINĖS PASLAUGOS, RENGIANT INOVACIJŲ PROGRAMOS, SKATINANČIOS INFORMACINĖS VISUOMENĖS PLĖTRĄ IR ATITINKANČIOS ES POLITIKĄ INOVACIJŲ SRITYJE, PROJEKTĄ, BEI PASIŪLYMAI SUSIJUSIEMS TEISĖS AKTAMS PAKEISTI IR PAPILDYTI“

ATASKAITA

Vilnius

2006

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Paslauga „Teisinės paslaugos, rengiant Inovacijų programos, skatinančios informacinės visuomenės plėtrą ir atitinkančios ES politiką inovacijų srityje, projektą, bei pasiūlymai susijusiems teisės aktams pakeisti ir papildyti“ suteikta pagal sutartį Nr. 6F-08/03.

Vykdytojas: **VšĮ *Interneto tyrimų ir inovacijų institutas***

Autoriai: ***Doc. Dr. Mindaugas Kiškis (grupės vadovas)***
Austė Kraujelytė
Prof. Dr. Rimantas Petrauskas
Mindaugas Krikščionaitis

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

TURINYS

Esamos inovatyvumo būklės plėtojant informacinę visuomenę ES ir Lietuvoje analizė (uždavinys Nr. 2.1.) 4
Interneto prieiga (bendra ir plačiajuostė) ir gyventojų kompiuterinis raštingumas 9
Patentai 12
Elektroninės komercijos būklė 13
Elektroninės valdžios (viešųjų paslaugų) rodikliai 15
Švietimo ir mokymosi visą gyvenimą rodikliai 15
Statistinių rodiklių šaltinių sąrašas 18
Priedas Nr. 2. Paveikslai. 42
Lietuvos ir ES teisinės aplinkos, įtakojančios inovatyvius procesus informacinės visuomenės plėtros srityje, analizė (uždavinys 2.2.) 50
Lietuvos Respublikos teisės aktų įtakojančių inovatyvius procesus informacinės visuomenės plėtros srityje analizė 50
Lietuvos Respublikos teisės aktų įtakojančių inovatyvius procesus informacinėje visuomenėje apžvalga 51
Išvados ir pasiūlymai 75
Europos Sąjungos teisės aktų įtakojančių inovatyvius procesus informacinės visuomenės plėtros srityje analizė 78
Išvados 87
Pagrindinės inovacijų plėtros kryptys informacinės visuomenės srityje (uždavinys Nr. 2.3.) 88
Teisinės, organizacinės, žmoniškųjų išteklių problemos bei reikalingos investicijų apimtys (uždavinys 2.4.) 94
Pasiūlymai teisinės aplinkos inovacijoms skatinti informacinės visuomenės plėtros kontekste tobulinimui (uždavinys 2.5.) 98
Inovacijos programos uždavinių įgyvendinimo prognozuojami rezultatai bei poveikis informacinės visuomenės plėtrai (uždavinys 2.6.) 107
Inovacijų programos, skatinančios informacinės visuomenės plėtrą, metmenys (uždavinys 2.7.) 111
LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS 119

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Esamos inovatyvumo būklės plėtojant informacinę visuomenę ES ir Lietuvoje analizė (uždavinys Nr. 2.1.)

Uždavinys (Nr. 2.1.): Išanalizuoti esamą inovatyvumo būklę plėtojant informacinę visuomenę ES ir Lietuvoje.

Rezultatai: Išanalizuota esama inovatyvumo būklė bei tendencijos plėtojant informacinę visuomenę ES ir Lietuvoje informacinių ir ryšių technologijų, elektroninio turinio, elektroninės infrastruktūros srityse, o taip pat organizaciniais bei žmogiškųjų išteklių parengimo aspektais. Vertinimas turi būti pagrįstas rodikliais (išreikštais skaičiais), kurie atsispindi esamos būklės analizėje (visi studijoje naudojami rodikliai turi būti reprezentatyvūs, nurodytas jų šaltinis, surinkimo laikas).

Pateikta lyginamoji 2004-2005 m. Lietuvos ir ES rodiklių informacinė visuomenės plėtros srityje vidurkių analizė, jų keitimosi tendencijos ir įtakojantys faktoriai.

***

Esamos inovatyvumo būklės bei tendencijų plėtojant informacinę visuomenę ES ir Lietuvoje analizė yra pagrįsta tokiomis rodiklių grupėmis:

- bendrieji inovatyvumo rodikliai;
- interneto prieiga (bendra ir plačiajuostė) ir gyventojų kompiuterinis raštingumas;
- patentai;
- e-komercijos būklė;
- e-valdžios (viešųjų paslaugų) rodikliai;
- švietimo ir mokymosi visą gyvenimą rodikliai.

Šios rodiklių grupės yra pasirinktos atsižvelgiant į uždavinio problematiką ir visuotinai priimtus informacinės visuomenės ir inovatyvumo plėtros matavimo rodiklius, plačiai naudojamus Europos Sąjungos (ES) politiniuose bei teisės aktuose ir Europos bei pasaulio mokslininkų mokslo tiriamuosiuose darbuose. Bendrieji inovatyvumo rodikliai leidžia apžvelgti bendrąsias sąlygas bet kokios inovacinės veiklos plėtojimui. Kitos aukščiau minėtos rodiklių grupės padeda įvertinti pagrindines, su informacinės visuomenės plėtra susijusias tendencijas.

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Bendrieji inovatyvumo rodikliai

Bendrieji inovatyvumo rodikliai atspindi valstybių sudarytas pagrindines sąlygas inovacinei veiklai plėtoti, leidžia spręsti apie principines valstybinės politikos tendencijas bei inovacijų reikšmės sampratą bendroje politinių – strateginių tikslų ir planų architektūroje. Inovacijų, inovacinės aplinkos ir inovatyvumo lygio nacionaliniame kontekste skatinimas yra tarpsektorinė sritis, kuri apima pačias įvairiausias valstybės politikos kryptis, pradedant nuo švietimo bei mokslinių tyrimų ir baigiant mokesčių tarifais. Bendrieji inovatyvumo rodikliai leidžia daryti išvadas apie pagrindines sąlygas, kurios įtakoja inovacijų plėtrą bet kurioje valstybės gyvenimo srityje, įskaitant ir informacinę visuomenę.

Svarbiausi bendrieji rodikliai yra BVP[1] ir BVP tenkantis vienam gyventojui, darbo produktyvumas, investicijos į mokslinius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą (MTEP) ir išlaidų MTEP šaltiniai. BVP tenkantis vienam gyventojui parodo valstybės ekonomikos produktyvumą ir augimo tendencijas. Yra plačiai pripažįstama, kad šis rodiklis yra itin priklausomas nuo šalies inovatyvumo būklės, technologinės plėtros ir žmogiškojo kapitalo kokybės[2], tad jo lyginamoji analizė duoda netiesiogines nuorodas ir į minėtų sričių plėtros tendencijas. Darbo produktyvumo rodiklis leidžia palyginti valstybių gebėjimus tinkamai išnaudoti darbo jėgą ir mažinti nedarbo lygi. Pastarąjį dešimtmetį vis dažniau yra teigiama, kad Europos kontekste inovacijos, mokslo pasiekimai ir technologijos yra viena iš svarbiausių priemonių, galinti užtikrinti darbo produktyvumo augimą[3], tad šio rodiklio analizė leidžia daryti išvadas ir apie šalies gebėjimus generuoti inovacijas. Investicijų į MTEP rodiklis atskleidžia valstybinės strateginės politikos prioritetus, t.y. kokia išlaidų dalis yra skiriama MTEP, kuri sudaro pagrindą bet kokioms inovacijoms ir žinių ekonomikos plėtrai, o išlaidų MTEP struktūra rodo tiek valstybes, tiek visuomenės, pavyzdžiui, verslo atstovų, suinteresuotumą inovatyvia veikla ir jos rėmimu.

Šalia aukščiau minėtų bendrųjų rodiklių būtina aptarti ir specifinį, labiausiai su inovacijomis susijusį rodiklį – suminį inovatyvumo indeksą (angl. Summary Innovation Index - SII), kuris yra skaičiuojamas Europos Komisijos pavedimu įgyvendinant ES Lisabonos strategiją. Šio rodiklio tikslas yra įvertinti ir palyginti ES valstybių narių inovatyvumą. Rodiklis yra skaičiuojamas įvertinant visą kompleksą pačių įvairiausių statistinių duomenų,

[1] BVP – tai bendrasis vidaus produktas.

[2] Europos Komisijos raportas „Key Figures 2005 on Science, Technology and Innovation. Towards a European Knowledge Area“ (19 July 2005)

[3] Ibid.

susijusių su valstybių inovatyvia veikla. Pavyzdžiui, SII apima duomenis, rodančius tiksliuosius mokslus baigusių asmenų procentą, žmonių su aukštuoju išsilavinimu skaičių, viešąsias išlaidas MTEP, verslo išlaidas MTEP, verslo įmonių diegiamų inovacijų skaičių ir pobūdį, aukštųjų technologijų produktų dalį šalies eksporte, patentų skaičių ir pan.

BVP yra vienas iš pagrindinių ekonominių rodiklių, pagal kurį atlikta valstybių lyginamoji analizė suteikia daugiausiai informacijos apie valstybės ekonomikos dydį ir augimą. BVP yra apibrėžiamas kaip visų valstybėje per konkretų laikotarpį pagamintų prekių ir suteiktų paslaugų rinkos vertė. Lentelėje Nr. 1 yra pateikti duomenys apie Europos valstybių, JAV, Japonijos ir Kinijos BVP, išreikštą JAV doleriais. Šie duomenys rodo, jog ES BVP visais nagrinėjamais metais buvo didžiausias bei nuolatos augo. Didžiausias augimas pastebimas 2006 m. – apie 2,8 %[4]. Pagrindinė ES konkurentė pasaulinius mastu – JAV – pagal šį rodiklį kiek atsilieka nuo ES. Lietuvą kartu su Latvija, Estija, Malta, Kipru ir Islandija galima priskirti prie mažiausią BVP turinčių šalių tarp lentelėje Nr. 1 nurodytų valstybių. Tai rodo, kad šių valstybių ekonomikos yra mažos ir gana silpnos, nėra išnaudojamos inovacijų, technologijų plėtros ar žmogiškojo kapitalo teikiamos galimybės. Tačiau teigiamas dalykas Lietuvos atveju yra nuolatinis BVP augimas nagrinėjamu laikotarpiu, kas reiškia, jog šalies ekonomika turi potencialą prisivyti senųjų ES valstybių narių lygį. Be to, BVP augimas rodo, jog valstybėje turėtų augti poreikis inovacijoms, kadangi Lietuva neturi natūralių išteklių bei kitokių tradicinių konkurencingumą užtikrinančių šaltinių.

Tikslesnes išvadas apie valstybių ekonominę padėtį leidžia daryti BVP tenkantis vienam šalies gyventojui, nes tokiu atveju yra atsižvelgiama į valstybės gyventojų skaičių. BVP vienam gyventojui leidžia įvertinti ir sulyginti valstybėse esantį pragyvenimo lygį bei suvokti tikrąją BVP vertę. Pagal šį rodiklį Lietuva, Lenkija ir Latvija yra priskirtinos prie mažiausią BVP vienam gyventojui turinčių ES šalių (žr. į Lentelę Nr. 2). Lentelės Nr. 3 duomenys rodo, jog Lietuvos BVP tenkantis vienam gyventojui beveik perpus mažesnis už analogišką dabartinės ES vidurkį. Tai rodo žymų produktyvumo ir inovatyvumo trūkumą visose gyvenimo srityse. Nuolatinis BVP vienam gyventojui augimas yra teigiama tendencija, tačiau verta atkreipti dėmesį, jog šis augimas mažėja. Pavyzdžiui, 2003 m. šio rodiklio augimas buvo 10,4 %, o 2006 m. – jau tik 6,5 % (žr. į Lentelę Nr. 4). Tai rodo, jog Lietuva tam, kad ne tik pasivytų kitas ES valstybes nares, bet ir užtikrintų pastovų šio rodiklio augimą, turi ieškoti naujų augimą ir konkurencingumą skatinančių galimybių. Lietuvai, kuri

[4] International Monetary Fund statistiniai duomenys. http://www.imf.org/external/ [žiūrėta 2006 08 17]

pasižymi maža, iš esmės besivystančia ekonomika, labai svarbu užtikrinti pakankamą inovatyvumo lygį, kuris perspektyvoje galėtų tapti ekonominio augimo šaltiniu. Ekonominio augimo problema yra aktuali ne tik Lietuvai ar kitoms naujoms ES valstybėms narėms. Dar aktualesnis ekonominio augimo klausimas yra ES senbuvėms, kurios jau išnaudojo beveik visas tradicines ekonominio augimo galimybes. ES kaip savarankiškas tarptautinis vienetas atsilieka nuo JAV pagal BVP tenkantį vienam gyventojui (žr. į lentelę Nr. 3). ES atsilikimas nuo JAV pagal šį rodiklį nemažėja nuo 1970-ųjų vidurio. Šiuo metu ES BVP vienam gyventojui sudaro apytiksliai 30 % JAV BVP vienam gyventojui. ES lygiu yra pripažįstama, jog tokia situacija kelia grėsmę ES tarptautiniam konkurencingumui ir ekonominei gerovei. O pagrindinės priemonės, kurios galėtų pagerinti tokius bendruosius rodiklius, yra mokslas, technologijos ir inovacijos[5].

Darbo produktyvumo rodiklis taip pat rodo Lietuvos atotrūkį nuo ES, bei ES atotrūkį nuo JAV (žr. į Lentelę Nr. 5). Tokios tendencijos atskleidžia, jog inovacijos ir mokslo pažanga dar nėra pakankamai išnaudojama, siekiant spręsti ekonominio augimo ir produktyvumo problemas.

Tenka pripažinti, jog ir kiti bendrieji statistiniai duomenys rodo gana žymų Lietuvos atsilikimą nuo ES vidurkių bei veiksmingos inovacijų skatinimo politikos trūkumą. Tačiau, reikia pastebėti, jog Lietuvos investicijos į MTEP pastaraisiais metais sparčiai augo: 2000-2003 m. laikotarpiu vidutinis realus metinis augimas buvo 12,4 %. Šis rodiklis yra žymiai aukščiau ES 25 vidurkio, kuris tuo pačiu laikotarpiu tesiekė 2,4 %, ir yra vienas iš aukščiausių lyginant su kitomis ES narėmis. Aukštesnį už Lietuvos vidurkį pasiekė tik Estija[6]. Pažymėtina, jog nėra atlikta tyrimų, kurie parodytų kokybinę investicijų struktūrą, kas kelia tam tikrų abejonių duomenų patikimumu. Nepaisant augimo, bendras investicijų lygis Lietuvoje vis dar pasilieka prie santykinai žemų. Be to, statistiniai rodikliai rodo, jog Lietuvos verslo įmonės kol kas nevertina investicijų į žinias ir MTEP. Lentelėje Nr. 6 yra pateikti investicijų į MTEP intensyvumo rodikliai ES, JAV ir Japonijoje. Lietuva pagal šiuos rodiklius yra priskirtina prie žemo investicijų į MTEP šalių. Paveiksle Nr. 1 pateikti duomenys rodo, jog Lietuvos verslo įmonės itin mažai investuoja į MTEP. 2003 m. šis Lietuvos rodiklis buvo pats paskutinis (2002 m. šis rodiklis buvo trečias nuo galo; tuo metu dar mažiau verslas investuoja į MTEP tik Latvijoje ir Kipre). 2002-2003 m. rodikliai rodo, jog verslo investicijos

[5] Europos Komisijos raportas „Key Figures 2005 on Science, Technology and Innovation. Towards a European Knowledge Area“ (19 July 2005)

[6] Žr. į EUROSTAT duomenų bazę.

į MTEP Lietuvoje sumažėjo. Remiantis 2004 m. Eurobarometer apklausa[7] Lietuvos inovatyvios įmonės santykinai daugiau tyrimų atlieka savo pajėgumais (19 %), nei patiki kitoms įmonėms ar aukštojo mokslo bei mokslinių tyrimų institucijoms (15 %). Šie rodikliai atsilieka nuo atitinkamų ES rodiklių (53 % ir 20 %). Tai rodo, jog Lietuvos įmonės yra mažiau linkusios atlikti tyrimų, bei atspindi bendrą tendenciją, jog Europos įmonės yra mažiau linkusios deleguoti tyrimų funkciją kitoms institucijoms. Lietuvoje investicijos į MTEP yra žymia dalimi finansuojamos iš vyriausybės lėšų (žr. į Lentelę Nr. 7 ir į Paveikslą Nr. 1).

Investicijos į MTEP yra problema, itin akcentuojama ES lygiu, nes ES investicijų į MTEP intensyvumas (ES 15 valstybių - 1,92 %, ES 25 valstybių – 1,86 %) pakankamai stipriai atsilieka nuo JAV (2,66 %) ir Japonijos (3,2 %) (žr. į lentelę Nr. 6). ES yra užbrėžusi tikslą iki 2010 m. pasiekti 3 % investicijų į MTEP intensyvumą. Europoje yra pastebima visuotinė tendencija didinti išlaidas į MTEP, tačiau ši tendencija yra sąmoningai suformuota svarbiausiai ES strateginiais dokumentais. Daugelyje ES valstybių vyriausybės lėšos yra pagrindinis MTEP finansavimo šaltinis, kai tuo tarpu JAV ir Japonijoje vyriausybės lėšos tėra maža dalis, aplyginti su verslo įmonių finansuojamais MTEP.

ES MTEP yra suprantama kaip žinių ekonomikos, paremtos inovacijomis, šaltinis. Būtinybė kurti ir plėtoti žinių ekonomiką pastaruoju metu yra pabrėžiama tiek Lietuvoje, tiek ES[8]. 2005 m. Europos Komisijos raporte "Pagrindiniai 2005 m. mokslo, technologijų ir inovacijų rodikliai. Europos žinių erdvės link"[9] yra itin pabrėžiama žinių ekonomikos, mokslo bei technologinių laimėjimų svarba ES konkurencingumo didinimui pasaulio mastu.

Suminis inovatyvumo indeksas (SII) Lietuvą priskiria prie valstybių, kuriose inovatyvi veikla turi potencialą plėtotis. Lentelėje Nr. 8 yra pateikti Europos valstybių, JAV ir Japonijos SII rodikliai. Pagal juos Paveiksle Nr. 2 ES valstybės yra suskirstytos į keturias kategorijas: lyderes, vidutines, besivejančias ir prarandančias pagreitį. Lietuva yra tarp besivejančių, kas rodo pastaraisiais metais vykstantį gana reikšmingą SII indekso augimą (2,1 – žr. į lentelę Nr. 8) ir atitinkamai visų sudedamųjų SII duomenų gerėjimą. Tenka pripažinti, jog ES vidurkiai rodo stagnaciją arba net neigiamą augimą (pvz., ES 25 valstybių augimo vidurkis lygus 0, o ES 15 valstybių atitinkamas vidurkis yra neigiamas, t.y. -0,2). Šiuo atžvilgiu JAV SII (0,6) 2005 metais buvo didesnis už ES 25 SII (0,42) ir ES 15 SII (0,46), tačiau taip pat buvo

[7] European Commission. Flash Eurobarometer 164: Innobarometer, 2004.

[8] Žr. į ES Lisabonos strategiją http://europa.eu.int/growthandjobs/index_en.htm

[9] Europos Komisijos raportas „Key Figures 2005 on Science, Technology and Innovation. Towards a European Knowledge Area" (19 July 2005)

apskaičiuotas neigiamas augimas (-0,2). Japonijos SII (0,65) yra didesnis tiek už JAV, tiek ir už ES, be to, yra pastebimas teigiamas šio indekso augimas, net 2,0. Taigi, remiantis SII rodikliu, galima teigti, jog Lietuvoje yra pastebima tendencija, rodanti inovatyvumo būklės gerėjimą, o ES susiduria su stagnacija ar net regresu. Dėl šios priežasties ir dėl visuotinai pripažįstamos inovacijų svarbos šiuolaikinių ekonomikų augimui, ES itin daug dėmesio skiria inovacijų plėtros skatinimui.

Apibendrinant galima teigti, jog ES susiduria su ekonomikos augimo problemomis, kurias numatoma spręsti pasitelkiant mokslą ir inovacijas. Tačiau bendrieji inovatyvumo rodikliai leidžia daryti išvadas, kad bendrosiomis inovatyvumo sąlygomis ES atsilieka nuo JAV ir Japonijos bei susiduria su stagnacija. ES tiek tarptautiniu, tiek ir nacionaliniu lygiu skatina gerinti su inovatyvumu susijusius rodiklius bei skatinti mokslo ir inovacijų plėtrą. Lietuva yra tarp augančių ir besivejančių ES senbuves šalių. Tačiau beveik visais inovatyvumo rodikliais Lietuva atsilieka nuo ES, o kai kurių rodiklių augimas pradeda lėtėti. Tai rodo būtinybę veiksmingiau pasitelkti inovacijas šalies gerovės užtikrinimui.

Būtina atkreipti dėmesį, jog informacinė visuomenė ES Lisabonos procese yra įvardinama kaip viena iš svarbiausių priemonių, galinčių užtikrinti savalaikę žinių ekonomikos plėtrą. Tad inovatyvumas šioje srityje yra skatintinas specialiomis priemonėmis.

Interneto prieiga (bendra ir plačiajuostė) ir gyventojų kompiuterinis raštingumas

Inovatyvumas informacinėje visuomenėje pirmiausia priklauso nuo bazinių sąlygų, tokių kaip tinkama infrastruktūra ir gyventojų gebėjimai naudotis šiuolaikinėmis informacinėmis technologijomis, sudarymo. Interneto prieigos ir kompiuterinio raštingumo rodikliai leidžia daryti išvadas apie šalies gyventojų ir verslo įmonių galimybes pasinaudoti naujomis ir unikaliomis galimybėmis gerinti savo gerbūvį.

Pagrindiniai interneto prieigos rodikliai yra pateikti Lentelėse Nr. 9 ir Nr. 10. Lentelėje Nr. 9 yra pateikti EUROSTAT duomenų bazės duomenys apie ES valstybių narių namų ūkius, turėjusius prieigą prie interneto 2004-2005 m. Lentelėje Nr. 10 yra pateikti duomenys apie plačiajuosčio interneto ryšio skvarbą ES valstybėse narėse. Lietuva pagal minėtus rodiklius kol kas gana ženkliai atsilieka nuo ES atitinkamų vidurkių. Tačiau pagrindinė matoma tendencija yra interneto skvarbos didėjimas. Remiantis 2006 m. rugsėjo 11 d. Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

paskelbta informacija[10], 2006 m. Lietuvoje namų ūkių, turinčių interneto prieigą skaičius išaugo net 2,2 karto ir sudarė 32 % visų namų ūkių (2005 m. EUROSTAT duomenimis tokių namų ūkių buvo 16 % (žr. į Lentelę Nr. 9)). Taip pat reikia atkreipti dėmesį, jog visa turima statistinė informacija neatspindi interneto skvarbos ir namų ūkių kompiuterizavimo kokybės, kuri darosi vis svarbesnė siekiant išnaudoti informacinės visuomenės instrumentus ir galimybes. Plačiajuosčio internetinio ryšio skvarba 2004-2005 m. laikotarpiu taip pat padidėjo – 2004 m. ji sudarė 2,5 %, o 2005 – 5 %. Tačiau plačiajuosčio internetinio ryšio skvarbos augimas yra gana mažas, be to šis rodiklis stipriai atsilieka nuo ES vidurkio, kuris atitinkamais metais buvo 6,5 % ir 10.6 % (žr. į lentelę Nr. 10). Tai aiškiausiai parodo kokybinį Lietuvos atsilikimą informacinės visuomenės infrastruktūros prasme.

Apibendrinti Lietuvos informacinės visuomenės 2004 m. indeksai, esantys žemiau pateiktoje lentelėje, rodo, jog nepaisant didesnių nei ES vidurkis išlaidų informacinėms ir telekomunikacinėms technologijoms, interneto skvarba Lietuvoje gana ženkliai atsilieka nuo atitinkamų ES vidurkių.

Informacinės visuomenės indeksai, 2004 m.

	Lietuva	Ø ES 15	Ø ES 25
Interneto skvarba	12 %	45 %	42 %
Plačiajuosčio ryšio skvarba	2,5 %	7,6 %	6,5 %
Informacinių ir ryšių technologijų išlaidos	4,8 %	3,2 %	2,6 %
Skaitmeninės atskirties indeksas	35	53	-------

Šaltinis: EUROSTAT

Teigiama tendencija šioje srityje yra augantis kompiuterių ir interneto vartojimas tarp Lietuvos gyventojų. 2004 m. nuolatinių interneto vartotojų tarp visų Lietuvos gyventojų buvo 26 %, o 2005 m. tokių vartotojų buvo jau 30 % (žr. į Lentelę Nr. 11). Pagal rodiklį Lietuva lenkia tokias ES nares kaip Graikija (18 %), Čekija (26 %), Kipras (26 %), Italija (28 %), Portugalija (28 %), Lenkija (29 %), taip pat nedaug atsiliekama nuo Airijos (31 %), Vengrijos (34 %)[11] (žr. į Lentelę Nr. 11).

[10] Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Pastebima ženkli informacijos ir ryšių technologijų plėtra. 2006 09 11. http://www.ivpk.lt/main-news.php?cat=30&n=685 [žiūrėta 2006 09 11]

[11] Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Pastebima ženkli informacijos ir ryšių technologijų plėtra. 2006 09 11. http://www.ivpk.lt/main-news.php?cat=30&n=685 [žiūrėta 2006 09 11]

Lietuvoje 2005 m. atliktas „Visuotinio kompiuterinio raštingumo tyrimas“[12] parodė, jog beveik 49 % apklaustųjų savo gebėjimus dirbti kompiuteriu vertina gerai, apie 36 % – silpnai, o 15 %, apklaustųjų dirbti kompiuteriu nemoka. Tačiau konkretūs gebėjimai dribti su šiuolaikinėmis informacinėmis technologijomis, pavyzdžiui, gebėjimai perkelti savo veiklos dalį į elektroninę erdvę, buvo respondentų įvertinti žymiai prasčiau. Tik 7 % apklaustųjų tokius gebėjimus įvardino kaip puikius, 30 % kaip gerus, o 30 % įvardino, jog neturi tokių gebėjimų. Net 68,8 % apklaustųjų nurodė, jog jų gebėjimai paruošti tekstinę ir vaizdinę medžiagą yra silpni (21 % – geri).

Kompiuterinio raštingumo pasiskirstymas pagal socialinę padėtį (žr. į Paveikslą Nr. 3) rodo, jog blogiausiai informacines technologijas valdo bedarbiai ir pensijinis amžiaus žmonės. Analogiški duomenys buvo užfiksuoti tiek 2004 m., tiek ir 2005 m. atliktuose „Visuotinio kompiuterinio raštingumo tyrimuose“. Be to, yra koreliacija tarp kompiuterinio raštingumo ir amžiaus, t.y., kuo jaunesnis informacinių technologijų vartotojas, tuo geriau jis jomis naudojasi. Paveiksle Nr. 12 pateikti duomenys rodo, jog mažiausiai suinteresuoti kompiuterinio raštingumo kursais 2005 m. buvo kaimo gyventojai. Be to, itin akivaizdus ryšys tarp respondento noro gerinti savo kompiuterinio raštingumo gebėjimus ir kursų kainos, t.y. labai didelis procentas respondentų suinteresuoti tik nemokamais tokiais kursais. Tokia situacija rodo skaitmeninės atskirties problemą, kylančią ne tik dėl nepakankamos informacinių technologijų sklaidos, bet ir dėl netolygaus kompiuterinio raštingumo pasiskirstymo tarp įvairių gyventojų socialinių bei amžiaus grupių. Visgi dažnai šios problemos aktualizavimas yra sutinkamas skeptiškai, teigiant, jog tam tikroms socialinėms grupėms (pvz., vyresnio amžiaus žmonėms, kaimo vietovėse gyvenantiems žmonėms) informacinės technologijos ir interneto prieiga yra nereikalingos. Panaši nuomonė yra pastebima ir pačių silpniausių elektroninės atskirties atžvilgiu esančių grupių tarpe. Lentelės Nr. 12 ir Paveikslo Nr. 4 duomenys rodo, jog vyresnio amžiaus žmonės yra žymiai mažiau suinteresuoti informacinių technologijų teikiama nauda.

Šie duomenys rodo, jog kompiuterinis raštingumas vis dar yra problema Lietuvoje. Siekiant skatinti inovatyvumą informacinės visuomenės srityje būtina užtikrinti pakankamus gyventojų gebėjimus naudotis informacinėmis technologijomis. Šie gebėjimai būtini tam, kad būtų išnaudotos visos informacinių technologijų teikiamos galimybės, ypač, elektroninis

[12] Mokslinio tyrimo darbo „Visuotinis kompiuterinis raštingumas“ ataskaita, Kaunas, 2005. http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/Visuotinio%20kompiuterinio%20rastingumo%202005%20m.%20tyrimo%20ataskaita.pdf#search=%22Visuotinis%20kompiuterinio%20ra%C5%A1tingumo%20tyrimas%22 [žiūrėta 2006 08 20]

verslas. Be to, informacinės technologijos gali būti priemone, mažinančia vyresnio amžiaus žmonių, žmonių su negalia bei kitokių, blogesnėje padėtyje esančių gyventojų grupių socialinę atskirtį.

Patentai

Inovacijų trūkumo problema visuomenėje vis dar siejama su informacinių technologijų diegimu į valstybės institucijas ir privačių asmenų gyvenimą. Tačiau inovacijos apima ne tik informacinių ir ryšių technologijų diegimą, bet ir įvairių technologinių ir organizacinių išradimų bei tyrimų praktinį pritaikymą ekonomikoje, versle, ir to pritaikymo sugeneruotą pridėtinę vertę. Informacinės visuomenės plėtros srityje yra ypač svarbus savalaikis mokslinių laimėjimų informacinių ir ryšių technologijų sferoje pritaikymas praktikoje. Patentų paraiškų rodiklis yra vienas iš svarbiausių, kuris parodo realią inovatyvumo būklę šalyje.

Lentelėje Nr. 13 ir Paveiksle Nr. 5 yra pateikti duomenys apie paraiškas Lietuvos patentų biurui. Iš šių duomenų galima daryti išvadas, jog Lietuvos išradėjai yra užpildę labai nedaug paraiškų, lyginant su užsienio pareiškėjais, siekiančiais užpatentuoti savo išradimus Lietuvoje. Lentelė Nr. 14 pateikia duomenis apie Lietuvos paraiškas Europos patentų biurui. Šiam biurui pareiškėjai iš Lietuvos yra pateikę itin mažai paraiškų, nors Lietuvos išlaidos švietimui, aukštajam mokslui yra santykinai didelės, išlaidų MTEP augimo vidurkis yra aukštesnis už daugumos ES valstybių, kas išryškina išlaidų kokybės kontrolės trūkumą.

Pastarieji duomenys atskleidžia akivaizdžiai neigiamą inovatyvios veiklos tendenciją, kai labai mažai mokslinių išradimų yra perduodama verslui. Kartu tai rodo, jog moksliniai tyrimai, atliekami Lietuvos aukštojo mokslo institucijose mažai orientuoti į taikomąjį pobūdį ir praktinius verslo įmonių poreikius. Būtina suprasti, jog inovacijos atsiranda tik tada, kai technologijos, socialiniai ar organizaciniai išradimai yra įgyvendinami ir atneša pridėtinę vertę tiek verslo įmonėms, tiek bendrai Lietuvos ekonomikai. Šiuo metu inovacijų trūkumas egzistuoja ir dėl to, jog nėra užtikrinamas savalaikis mokslo įstaigų ir verslo įmonių bendradarbiavimas, nekuriami socialiniai tinklai, vienijantys verslo įmonių ir mokslo institucijų atstovus, nepakankamai išvystyta technologijų perdavimo sistema ir kitos inovacijų paramos priemonės.

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Elektroninės komercijos būklė

Elektroninis verslas yra tarp eEurope 2005 veiksmų plano prioritetinių sričių ir apima tiek elektroninę komerciją (pirkimas bei pardavimas elektroninėje erdvėje), tiek informacinių technologijų diegimą verslo procesuose[13]. Lisabonos strategijoje elektroninis verslas bei informacinių technologijų naudojimas versle yra priskiriami prie priemonių, kurios gali padėti pasiekti svarbiausią tikslą – paversti ES labiausiai konkurencinga ir dinamiškiausia žinių ekonomika pasaulyje[14]. Daugelyje Vakarų Europos valstybių, JAV ir Azijoje veikia pasauliniai elektroninės prekybos tinklai, leidžiantys vykdyti tarptautines pirkimo – pardavimo transakcijas[15]. Tačiau ES (15 valstybių narių) asmenų, perkančių ar pirkusių prekes internete vidurkis tesiekia 16 %, o 48 % asmenų, perkančių internete, yra susirūpinę mokėjimų saugumu[16]. Remiantis aukščiau pateiktais duomenimis, galima daryti išvadą, jog ES bendrojoje politikoje elektroninis verslas yra viena iš prioritetinių sričių kuriant žinių ekonomiką. Visgi visuomenės pasiryžimas dalyvauti vystant ir kuriant elektroninį verslą kol kas nėra didelis, tad akivaizdu, jog ES būtina toliau plėtoti politinę ir ekonominę paramą elektroniniam verslui.

Lietuvos visuomenei taip pat trūksta pasitikėjimo elektronine erdve, kuri vis dar yra suvokiama kaip informacijos šaltinis, o ne vieta verslo operacijoms. Paveikslo Nr. 7 duomenys rodo, jog Lietuvos gyventojai elektroninėmis paslaugomis apskritai ir elektroninėmis parduotuvėmis konkrečiai naudojasi nelabai intensyviai. EUROSTAT duomenų bazė (žr. į Lentelę Nr. 15) nurodo itin mažą Lietuvos gyventojų procentą, pirkusių internete prekes ar paslaugas asmeniniam naudojimui – tik 1 %

Lietuvos įmonių kompiuterizacijos ir prisijungimo prie interneto lygis yra pakankamai aukštas (žr. į Lentelę Nr. 16, Lentelę Nr. 17), nepaisant akivaizdžių skirtumų tarp miesto ir kaimo įmonių pastarųjų nenaudai[17]. Tačiau Lietuvos įmonių veiklos lygis elektroninėje erdvėje yra santykinai žemas. Lentelės Nr. 18 duomenys rodo, jog didesnė dalis privačių

[13] eEurope 2005. e-Business. http://europa.eu.int/information_society/eeurope/2005/all_about/ebusiness/index_en.htm

[14] ES Lisabonos strategija. http://europa.eu.int/growthandjobs/index_en.htm

[15] Pvz., žinomiausias ir didžiausias tarptautinis elektroninės prekybos tinklas eBay (www.ebay.com).

[16] European Commission. Special Eurobarometer: European Union Public Opinion on Issues Relating to Business to Consumer E-Commerce. March, 2004.

[17] Moksliniame tyrime "Visuotinis kompiuterinis raštingumas" (Kaunas, 2004) esantys statistiniai duomenys rodo, jog 34 % kaimo įmonių (44 % miesto įmonių) turi kompiuterius kiekvienoje darbo vietoje bei 44 % kaimo įmonių (72 % miesto įmonių) visi kompiuteriai prijungti prie interneto.

įmonių neteikia jokių paslaugų internetu. Tenka apgailestauti, jog nėra kokybinių duomenų, kurie identifikuotų Lietuvos įmonių teikiamų elektroninių paslaugų krepšelį, t.y. kiek iš tokių paslaugų galima priskirti elektroninei komercijai. Lentelėje Nr. 18 esantys duomenys neatskleidžia, kokias elektronines paslaugas teikia tyrime dalyvavusios įmonės ir įstaigos.

Lietuvos įmonės lyginant su ES 15 valstybių senbuvių ir ES 25 valstybių vidurkiu atsilieka pagal elektroninės komercijos procentą įmonių bendroje apyvartoje (žr. į Lentelę Nr. 19). Tačiau verta atkreipti dėmesį, jog šis ES rodiklis yra labai žemas, kas leidžia daryti išvadą apie būtinybę remti ir plėtoti elektroninio verslo sritį visos ES mastu. Pagal įmonių, gavusių užsakymus elektroniniu būdu, procentą Lietuva pakankamai stipriai atsilieka nuo ES vidurkių (Žr. į Lentelę Nr. 20).

Aukščiau pateikti duomenys leidžia daryti išvadą, jog elektroninio verslo galimybės Lietuvoje nėra išnaudojamos. Žvelgiant į gyventojų suinteresuotumą naudotis elektroninių parduotuvių paslaugomis, matome, jog tarp atlikto tyrimo respondentų tokių yra gana nemažai (Žr. į Lentelę Nr. 21). Visgi, elektroninių parduotuvių paslaugos yra antros nuo gal pagal populiarumą tarp respondentų, o didžioji dalis apklaustųjų apskritai nesinaudoja jokiomis paslaugomis. Be to, deja, nėra kokybinių duomenų, kurie parodytų kokio pobūdžio elektroninių parduotuvių paslaugomis buvo naudojamasi.

Apibendrinant galima teigti, jog pagrindinės tendencijos elektroninės komercijos srityje yra kol kas menkas tiek verslo įmonių, tiek vartotojų suinteresuotumas elektronine erdve. Šios tendencijos yra ypač aktualios plėtojant informacinę visuomenę, nes atskleidžia nepakankamą elektroninio verslo prioritetizavimą šalia kitų elektroninio turinio sričių. Elektroninis verslas yra viena iš labiausiai palankių sričių inovatyvios veiklos plėtrai informacinės visuomenės kontekste. Elektroninė erdvė yra palanki ne tik technologinių, bet ir socialinių inovacijų taikymui ir suteikia galimybes vystyti smulkų ir vidutinį inovatyvų verslą. Sėkmingas elektroninės erdvės išnaudojimas turėtų ženkliai prisidėti prie bendrųjų šalies ekonominio augimo ir inovatyvumo rodiklių gerinimo.

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Elektroninės valdžios (viešųjų paslaugų) rodikliai

Elektroninės valdžios viešosios paslaugos yra svarbi sritis, kurioje inovatyvumas turi būti itin skatinamas. Ši sritis yra susijusi su gyventojų gerovės lygio kėlimu, socialinių atskirčių mažinimu, socialiai jautresnių gyventojų grupių įtraukimu į pilnavertį visuomeninį gyvenimą.

Lentelėje Nr. 21 ir paveiksle Nr. 7 yra pateikti duomenys apie gyventojų naudojimąsi elektroninėmis paslaugomis. Iš pateiktų duomenų matosi, jog gyventojai mažiausiai naudojasi elektroninės valdžios paslaugomis, daugiausiai naudojasi elektronine bankininkyste. Deja, didžiausias procentas gyventojų apskritai nesinaudoja jokiomis elektroninėmis paslaugomis. Tai yra sietina, tiek su motyvacijos trūkumu, tiek ir su galimybių apskritai naudotis informacinėmis technologijomis ir interneto ryšiu trūkumu. Ypač paradoksalus yra tas faktas, jog nuotolinės elektroninės paslaugos yra itin patogus būdas nutolusių vietovių gyventojams, tačiau jie Lietuvoje turi bene mažiausiai realių galimybių pasinaudoti tokiomis paslaugomis dėl infrastruktūros ir kompiuterinio raštingumo trūkumo.

Lentelės Nr. 26 duomenys rodo e-valdžios prieinamumą, kuris yra išreikštas kaip procentas 20 pagrindinių viešųjų paslaugų, pilnai perkeltų į elektroninę erdvę. Pagal šį rodiklį Lietuvos pozicija yra gana nebloga. Lietuvos rezultatas (40 %) nedaug atsilieka nuo ES vidurkio (50 %). Tačiau reikia pastebėti, jog šis Lietuvos rodiklis 2004-2005 m. laikotarpiu nepasikeitė, t.y. nėra augimo.

EUROSTAT duomenys apie gyventojų naudojimąsi elektroninės valdžios paslaugomis (žr. į Lentelę Nr. 27) patvirtina Lietuvoje atliktų tyrimų duomenis, t.y. elektroninės valdžios paslaugomis naudojasi gana mažas procentas gyventojų (14 %). Tačiau ir ES mastu šis procentas nėra didelis (23 %). Tai rodo bendrą tendenciją, jog elektroninės valdžios paslaugos stokoja populiarumo vartotojų tarpe.

Švietimo ir mokymosi visą gyvenimą rodikliai

Lietuvoje yra pakankamai didelis studentų skaičius, netgi techninėse specialybės studijuojančiųjų procentas lyginant su kitomis ES valstybėmis yra didelis, viršijantis ES 15 ir 25 valstybių vidurkius (žr. į Lentelę Nr. 22).

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Lietuvos išlaidos švietimui yra santykinai didelės ir lenkia ES 25 vidurkį. Lentelėje Nr. 23 esantys duomenys rodo, jog Lietuvos išlaidos aukštajam mokslui kaip procentas nuo BVP atsilieka tik nuo kelių valstybių (Danijos, Suomijos, Švedijos). Lietuvos išlaidų švietimui sugretinimas su mokslo ir studijų sistemos produktyvumo rodikliais (išskyrus „diplomų skaičių“) rodo, jog didelė dalis lėšų yra skiriama administracinėms sąnaudoms, kurias generuoja 19 tapačių organizacinių struktūrų (aukštųjų universitetinių mokyklų administracijos), o ne mokslo ir studijų kokybei.

Tačiau Lietuvos mokslininkų ir tyrėjų skaičius yra santykinai mažas (žr. į Lentelę Nr. 24). Iš šios lentelės duomenų matome, jog Lietuvos tyrėjų skaičius absoliučia prasme lenkia Estijos, Latvijos, Slovėnijos atitinkamus duomenis, tačiau perskaičiavus tyrinėtojų skaičių per capita, Lietuvos rodikliai ženkliai suprastėja. Be to iš duomenų analizės akivaizdu, jog Lietuvoje yra itin žemas tyrėjų procentas privačiame versle. Lietuva taip pat stipriai atsilieka nuo kitų ES valstybių mokslinių publikacijų skaičiumi ir šiuo rodikliu lenkia tik Maltą bei Latviją (žr. į Paveikslą Nr. 11). Lentelėje Nr. 13 yra duomenys apie paraiškas Europos patentų biurui. Lietuva yra pateikusi itin mažai paraiškų, nors Lietuvos išlaidos švietimui, aukštajam mokslui yra santykinai didelės, išlaidų MTEP augimo vidurkis yra aukštesnis už daugumos ES valstybių, kas išryškina išlaidų kokybės kontrolės trūkumą.

Viena iš svarbiausių mokymosi visą gyvenimą ir elektroninio mokymosi sistemos sėkmingo funkcionavimo problemų yra žemas verslo įsitraukimas į švietimą apskritai ir į darbuotojų lavinimą konkrečiai.

Nesant darbdavių ekonominio skatinimo priemonių rūpintis darbuotojų lavinimu tėra tik valstybinė lėšos, kuriomis yra finansuojami tokie kursai. Tai iš karto lemia ribotą neformaliojo švietimo kursų prieinamumą mažesnes pajamas gaunantiems Lietuvos gyventojams. Apskritai tik apie penktadalis įmonių planuoja ir vykdo darbuotojų profesinį švietimą.[18] Tai iš dalies lemia žemą suaugusiųjų dalyvavimą neformaliojo švietimo programos lygį – tik 5-10 % visų suaugusiųjų Lietuvos gyventojų. Europos Sąjungos šalyse šis rodiklis viršija 40 % (Švedija, Vokietija).[19]

Verta pastebėti teigiamą poslinkį nuotolinio mokymosi studijose, nes nuotolinių studentų skaičius nuolatos auga: 2001 – 2002 m. 2778 studentai pasirinko nuotolinius universitetų siūlomus kursus, 2002 – 2003 m. taip padarė jau 9481 studentų. 2004 m. buvo

[18] Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija (patvirtinta LR Švietimo ir mokslo ministro ir Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. kovo 26 d. įsakymu Nr. ISAK-433/A1-83)

[19] Ibid.

teikiama 409 nuotolinio mokymosi kursai, kuriuose iš viso buvo užregistruoti 24284 klausytojai. Visgi nuotolinėse antros pakopos studijų programose dalyvavo santykinai mažas studentų skaičius, devyniose programose mokėsi 422 studentai (Žr. į Lentelę Nr. 25)[20]. Apskritai pagrindinė motyvacijos problema yra suaugusiųjų žmonių tarpe ir pasireiškia kaip nenoras arba negalėjimas įsitraukti į mokymosi visą gyvenimą sistemą.

ES susiduria su lėtėjančiu gyventojų skaičiaus augimu ir senėjančios visuomenės problema, kuri neigiamai įtakoja bendrą ekonominį augimą ir sustiprina socialinės atskirties formavimosi procesus

Remiantis Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymu atliktu sociologiniu tyrimus „Kaimuose ir miesteliuose (gyventojų skaičius iki 30 000) gyvenančių suaugusiųjų mokymosi poreikiai“[21] galima teigti, jog kuo yra vyresni respondentai, tuo mažiau tarp jų yra norinčių mokytis (Žr. į Paveikslą Nr. 8, Paveikslą Nr. 9, Paveikslą Nr. 10.).

Lietuvoje įvairius suaugusiųjų švietimo kursus siūlo aukštosios, aukštesniosios, profesinio lavinimo bei bendrojo lavinimo institucijos ir mokyklos. Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba taip pat kasmet apmoko iki 20000 žmonių[22]. Reikia atkreipti dėmesį, jog nuotolinio mokymosi sistema nėra labai populiari, tačiau turi didelį potencialą[23]. Tai ypač aktualu, nes tęstinio mokymosi tinklas yra išdėstytas netolygiai. Kai kuriuose regionuose yra palyginti mažai profesinio mokymo institucijų ir jų siūlomas specialybių spektras yra per siauras vietos darbo rinkos poreikiams. Dauguma universitetų sutelkti dviejuose didžiuosiuose miestuose. Regioniniai universitetai, kolegijos neatlieka regionų švietimo ir mokslo centrų ir žmonių išteklių strateginio planavimo politikos analizės ir strategijų kūrimo funkcijų.

Apibendrinant galima teigti, jog pagrindinės tendencijos švietimo ir mokymosi visą gyvenimą srityje yra šios: neigiamas tiksliųjų ir techninių mokslų studentų skaičiaus augimas, žemas inovatyvumo lygis, kuris matomas lyginant mokslinių publikacijų skaičių bei patentinių paraiškų skaičių su išlaidomis MTEP, žemas vyresnio amžiaus žmonių suinteresuotumas dalyvauti tęstinio mokymosi programose.

[20] Informacinės technologijos mokslui ir studijoms. 2001 – 2006 metų programa. LieDM paprogramės ataskaita už 2004 m.

[21] Tamošiūnas T. (tyrimo vadovas), Šutinienė I., Filipavičienė D., Guseva O. Kaimuose ir miesteliuose (gyventojų skaičius iki 30 000) gyvenančių suaugusiųjų mokymosi poreikiai. Sociologinio tyrimo ataskaita. Vilnius, 2004.

[22] Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnybos informacija.

[23] 2001-2002 m. nuotolines studijas Universitetuose pasirinko 2778 studentai, 2002-2003 m. tokiu būdu studijuojančių skaičius išaugo iki 9481. Švietimo ir mokslo ministerijos 2004 metų veiklos ataskaita (Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. vasario 21 d. įsakymas Nr. ISAK-248).

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Statistinių rodiklių šaltinių sąrašas

1. European Commission. Flash Eurobarometer 164: Innobarometer, 2004.
2. European Commission. Special Eurobarometer: European Union Public Opinion on Issues Relating to Consumer E-Commerce. March, 2004.
3. European Patent Office http://www.european-patent-office.org/index.en.php [žiūrėta 2006 08 20]
4. European Trend Chart on Innovation. European Innovation Scoreboard 2005. Comparative Analysis of Innovation Performance.
5. Europos Komisija. Europos Komisijos raportas „Key Figures 2005 on Science, Technology and Innovation. Towards a European Knowledge Area", 19 July 2005.
6. EUROSTAT duomenų bazė. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1090,30070682,1090_33076576&_dad=portal&_schema=PORTAL [žiūrėta 2006 08 17]
7. Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Pastebima ženkli informacijos ir ryšių technologijų plėtra. 2006 09 11. http://www.ivpk.lt/main-news.php?cat=30&n=685 [žiūrėta 2006 09 11]
8. International Monetary Fund. http://www.imf.org/external/ [žiūrėta 2006 08 17]
9. Mokslinio tyrimo darbo „Visuotinis kompiuterinis raštingumas" ataskaita, Kaunas, 2005.
10. Mokslio tyrimo darbo "Visuotinis kompiuterinis raštingumas" ataskaita. Kaunas, 2004.
11. Tamošiūnas T. (tyrimo vadovas). Šutininė I., Pilipavičienė D., Guseva O. Kaimuose ir miesteliuose (gyventojų skaičius iki 30 000) gyventojų suaugusiųjų mokymosi poreikiai. Sociologinio tyrimo ataskaita. Vilnius, 2004.
12. Valstybinis patentų biuras. http://www.vpb.lt/ [žiūrėta 2006 08 20]

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Priedas Nr. 1. Lentelės

Lentelė Nr. 1. Europos valstybių, JAV, Japonijos ir Kinijos BVP, JAV doleriai, milijonai, 2003-2006 m.

	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.
ES	11273.138	12980.129	13502.800	14205.938
Airija	157.295	184.700	199.722	207.472
Austrija	256.662	294.711	307.036	306.235
Belgija	310.521	357.447	372.091	373.273
Čekijos Respublika	90.602	107.694	123.603	128.556
Danija	214.269	245.172	259.746	263.351
Didžioji Britanija	1807.485	2133.206	2201.473	2229.138
Estija	9.185	11.229	13.108	13.900
Graikija	174.320	207.842	222.878	228.012
Islandija	10.802	13.084	15.823	16.810
Ispanija	882.667	1041.038	1126.565	1156.399
Italija	1511.141	1724.953	1766.160	1751.074
Japonija	4237.073	4587.070	4571.314	4420.955
JAV	10971.250	11734.300	12485.725	13228.391
Kinija	1640.966	1931.642	2224.811	2529.563
Kipras	13.191	15.501	16.652	17.039
Latvija	11.186	13.723	16.648	19.406
Lenkija	216.539	252.369	300.533	320.763
Lietuva	**18.687**	**22.625**	**25.726**	**28.361**
Liuksemburgas	27.090	31.908	34.184	34.939
Malta	4.759	5.368	5.428	5.509
Nyderlandai	538.669	607.531	625.271	624.885
Norvegija	222.892	255.106	296.017	305.045
Portugalija	155.515	177.598	183.436	181.366
Prancūzija	1794.389	2045.581	2105.864	2092.532
Slovakija	32.665	41.091	46.763	51.253
Slovėnija	28.069	32.494	34.030	34.982
Suomija	162.621	186.154	193.491	193.344
Švedija	304.854	350.664	358.819	359.463
Šveicarija	322.915	359.042	367.513	360.586
Vengrija	83.100	100.742	109.483	110.481
Vokietija	2446.432	2754.727	2797.343	2752.612

Šaltinis: International Monetary Fund duomenų bazė, http://www.imf.org/external/ [žiūrėta 2006 08 17]

Lentelė Nr. 2. Europos valstybių, JAV, Japonijos ir Kinijos BVP vienam gyventojui, JAV doleriai, 2003-2006 m.

	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.
Airija	39532.211	45674.933	48350.627	49533.279
Austrija	31617.131	36072.347	37528.336	37378.162
Belgija	29869.249	34363.340	35750.448	35843.320
Čekijos Respublika	8881.081	10551.105	12106.093	12587.396
Danija	39797.337	45419.022	47999.689	48529.851
Didžioji Britanija	30350.346	35641.489	36599.085	36874.647
Estija	6773.265	8310.838	9727.364	10342.357
Islandija	37174.845	44566.746	53471.904	56364.018
Ispanija	21593.769	25312.483	27225.573	27814.771
Italija	26315.954	29788.393	30450.017	30143.947
Japonija	33198.598	35913.622	35786.620	34590.170
JAV	37702.462	39937.637	42101.272	44168.257
Kinija	1269.832	1485.852	1702.847	1926.470
Kipras	16351.648	18986.796	20214.355	20500.038
Latvija	4798.021	5917.101	7192.646	8401.052
Lenkija	5668.570	6609.638	7875.191	8409.704
Lietuva	**5410.004**	**6565.700**	**7511.242**	**8309.779**
Liuksemburgas	60428.263	70654.421	75130.142	76224.150
Malta	12214.550	13680.655	13736.710	13846.818
Nyderlandai	33199.293	37326.063	38333.388	38232.157
Norvegija	48788.252	55500.132	64267.598	65785.073
Portugalija	14888.758	16900.371	17438.543	17224.472
Prancūzija	29035.611	32899.108	33733.707	33386.592
Slovakija	6048.102	7602.710	8646.509	9471.386
Slovėnija	14076.889	16295.921	17066.016	17534.614
Suomija	31195.264	35665.927	37013.851	36928.226
Švedija	33967.173	38913.406	39657.625	39562.367
Šveicarija	44561.282	49447.752	50524.187	49485.191
Vengrija	8430.234	10270.864	11217.097	11374.666
Vokietija	29646.537	33390.224	33921.988	33355.815

Šaltinis: International Monetary Fund duomenų bazė, http://www.imf.org/external/ [žiūrėta 2006 08 17]

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Lentelė Nr. 3. Europos valstybių, JAV ir Japonijos BVP vienam gyventojui lyginant su ES25 vidurkiu, 2003-2006 m.

	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.
ES (25 valstybės)	100,00*	100,00*	100,00*	100,00*
ES (15 valstybių)	109.0	108.6	108.3	108.1 (p)
Airija	133.7	135.8	137.6 (p)	138.5 (p)
Austrija	120.3	121.7	122.5	122.5 (p)
Belgija	117.9	118.1	117.6	117.6 (p)
Čekijos Respublika	68.3	70.5	72.9	75.1 (p)
Danija	120.8	121.5	124.3	125.5 (p)
Didžioji Britanija	116.5	117.2	116.6 (p)	116.6 (p)
Estija	48.2	51.1	57.3	61.4 (p)
Graikija	81.0	81.8	82.0	82.9 (p)
Islandija	120.6	126.8	125.5	127.6 (p)
Ispanija	97.5	97.7	98.6	98.5 (p)
Italija	107.6	105.5	102.6	101.7 (p)
Japonija	108.4 (p)	109.3 (p)	108.7 (p)	109.6 (p)
JAV	147.5	149.9	148.5 (p)	148.9 (p)
Kipras	79.8	82.6	83.3	83.2 (p)
Latvija	40.8	42.8	47.2	50.3 (p)
Lenkija	46.9	48.7	49.8	51.1 (p)
Lietuva	**45.2**	**47.7**	**52.0**	**54.4 (p)**
Liuksemburgas	233.4	238.0	247.4 (p)	251.6 (p)
Malta	73.2	69.7	69.2	68.4 (p)
Nyderlandai	124.7	124.4	124.2	124.8 (p)
Norvegija	145.9	153.2	164.5	164.3 (p)
Portugalija	72.7	72.3	71.2 (p)	70.0 (p)
Prancūzija	111.6	109.5	108.8	108.1 (p)
Slovakija	51.9	52.9	55.0	57.2 (p)
Slovėnija	75.9	79.0	79.8	81.5 (p)
Suomija	112.6	113.7	113.4	114.9 (p)
Švedija	115.7	117.2	114.5	115.7 (p)
Šveicarija	130.3 (p)	131.6 (p)	127.2 (p)	126.8 (p)
Vengrija	59.2	60.0	60.8	62.5 (p)
Vokietija	108.1	108.0	109.3	109.0 (p)

* ES25 BVP vienam gyventojui vidurkis yra prilygintas 100,00. Visi kiti duomenys yra liginami su ES25 vidurkiu ir yra pateikiamos santykinės BVP vienam gyventojui reikšmės.
(p) – šis žymėjimas reiškia „prognozė“.
Šaltinis: EUROSTAT duomenų bazė, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1090,30070682,1090_33076576&_dad=portal&_schema=PORTAL [žiūrėta 2006 08 17]

Lentelė Nr. 4. Europos valstybių, JAV ir Japonijos BVP augimas lyginant su praėjusiais metais, %, 2003-2006 m.

	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.
ES (25 valstybės)	1.3	2.3	1.7	2.3 (f)
ES (15 valstybių)	1.1	2.2	1.5	2.2 (f)
Airija	4.3	4.3	5.5	4.9 (p)
Austrija	1.1	2.4	2.0	2.5 (p)
Belgija	0.9	2.6	1.2	2.3 (p)
Čekijos Respublika	3.6	4.2	6.0	5.3 (p)
Danija	0.7	1.9	3.2	3.2 (p)
Didžioji Britanija	2.7	3.3	1.9	2.4 (p)
Estija	6.7	7.8	9.8	8.9 (p)
Graikija	4.8	4.7	3.7	3.5 (p)
Islandija	3.0	8.2	5.5	4.6 (p)
Ispanija	3.0	3.2	3.5	3.1 (p)
Italija	0.0	1.1	-0.0	1.3 (p)
Japonija	1.8	2.3	2.6	2.8 (p)
JAV	2.5	3.9	3.2	3.2 (p)
Kipras	1.9	3.9	3.8	3.8 (p)
Latvija	7.2	8.6	10.2	85 (p)
Lenkija	3.8	5.3	3.2	4.5 (p)
Lietuva	**10.4**	**7.0**	**7.5**	**6.5 (p)**
Liuksemburgas	2.0	4.2	4.0	4.4 (p)
Malta	-2.6	-0.5	2.4	1.7 (p)
Nyderlandai	0.3	2.0	1.5	2.6 (p)
Norvegija	1.1	3.1	2.3	2.5 (p)
Portugalija	-1.1	1.2	0.4	0.9 (p)
Prancūzija	1.1	2.3	1.2	1.9 (p)
Slovakija	4.2	5.4	6.1	6.1 (p)
Slovėnija	2.7	4.2	3.9	4.3 (p)
Suomija	1.8	3.5	2.9	3.6 (p)
Švedija	1.7	3.7	2.7	3.4 (p)
Šveicarija	-0.2	2.3	1.9	1.8 (p)
Vengrija	3.4	5.2	4.1	4.6 (p)
Vokietija	-0.2	1.2	0.9	1.7 (p)

(p) – šis žymėjimas reiškia „prognozė“.
Šaltinis: EUROSTAT duomenų bazė, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1090,30070682,1090_33076576&_dad=portal&_schema=PORTAL [žiūrėta 2006 08 17]

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Lentelė Nr. 5. Darbo produktyvumas Europos valstybėse, JAV ir Japonijoje išreikštas BVP vienam dirbančiam asmeniui, 2003-2006 m.

	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.
ES (25 valstybės)	100.00*	100.00*	100.00*	100.00*
ES (15 valstybių)	106.6	106.1	106.1	106.0 (p)
Airija	127.8	128.1	127.0	127.8 (p)
Austrija	:	:	:	109.9 (p)
Belgija	128.3	128.4	127.8	127.7 (p)
Čekijos Respublika	61.5	63.4	68.3	70.4 (p)
Danija	102.9	103.7	105.6	107.0 (p)
Didžioji Britanija	106.9	107.0	106.5	107.1 (p)
Estija	47.9	50.8	55.8	59.1 (p)
Graikija	:	:	:	99.0 (p)
Islandija	:	:	:	:
Ispanija	99.5	97.9	97.2	96.2 (p)
Italija	111.6	110.1	107.9	107.3 (p)
Japonija	92.4 (p)	93.0 (p)	92.4 (p)	93.2 (p)
JAV	134.6	136.7	135.1 (p)	135.6 (p)
Kipras	73.6	75.2	75.5	76.2 (p)
Latvija	41.3	42.6	46.2	49.0 (p)
Lenkija	59.5	62.0	62.9	63.3 (p)
Lietuva	**47.0**	**49.4**	**52.3**	**54.5** (p)
Liuksemburgas	156.4	157.1	160.4	160.3 (p)
Malta	83.7	80.9	80.0	80.0 (p)
Nyderlandai	106.1	107.2	107.7	107.6 (p)
Norvegija	126.5	133.1	143.5	143.3 (p)
Portugalija	65.9 (p)	65.8 (p)	65.4 (p)	65.0 (p)
Prancūzija	120.4	118.8	118.9	118.9 (p)
Slovakija	58.8	60.2	62.0	64.1 (p)
Slovėnija	72.3	74.9	75.6	77.3 (p)
Suomija	108.3	109.2	108.2	109.0 (p)
Švedija	103.8	106.1	104.2	104.7 (p)
Šveicarija	100.5	101.9	99.0	93.8 (p)
Vengrija	66.7	68.0	69.0	71.0 (p)
Vokietija	100.1	99.6	101.3	101.3 (p)

* ES25 BVP vienam dirbančiam asmeniui vidurkis yra prilygintas 100,00. Visi kiti duomenys yra liginami su ES25 vidurkiu ir yra pateikiamos santykinės BVP vienam dirbančiam asmeniui reikšmės.
(p) – šis žymėjimas reiškia „prognozė“.
: – šis žymėjimas reiškia „nėra duomenų“.
Šaltinis: EUROSTAT duomenų bazė, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1090,30070682,1090_33076576&_dad=portal&_schema=PORTAL [žiūrėta 2006 08 17]

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Lentelė Nr. 6. Investicijų į MTEP intensyvumas* ES narėse, JAV ir Japonijoje, %, 2003-2004 m.

	2003	2004
ES (25 valstybės)	1.9 (s)	1.86 (s)
ES (15 valstybių)	1.95 (s)	1.92 (s)
Airija	1.16	1.2 (p)
Austrija	2.19 (e)	2.26 (e)
Belgija	1.89	1.9 (p)
Čekijos Respublika	1.26	1.27
Danija	2.56	2.58 (p)
Didžioji Britanija	1.88	1.79 (e)
Estija	0.82	1 (p)
Graikija	0.61 (p)	0.57 (p)
Islandija	2.92	2.92
Ispanija	1.05	1.07
Italija	1.11	:
Japonija	3.2	:
JAV	2.67	2.66
Kipras	0.35	0.37 (p)
Latvija	0.38	0.42
Lenkija	0.54	0.56
Lietuva	**0.67**	**0.76**
Liuksemburgas	1.66	2 (p)
Malta	0.27	0.29
Nyderlandai	1.76	1.78 (p)
Norvegija	1.73	1.61
Portugalija	0.74	1 (e)
Prancūzija	2.18	2.16 (p)
Slovakija	0.58	0.53
Slovėnija	1.52 (e)	1.45
Suomija	3.48	3.51
Švedija	3.95	3.7
Šveicarija	:	:
Vengrija	0.94	0.89
Vokietija	2.52	2.49 (e)

* Investicijų į MTEP intensyvumas yra išreiškiamas bendromis vidaus išlaidomis MTEP, kaip procentu nuo BVP.
(p) – šis žymėjimas reiškia „prognozė“.
(s) – šis žymėjimas reiškia „EUROSTAT apytikris apskaičiavimas“.
(e) – šis žymėjimas reiškia „apytikris apskaičiavimas“.
: – šis žymėjimas reiškia „nėra duomenų“.
Šaltinis: EUROSTAT duomenų bazė, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=Yearlies_new_science_technology&root=Yearlies_new_science_technology/I/I1/ir021 [žiūrėta 2006 08 17]

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Lentelė Nr. 7. MTEP išlaidų šaltiniai ES narėse, JAV ir Japonijoje, %, 2002-2004 m.

	2002			2003			2004		
	Verslas	Vyriausybė	Užsienis	Verslas	Vyriausybė	Užsienis	Verslas	Vyriausybė	Užsienis
ES (25 valstybės)	55 (s)	34 (s)	8.7 (s)	54.3 (s)	34.9 (s)	8.5 (s)	:	:	:
ES (15 valstybių)	55.3 (s)	33.7 (s)	8.7 (s)	54.6 (s)	34.7 (s)	8.5 (s)	:	:	:
Airija	63.4	28	7.2	59.5	30.4	8.5	57.2 (p)	32.2 (p)	8.9 (p)
Austrija	44.6	33.6	21.4	43.9 (e)	34.7 (e)	21 (e)	43.4 (e)	35.8 (e)	20.4 (e)
Belgija	59.4	23.2	14.3	60.3	23.5	12.9	:	:	:
Čekija	53.7	42.1	2.7	51.4	41.8	4.6	52.8	41.9	3.7
Danija	61.4	28.2	10.4	59.9	27.1	10.3	:	:	:
Didžioji Britanija	46.1	27.8	20.2	43.9	31.3	19.4	:	:	:
Estija	29.2	53.8	14.4	33	48.6	15.2	:	:	:
Graikija	33.1	46.6	20.3	30.7	47.4	18.1	:	:	:
Islandija	:	:	:	43.9	40.1	14.5	:	:	:
Ispanija	48.9	39.1	6.8	48.4	40.1	5.7	48	41	6.2
Italija	43	50.8	6.2	:	:	:	:	:	:
Japonija	73.9	18.2 (e)	0.4	74.5	17.7 (e)	0.3	:	:	:
JAV	64.6	30.3	:	61.4	30.4	:	:	:	:
Kipras	17.4	61.7	15.1	19.8	59.9	13.9	:	:	:
Latvija	21.7	42.7	35.6	33.2	46.4	20.4	46.3	31.2	22.5
Lenkija	24.7	67.3	4.8	27	66	4.6	26.9	65.2	5.2
Lietuva	**27.9**	**65.1**	**7.1**	**16.7**	**64.6**	**13.8**	**:**	**:**	**:**
Liuksemburgas	90.7	7.7	1.6	80.4 (p)	11.2 (p)	8.3 (p)	:	:	:
Malta	18.6	59.8	21.6	:	:	:	:	:	:
Nyderlandai	50	37.1	11.6	51.1	36.2	11.3	:	:	:
Norvegija	:	:	:	49.2	41.9	7.1	:	:	:
Portugalija	31.6 (e)	60.5 (e)	5 (e)	31.7	60.1	5	:	:	:
Prancūzija	51.6	38.8	8	50.8	34.6	8.4	:	:	:
Slovakija	53.6	44.1	2.1	45.1	50.8	3.3	38.3	57.1	4.3
Slovėnija	60	35.6	3.7	52.2	37.5	9.9	58.5	30	11.1
Suomija	69.5	26.1	3.1	70	25.7	3.1	69.3	26.3	3.2
Švedija	71.9	21	7.1	65	23.5	7.3	:	:	:
Šveicarija	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Vengrija	29.7	58.5	10.4	30.7	58	10.7	37.1	51.8	10.4
Vokietija	65.5	31.6	2.4	66.3	31.2	2.3	67.1	30.4	2.3

(p) – šis žymėjimas reiškia „prognozė“.
(s) – šis žymėjimas reiškia „EUROSTAT apytikris apskaičiavimas“.
(e) – šis žymėjimas reiškia „apytikris apskaičiavimas“.
: – šis žymėjimas reiškia „nėra duomenų“.
Šaltinis: EUROSTAT duomenų bazė, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,45323734&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=welcomeref&open=/&product=Yearlies_new_science_technology&depth=3 [žiūrėta 2006 08 17]; Europos Komisijos raportas „Key Figures 2005 on Science, Technology and Innovation. Towards a European Knowledge Area“ (19 July 2005)

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Lentelė Nr. 8. Europos valstybių, JAV ir Japonijos suminis inovacijų indeksas* (SII), 2005 m.

	SII	SII augimas
ES (25 valstybės)	0.42	0.0
ES (15 valstybių)	0.46	-0.2
Airija	0.42	-3.1
Austrija	0.51	2.4
Belgija	0.50	0.1
Bulgarija	0.24	-0.7
Čekijos Respublika	0.26	2.2
Danija	0.60	-0.7
Didžioji Britanija	0.48	-2.6
Estija	0.32	-2.5
Graikija	0.21	1.6
Islandija	0.45	4.0
Ispanija	0.30	-0.6
Italija	0.36	1.4
Japonija	0.65	2.0
JAV	0.60	-0.2
Kipras	0.28	1.7
Latvija	0.20	1.9
Lenkija	0.23	0.3
Lietuva	**0.27**	**2.1**
Liuksemburgas	0.44	-0.3
Malta	0.20	1.2
Nyderlandai	0.48	0.7
Norvegija	0.40	0.3
Portugalija	0.28	1.9
Prancūzija	0.46	-0.7
Rumunija	0.16	-0.2
Slovakija	0.21	0.2
Slovėnija	0.32	3.2
Suomija	0.68	0.9
Švedija	0.72	-1.5
Šveicarija	0.71	0.5
Turkija	0.06	-4.3
Vengrija	0.31	4.3
Vokietija	0.58	1.0

* SII paskaičiuotas remiantis pastarųjų trejų metų duomenimis.
Šaltinis: European Trend Chart on Innovation. European. Innovation Scoreboard 2005. Comparative Analysis of Innovation Performance.

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Lentelė Nr. 9. Interneto ryšio skvarba ES, namų ūkių, turinčių priėjimą prie interneto, %, 2004-2005 m.

	2004	2005
ES (25 valstybės)	42	48
ES (15 valstybių)	45	53
Airija	40	:
Austrija	45	47
Belgija	:	50
Čekijos Respublika	19	19
Danija	69	75
Didžioji Britanija	56	60
Estija	31	39
Graikija	17	22
Ispanija	34	36
Italija	34	39
Kipras	53	32
Latvija	15	31
Lenkija	26	30
Lietuva	**12**	**16**
Liuksemburgas	59	65
Malta	:	:
Nyderlandai	:	78
Portugalija	26	31
Prancūzija	34	:
Slovakija	23	23
Slovėnija	47	48
Suomija	51	54
Švedija	:	73
Vengrija	14	22
Vokietija	60	62

: – šis žymėjimas reiškia „nėra duomenų“.
Šaltinis: EUROSTAT duomenų bazė, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=Yearlies_new_science_technology&root=Yearlies_new_science_technology/I/I5/ir031 [žiūrėta 2006 8 17]

Lentelė Nr. 10. Plačiajuosčio interneto ryšio skvarba ES, gyventojų, užsisakiusių plačiajuosčio ryšio linijas, %, 2004-2005 m.

	2004	2005
ES (25 valstybės)	6.5	10.6
ES (15 valstybių)	7.6	12.0
Airija	1.7	4.4
Austrija	8.7	11.6
Belgija	14.0	17.4
Čekijos Respublika	0.7	4.3
Danija	15.6	22.0
Didžioji Britanija	7.4	13.5
Estija	7.6	11.1
Graikija	0.2	0.8
Ispanija	6.7	10.0
Italija	6.1	9.5
Kipras	2.0	2.7
Latvija	1.5	3.7
Lenkija	0.5	1.9
Lietuva	**2.5**	**5.0**
Liuksemburgas	5.7	11.7
Malta	3.5	10.4
Nyderlandai	14.7	22.4
Portugalija	6.4	10.1
Prancūzija	8.2	13.9
Slovakija	0.4	1.5
Slovėnija	3.8	7.8
Suomija	11.0	18.7
Švedija	12.1	17.1
Vengrija	2.2	4.5
Vokietija	6.7	10.2

Šaltinis: EUROSTAT duomenų bazė, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=Yearlies_new_science_technology&root=Yearlies_new_science_technology/I/I5/ir130 [žiūrėta 2006 08 17]

Lentelė Nr. 11. ES valstybių gyventojų, reguliariai naudojančių internetą, procentas, 2004-2005 m.

	2004	2005
ES (25 valstybės)	38	43
ES (15 valstybių)	41	46
Airija	27	31
Austrija	46	49
Belgija	:	53
Čekijos Respublika	25	26
Danija	70	73
Didžioji Britanija	49	54
Estija	45	54
Graikija	17	18
Ispanija	31	35
Italija	26	28
Kipras	28	26
Latvija	27	36
Lenkija	22	29
Lietuva	**26**	**30**
Liuksemburgas	59	63
Nyderlandai	:	74
Portugalija	25	28
Slovakija	40	43
Slovėnija	33	40
Suomija	63	:
Švedija	75	76
Vengrija	21	34
Vokietija	50	54

: – šis žymėjimas reiškia „nėra duomenų“.
Šaltinis: EUROSTAT duomenų bazė, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=Yearlies_new_science_technology&root=Yearlies_new_science_technology/I/I5/ecb12560 [žiūrėta 2006 08 17]

Lentelė Nr. 12. Ar reikalingi kompiuterinio raštingumo kursai ir ECDL (European Computer Driving License) sertifikatas skirtingo amžiaus grupių respondentams, 2004 m.

	15-25 m.	26-35 m.	36-45 m.	46-65 m.	> 65 m.	Neatsakė	Viso
Reikalingi	690	295	341	292	17	4	1639
Jei nemokami	357	195	207	207	26	2	994
Nereikalingi	144	101	72	96	50	2	465
Neatsakė	32	16	45	41	22	2	158
Viso	1223	607	665	636	115	10	3256

Šaltinis: Mokslinis tyrimas "Visuotinis kompiuterinis raštingumas", Kaunas, 2004.

Lentelė Nr. 13. Išradimų paraiškos Lietuvos valstybiniam patentų biurui, 2001-2004 m.

		2001	2002	2003	2004	Viso
Išradimai	Lietuvos paraiškos	68	85	70	64	287
	Užsienio paraiškos	3856	4593	5807	4707	18963

Šaltinis: Valstybinis patentų biuras

Lentelė Nr. 14. Paraiškos Europos patentų biurui (Lietuva lyginant su panašaus gyventojų skaičiaus valstybėmis), 2000-2005 m.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Kroatija	8	18	11	13	24	26
Kipras	9	9	16	28	20	35
Danija	714	816	778	867	984	1174
Estija	:	3	0	7	4	3
Suomija	1223	1571	1608	1480	1608	1514
Islandija	9	10	27	22	31	28
Airija	212	257	238	270	326	311
Latvija	:	1	1	2	4	7
Lietuva	**:**	**2**	**1**	**2**	**2**	**1**
Norvegija	306	330	365	358	368	327
Slovakija	13	8	10	14	12	16
Slovėnija	25	31	31	43	51	87

: - šis žymėjimas reiškia „nėra duomenų".

Šaltinis: Europos patentų biuras

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Lentelė Nr. 15. Individų procentas užsakiusių / pirkusių prekes ar paslaugas asmeniniam naudojimui internete per paskutinius tris mėnesius (Lietuva, lyginant su kt. valstybėmis), 2002-2005 m.

Šalys	**2002**	**2003**	**2004**	**2005**
ES (25 valstybės)	:	:	17	18
ES (15 valstybių)	13	15	21	21
Euro zona	9	12	:	17
Belgija	:	:	:	11
Čekija	:	3	3	3
Danija	24	16	22	26
Vokietija	17	24	29	32
Estija	:	:	4	4
Graikija	1	1	1	2
Ispanija	2	5	5	8
Airija	:	5	10	14
Italija	3	4	:	4
Kipras	:	:	3	4
Latvija	:	:	2	3
Lietuva	**:**	**1**	**1**	**1**
Liuksemburgas	13	18	32	31
Vengrija	:	:	2	5
Olandija	15	18	24	31
Austrija	8	8	13	19
Lenkija	:	:	3	5
Portugalija	2	2	3	4
Slovėnija	:	:	4	8
Slovakija	:	:	6	6
Suomija	11	14	26	25
Švedija	24	21	30	36
Didžioji Britanija	25	24	28	36
Bulgarija	:	:	1	:
Rumunija	:	:	0	:
Turkija	:	:	0	:
Islandija	:	20	25	28
Norvegija	:	24	31	35

: - šis žymėjimas reiškia „nėra duomenų“.
Šaltinis: EUROSTAT duomenų bazė.

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Lentelė Nr. 16. Kompiuterizacijos lygis įvairių tipų Lietuvos įmonėse ar įstaigose, 2004 m.

	Kompiuterizacijos lygis				
	Kiekvienas	~50%	~25%	<25%	Nenurodyta
Valstybinė institucija	45%	30%	13%	11%	1%
Valst./akc.įmonė	26%	29%	17%	27%	1%
Privati įmonė	33%	26%	13%	28%	0%
Nenurodyta	40%	36%	2%	21%	0%

Šaltinis: Mokslinis tyrimas "Visuotinis kompiuterinis raštingumas", Kaunas, 2004

Lentelė Nr. 17. Interneto prieiga įvairių tipų Lietuvos įmonėse ar įstaigose, 2004 m.

	Interneto prieiga			
	Visi komp. prijungti	Prijungta dalis komp.	Prieigos nėra	????
Valstybinė institucija	69%	29%	2%	1%
Valst./akc.įmonė	59%	34%	6%	0%
Privati įmonė	62%	26%	11%	1%
Nenurodyta	57%	34%	9%	0%

Šaltinis: Mokslinis tyrimas "Visuotinis kompiuterinis raštingumas", Kaunas, 2004.

Lentelė Nr. 18. Ar teikia paslaugas elektroninėje erdvėje įvairių tipų Lietuvos įmonės ar įstaigos, 2004 m.

	Ar teikia paslaugas elektroninėje erdvėje			
	Taip	Ne	Nežino	????
Valstybinė institucija	43%	43%	12%	1%
Valst./akc.įmonė	32%	56%	11%	1%
Privati įmonė	31%	57%	11%	0%
Nenurodyta	30%	45%	21%	4%

Šaltinis: Mokslinis tyrimas "Visuotinis kompiuterinis raštingumas", Kaunas, 2004.

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Lentelė Nr. 19. Elektroninės komercijos procentas įmonių bendroje apyvartoje (Lietuva lyginant su kt. valstybėmis), 2002-2005 m.

Šalys	2002	2003	2004	2005
ES (25 valstybės)	:	:	2,1	2,5
ES (15 valstybių)	0,9	1,1	2,2	2,8
Euro zona	0,7	0,9	2,1	2,2
Belgija	:	1,8	1,5	2,2
Čekija	:	2,8	1,9	3,3
Danija	1,0	1,6	4,4	(u)
Vokietija	1,0	0,7	2,7	3,1
Estija	:	:	1,1	1,0
Graikija	0,5	0,2	1,0	1,7
Ispanija	0,3	0,3	0,4	0,6
Prancūzija	:	:	:	:
Airija	:	10,0	12,8	10,1
Italija	0,3	0,3	1,2	0,7
Kipras	:	:	:	0,2
Latvija	:	:	0,2	(c)
Lietuva	**:**	**:**	**1,6**	**2,0**
Liuksemburgas	0,4	:	:	:
Vengrija	:	:	:	1,1
Malta	:	:	:	:
Olandija	:	:	:	:
Austrija	:	0,9	1,0	1,0
Lenkija	:	:	1,3	1,6
Portugalija	0,6	0,6	1,3	(u)
Slovėnija	:	:	:	(u)
Slovakija	:	:	1,8	0,0
Suomija	1,1	:	:	(u)
Švedija	:	2,8	:	(c)
Didžioji Britanija	1,2	1,5	2,3	4,1
Bulgarija	:	:	1,2	:
Kroatija	:	:	:	:
Rumunija	:	:	1,3	:
Turkija	:	:	:	:
Islandija	:	0,5	:	:
Norvegija	2,2	2,4	2,7	3,9

: – šis žymėjimas reiškia „nėra duomenų“.
(c) – šis žymėjimas reiškia „duomenys nėra skelbiami“.
(u) – šis žymėjimas reiškia „duomenys nėra patikimi“.
Šaltinis: EUROSTAT duomenų bazė.

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Lentelė Nr. 20. Procentas įmonių (10 ir daugiau darbuotojų) gavusių užsakymus elektroniniu būdu (Lietuva lyginant su kt. valstybėmis), 2003-2005 m.

Šalys	2003	2004	2005
ES (25 valstybės)	:	13	12
ES (15 valstybių)	10	15	13
Euro zona	7	12	10
Belgija	20	18	16
Čekija	18	11	13
Danija	18	25	32
Vokietija	9	18	16
Estija	:	8	8
Graikija	7	6	7
Ispanija	2	2	3
Airija	14	19	21
Italija	3	:	3
Kipras	:	5	4
Latvija	:	1	1
Lietuva	**:**	**5**	**6**
Liuksemburgas	13	11	10
Vengrija	:	6	4
Malta	:	:	16
Olandija	17	17	14
Austrija	12	12	10
Lenkija	:	4	5
Portugalija	3	6	9
Slovėnija	:	15	12
Slovakija	:	6	7
Suomija	18	17	17
Švedija	13	20	23
Didžioji Britanija	20	27	25
Bulgarija	:	3	:
Islandija	12	:	:
Norvegija	13	13	26

: – šis žymėjimas reiškia „nėra duomenų“.
Šaltinis: EUROSTAT duomenų bazė.

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Lentelė Nr. 21. Kokiomis elektroninėmis paslaugomis naudojasi skirtingo amžiaus Lietuvos gyventojai, 2004 m.

	15-25 m.	26-35 m.	36-45 m.	46-65 m.	virš 65 m.	Neatsakė	Viso
Elektroninės valdžios paslaugomis	125	98	120	113	1	1	458
Elektroninėmis parduotuvėmis	251	132	72	52	1	1	509
Elektronine bankininkyste	252	261	204	174	2	1	894
Kiti atvejai	255	46	50	48	5		404
Nesinaudoju elektroninėmis paslaugomis	512	188	239	201	26	7	1173

Šaltinis: Mokslinis tyrimas "Visuotinis kompiuterinis raštingumas", Kaunas, 2004.

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Lentelė Nr. 22. Studijas baigusių mokslo ir technologijų studentų procentas (Lietuva lyginant su kt. valstybėmis), 2003-2004 m.

Valstybės	2003	2004
Belgija	11	11.2
Čekija	6.4	7.4
Danija	12.5	13.8
Vokietija	8.4	9.0
Estija	8.8	8.9
Graikija	:	8.0
Ispanija	12.6	12.5
Prancūzija	22.0	:
Airija	24.2	23.1
Italija	9.0	10.1
Kipras	3.6	4.2
Latvija	8.6	9.4
Lietuva	**16.3**	**17.5**
Liuksemburgas	:	:
Vengrija	4.8	5.1
Malta	3.6	:
Olandija	7.3	7.9
Austrija	8.2	8.7
Lenkija	9.0	9.4
Portugalija	8.2	11.0
Slovėnija	8.7	9.3
Slovakija	8.3	9.2
Suomija	17.4	:
Švedija	13.9	15.9
Didžioji Britanija	21.0	18.1
ES 25	12.3	12.7
ES 15	13.3	13.6
JAV	10.9	10.2
Japonija	13.2	13.4

: – šis žymėjimas reiškia „nėra duomenų“.
Šaltinis: EUROSTAT duomenų bazė.

Lentelė Nr. 23. Viešosios ir privačios išlaidos švietimui kaip procentas nuo BVP (Lietuva lyginant su kt. valstybėmis), 2003 m.* .

	Aukštasis mokslas		Visų lygių švietimas	
	Viešosios išlaidos	Privačios išlaidos	Viešosios išlaidos	Privačios išlaidos
Belgija	1,36	0,21	6,11	0,44
Čekija	0,80	0,13	4,16	0,41
Danija	2,73	0,04	8,50	0,28
Vokietija	1,12	0,09	4,57	0,98
Estija	1,07	:	5,48	:
Graikija	1,19	0,00	3,90	0,23
Ispanija	1,01	0,30	4,41	0,59
Prancūzija	1,02	0,16	5,76	0,48
Airija	1,24	0,20	4,35	0,35
Italija	0,81	0,20	4,98	0,32
Kipras	1,21	0,79	6,28	1,31
Latvija	0,90	0,54	5,75	0,70
Lietuva	**1,34**	**:**	**5,92**	**:**
Liuksemburgas	:	:	3,84	0,001
Vengrija	1,11	0,26	5,15	0,57
Malta	0,88	0,02	4,47	0,85
Olandija	1,32	0,28	4,99	0,45
Austrija	1,35	0,06	5,70	0,32
Lenkija	1,07	:	5,56	:
Portugalija	1,09	0,09	5,91	0,09
Slovėnija	1,33	0,45	6,13	0,85
Slovakija	0,83	0,05	4,03	0,12
Suomija	2,05	0,06	6,24	0,13
Švedija	2,05	0,20	7,31	0,21
Didžioji Britanija	0,81	0,30	4,69	0,81
ES 25	1,08	0,20	5,10	0,60
JAV	1,48	1,77	5,08	2,22
Japonija	0,54	0,61	3,57	1,17

* – šioje lentelėje yra nurodyti 2003 m. duomenys, nes ES statistiniuose leidiniuose ir EUROSTAT duomenų bazėje nėra pateikta naujesnių duomenų.

: – šis žymėjimas reiškia „nėra duomenų“.

Šaltinis: „Key Figures 2005 on Science, Technology and Innovation. Towards a European Knowledge Area“.

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Lentelė Nr. 24. Tyrėjų skaičius atskiruose sektoriuose (Lietuva lyginant su kt. valstybėmis), 2003 m.*

	Visi tyrėjai, 2003	Tyrėjų % sektoriuose, 2003			Vidutinis metinis tyrėjų augimas sektoriuose (%), 1997 – 2003		
		Verslo įmonės	Vyriausybės sektorius	Aukštasis mokslas	Verslo įmonės	Vyriausybės sektorius	Aukštasis mokslas
Belgija	36167	57,2	7,4	34,6	0,8	4,1	-1,8
Čekija	15809	41,5	30,6	27,3	0,3	-2,9	3,2
Danija	25130	59,7	9,3	30,5	3,7	-3,4	-3,1
Vokietija	264721	58,1	14,7	27,2	0,5	-1,2	-0,4
Estija	2976	15,6	16,1	66,3	9,8	-5,4	-0,7
Graikija	14371	26,4	13,8	59,5	12,4	-6,6	-2,2
Ispanija	92523	29,8	16,7	53,2	1,5	-3,8	0,8
Prancūzija	186420	51,1	12,9	34,1	1,6	-0,4	-1,9
Airija	9386	63,8	6,4	29,8	4,7	-5,7	-4,6
Italija	71242	39,3	19,0	39,7	-1,3	-1,8	1,4
Kipras	460	27,2	23,9	44,6	9,4	-7,0	0,2
Latvija	3203	14,5	16,1	69,4	8,3	-13,9	5,1
Lietuva	**6606**	**6,7**	**25,5**	**67,8**	**26,4**	**-6,6**	**2,2**
Liuksemburgas	1646	85,0	13,6	1,3	:	:	:
Vengrija	15180	29,5	31,2	39,2	1,3	-1,9	0,7
Olandija	43539	46,9	15,6	36,4	2,7	-1,5	-2,7
Austrija	24124	66,3	4,1	28,9	1,5	-5,1	-2,4
Lenkija	58595	11,7	22,6	65,6	-8,5	1,2	1,8
Portugalija	19766	19,4	16,2	51,4	14,2	-4,5	-1,1
Slovėnija	4789	36,2	32,0	28,3	1,0	-1,4	-0,1
Slovakija	9626	19,9	25,3	54,8	-8,5	0,4	4,8
Suomija	41724	56,6	11,3	31,2	1,4	-4,6	-0,6
Švedija	45995	60,6	4,9	34,5	1,7	-7,2	-1,5
Didžioji Britanija	157662	57,9	9,1	31,1	1,0	0,6	-2,1
ES 25	1178237	49,0	13,4	36,5	0,9	-2,5	-0,2
JAV	1261227	80,5	3,8	14,7	0,8	-6,1	-2,1
Japonija	675330	67,9	5,0	25,5	-0,4	0,8	1,6

* – šioje lentelėje yra pateikti 2003 m. duomenys, nes EUROSTAT duomenų bazėje ir kituose ES statistiniuose leidiniuose naujesnių, t.y. 2004 m. duomenų yra labia mažai, jie pateikti tik apie kelias valstybes (Lietuvos 2004 m. duomenys nėra pateikti). Dėl šios priežasties, naudojantis 2004 m. duomenimis neįmanoma atlikti lyginamosios analizės.

: – šis žymėjimas reiškia „nėra duomenų“.

Šaltinis: „Key Figures 2005 on Science, Technology and Innovation. Towards a European Knowledge Area“.

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Lentelė Nr. 25. Antros pakopos studijų nuotolinės programos.

Eil. Nr.	Institucija	Studijų programa	Studentų skaičius
1	KTU	Informacinės technologijos	133
2	KTU	Pedagogų profesinės studijos	24
3	VGTU	Statybos valdymas	40
4	VGTU	Nekilnojamo turto vertinimas ir valdymas	50
5	VGTU	Internetinės technologijos ir nekilnojamo turto valdymas	45
6	VU	Tarptautinė komunikacija	42 – Lietuvos 11 – užsieniečių
7	KTU, VGTU	Nuotolinio mokymosi informacinės technologijos	42
8	VGTU	Verslo vertės valdymas	16
9	VGTU	Investicijų valdymas	19
		Viso:	422

Šaltinis: Informacinės technologijos mokslui ir studijoms. 2001–2006 metų programa. LieDM paprogramės ataskaita už 2004 m.

Lentelė Nr. 26. E-valdžios prieinamumas*, %, 2004-2005 m.

	2004	2005
ES (25 valstybės)	41	50
ES (15 valstybių)	49	56
Airija	50	50
Austrija	72	83
Belgija	35	47
Čekijos Respublika	30	30
Danija	58	63
Didžioji Britanija	59	71
Estija	63	79
Graikija	32	30
Ispanija	55	55
Italija	53	58
Kipras	25	35
Latvija	5	10
Lenkija	10	20
Lietuva	**40**	**40**
Liuksemburgas	20	20
Malta	40	75
Nyderlandai	32	53
Portugalija	40	60
Prancūzija	50	65
Slovakija	15	20
Slovėnija	45	65
Suomija	67	61
Švedija	74	74
Vengrija	15	50
Vokietija	47	47

* Šis rodiklis išreiškiamas 20 pagrindinių viešųjų paslaugų prieinamumo elektroninėje erdvėje procentu.
Šaltinis: EROSTAT duomenų bazė, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=Yearlies_new_science_technology&root=Yearlies_new_science_technology/I/I5/ir100 [žiūrėta 2006 08 17]

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Lentelė Nr. 27. Individų, besinaudojančių e-valdžios paslaugomis*, procentas, 2004-2005 m.

	2004	2005
ES (25 valstybės)	:	23
ES (15 valstybių)	:	26
Airija	14	18
Austrija	21	29
Belgija	:	18
Čekijos Respublika	7	5
Danija	44	: (c)
Didžioji Britanija	22	24
Estija	20	31
Graikija	8	7
Ispanija	:	:
Italija	:	14
Kipras	11	11
Latvija	13	13
Lenkija	13	13
Lietuva	**10**	**12**
Liuksemburgas	45	46
Malta	:	:
Nyderlandai	:	46
Portugalija	13	14
Prancūzija	:	:
Slovakija	25	27
Slovėnija	13	19
Suomija	45	47
Švedija	39	52
Vengrija	16	18
Vokietija	33	: (u)

* Procentas individų, kurie per paskutinius tris mėnesius naudojosi internetu tam, kad bendrautų su valdžios atstovais.
: – šis žymėjimas reiškia „nėra duomenų“.
(c) – šis žymėjimas reiškia „konfidencialūs duomenys“.
(u) – šis žymėjimas reiškia „nepatikimi arba negalutiniai duomenys“.

Šaltinis: EUROSTAT duomenų bazė,
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=Yearlies_new_science_technology&root=Yearlies_new_science_technology/I/I5/ir111 [žiūrėta 2006 08 17]

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Priedas Nr. 2. Paveikslai.

Paveikslas Nr. 1. MTEP išlaidų šaltiniai ES narėse, JAV ir Japonijoje, %, 2004 m.

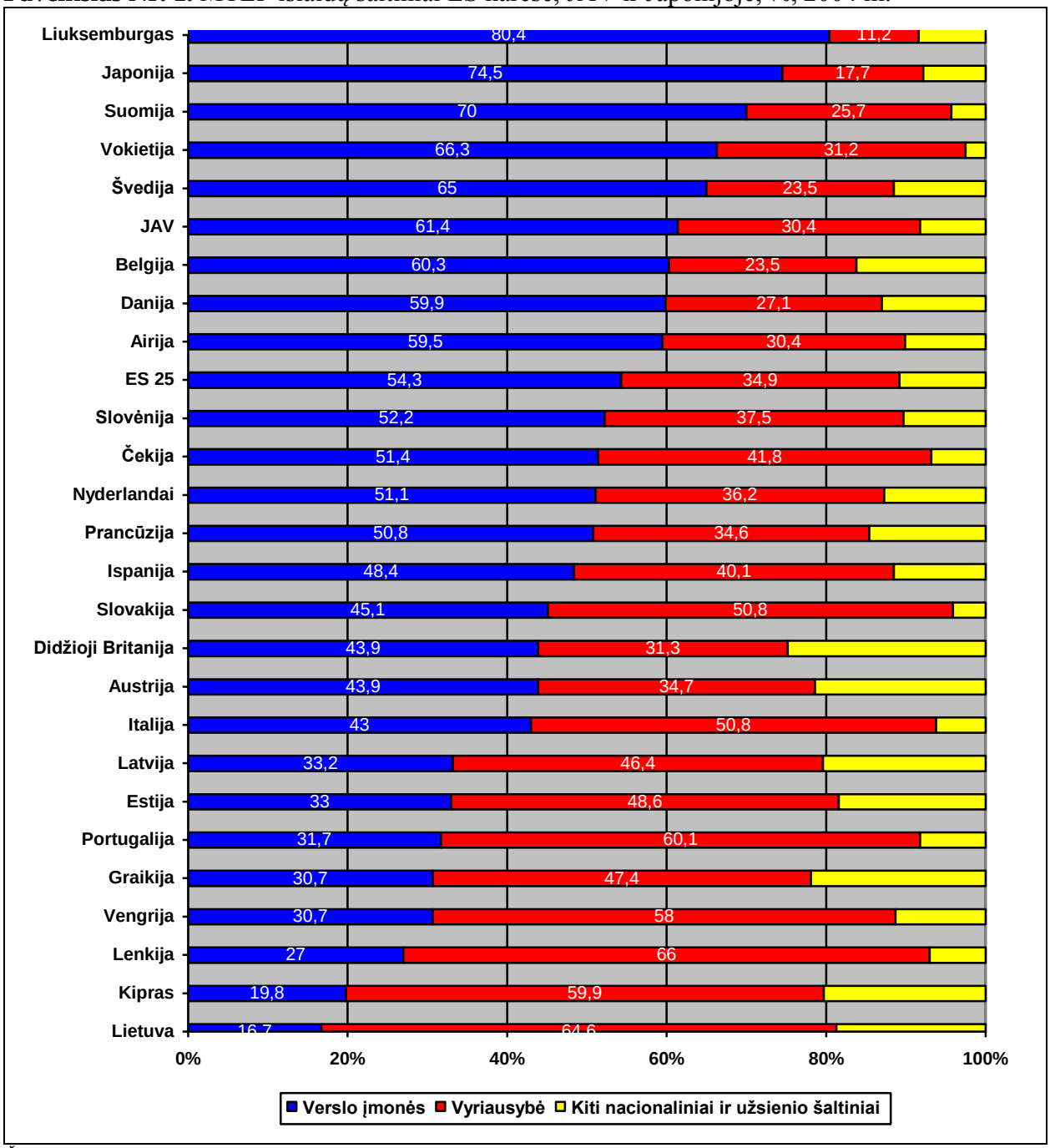

Šaltinis: EUROSTAT duomenų bazė, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,45323734&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=welcomeref&open=/&product=Yearlies_new_science_technology&depth=3 [žiūrėta 2006 08 17]; Europos Komisijos raportas „Key Figures 2005 on Science, Technology and Innovation. Towards a European Knowledge Area“ (19 July 2005)

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Paveikslas Nr. 2. Europos šalių grupavimas pagal inovatyvumo rodiklius, 2005 m.

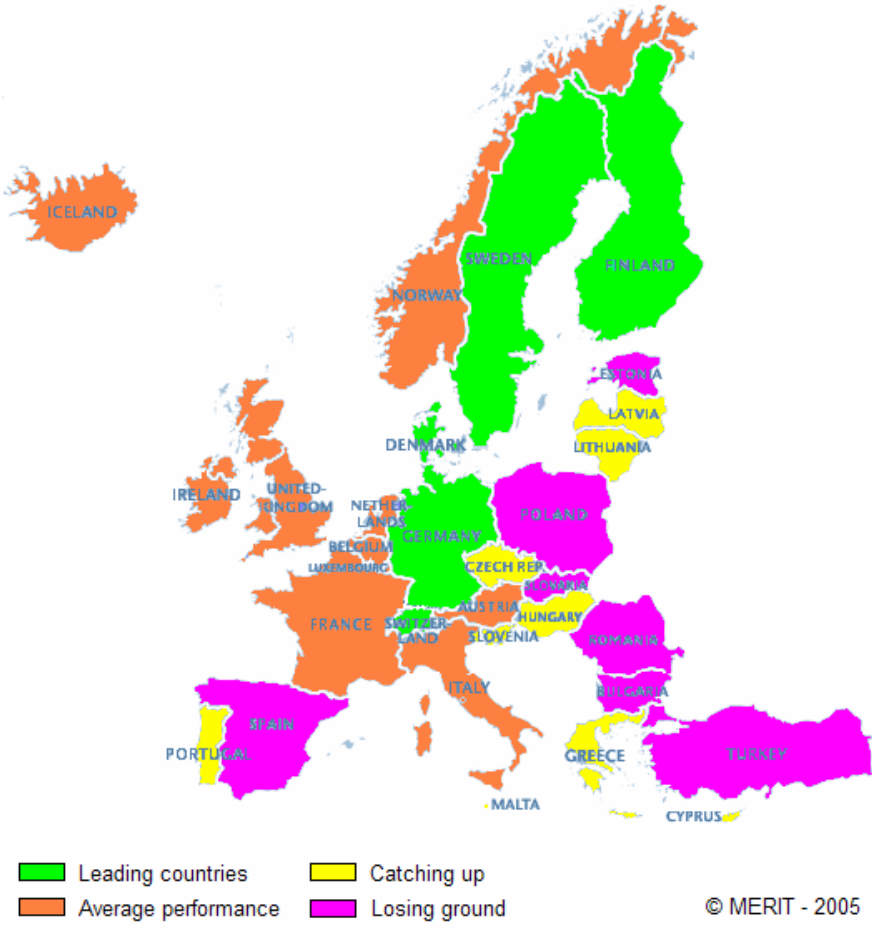

Šaltinis: European Trend Chart on Innovation. European. Innovation Scoreboard 2005. Comparative Analysis of Innovation Performance.

Paveikslas Nr. 3. Kompiuterinio raštingumo pasiskirstymas pagal respondentų socialinę padėtį, 2004 m.

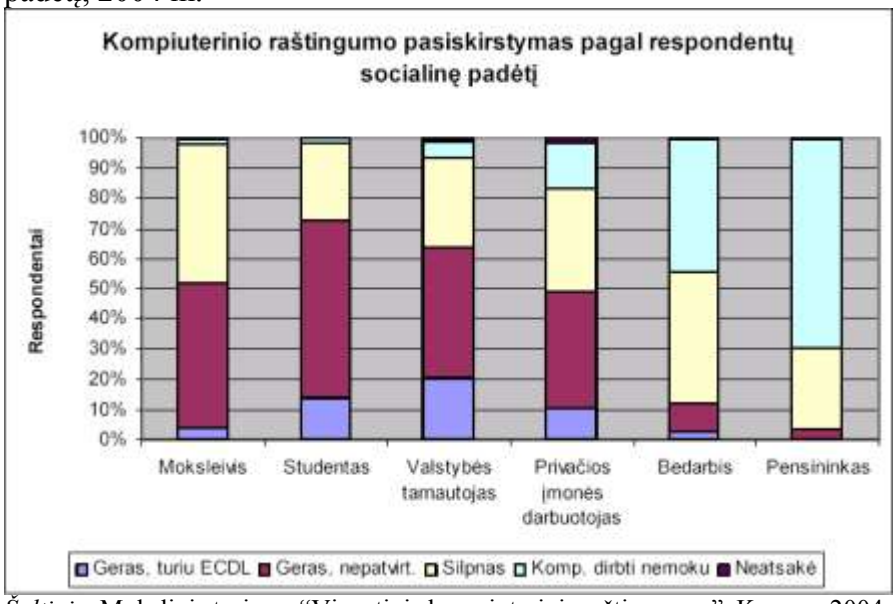

Šaltinis: Mokslinis tyrimas "Visuotinis kompiuterinis raštingumas", Kaunas, 2004.

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Paveikslas Nr 4. Ar reikalingi kompiuterinio raštingumo kursai ir ECDL sertifikatas skirtingo amžiaus grupių respondentams, 2004 m.

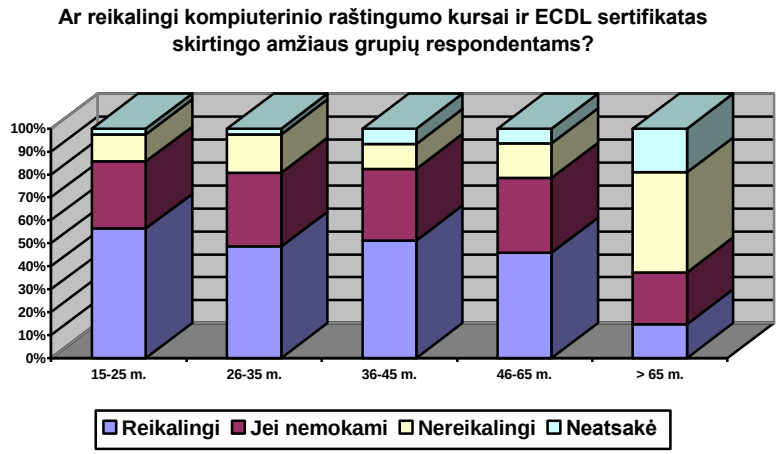

Šaltinis: Mokslinis tyrimas "Visuotinis kompiuterinis raštingumas", Kaunas, 2004.

Paveikslas Nr. 5. Išradimų paraiškos Lietuvos valstybiniam patentų biurui, 2001-2004 m.

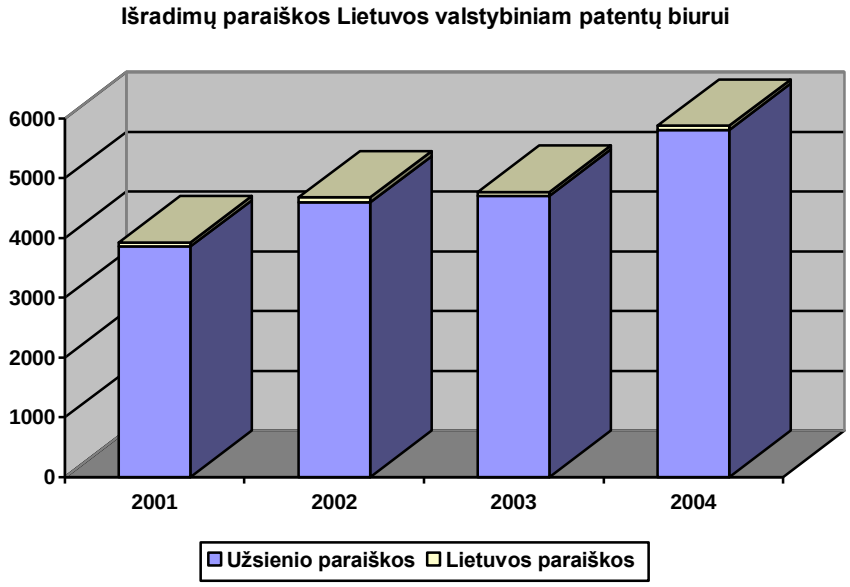

Šaltinis: Valstybinis patentų biuras.

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Paveikslas Nr. 7. Kokiomis elektroninėmis paslaugomis naudojasi respondentai, 2004 m.

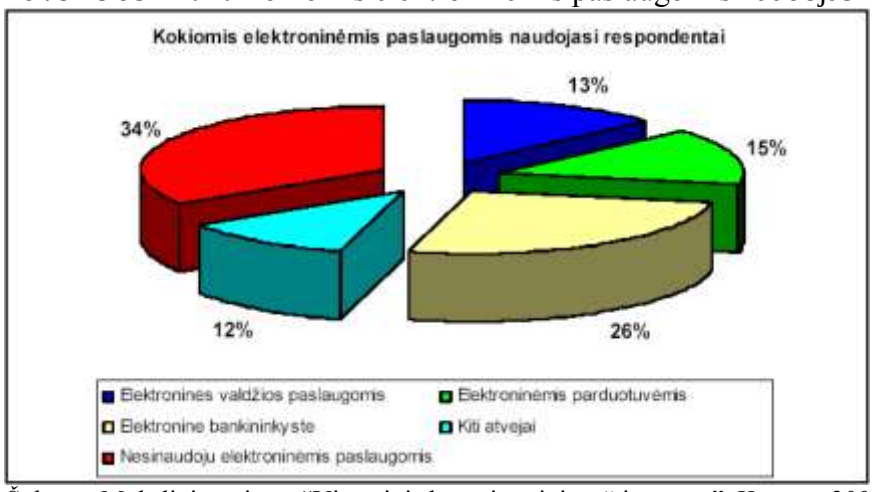

Šaltinis: Mokslinis tyrimas "Visuotinis kompiuterinis raštingumas", Kaunas, 2004.

Paveikslas Nr. 8. Kokių dalykų Jūs norėtumėte mokytis, gilinti turimas žinias (% nuo 45-54 m. respondentų, gyvenančių vietovėse iki 30000 gyventojų, N=82), 2004 m.

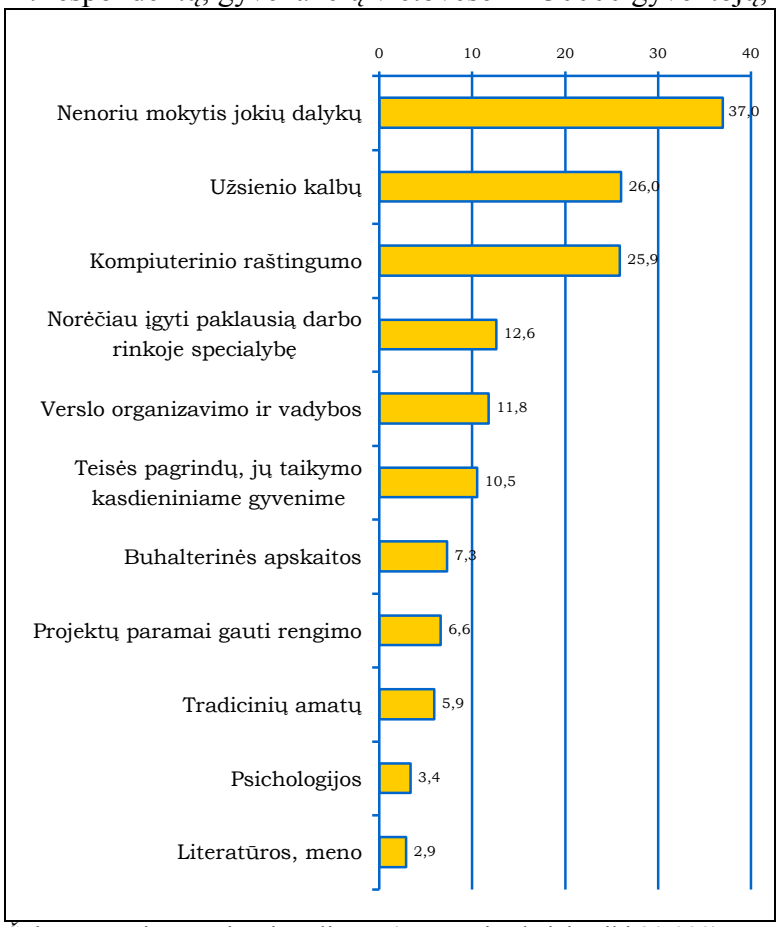

Šaltinis: „Kaimuose ir miesteliuose (gyventojų skaičius iki 30 000) gyvenančių suaugusiųjų mokymosi poreikiai"

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Paveikslas Nr. 9. Kokių dalykų Jūs norėtumėte mokytis, gilinti turimas žinias (% nuo 55-64 m. respondentų, gyvenančių vietovėse iki 30000 gyventojų, N=83), 2004 m.

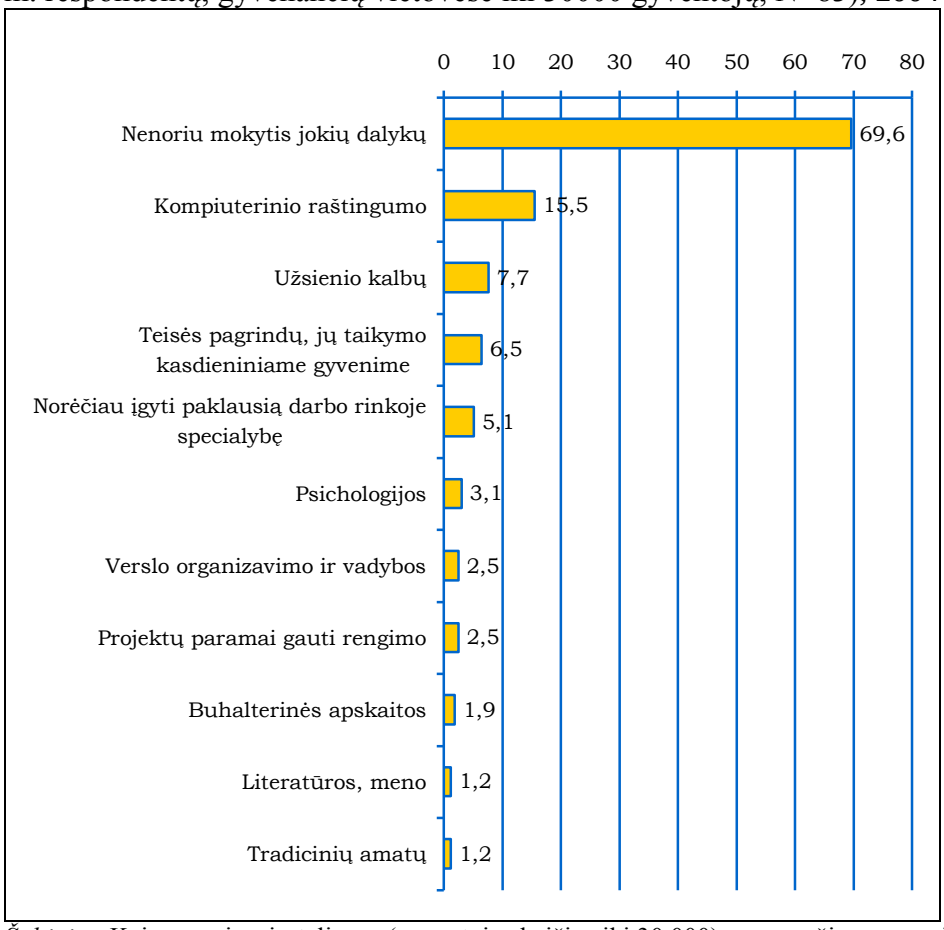

Šaltinis: „Kaimuose ir miesteliuose (gyventojų skaičius iki 30 000) gyvenančių suaugusiųjų mokymosi poreikiai“

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Paveikslas Nr. 10. Kokių dalykų Jūs norėtumėte mokytis, gilinti turimas žinias (% nuo 55-64 m. respondentų, gyvenančių vietovėse iki 30000 gyventojų, N=80), 2004 m.

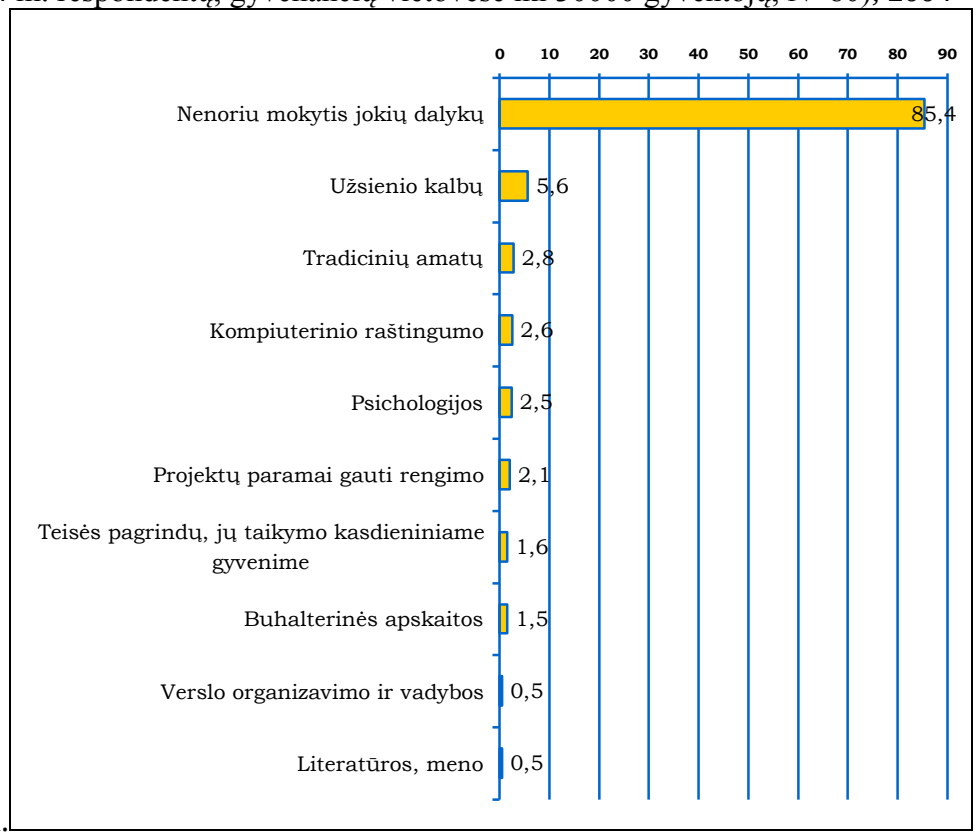

Šaltinis: „Kaimuose ir miesteliuose (gyventojų skaičius iki 30 000) gyvenančių suaugusiųjų mokymosi poreikiai“

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Paveikslas Nr. 11. Mokslinių publikacijų skaičius milijonui gyventojų ES narėse, JAV, Japonijoje, 2003 m.*

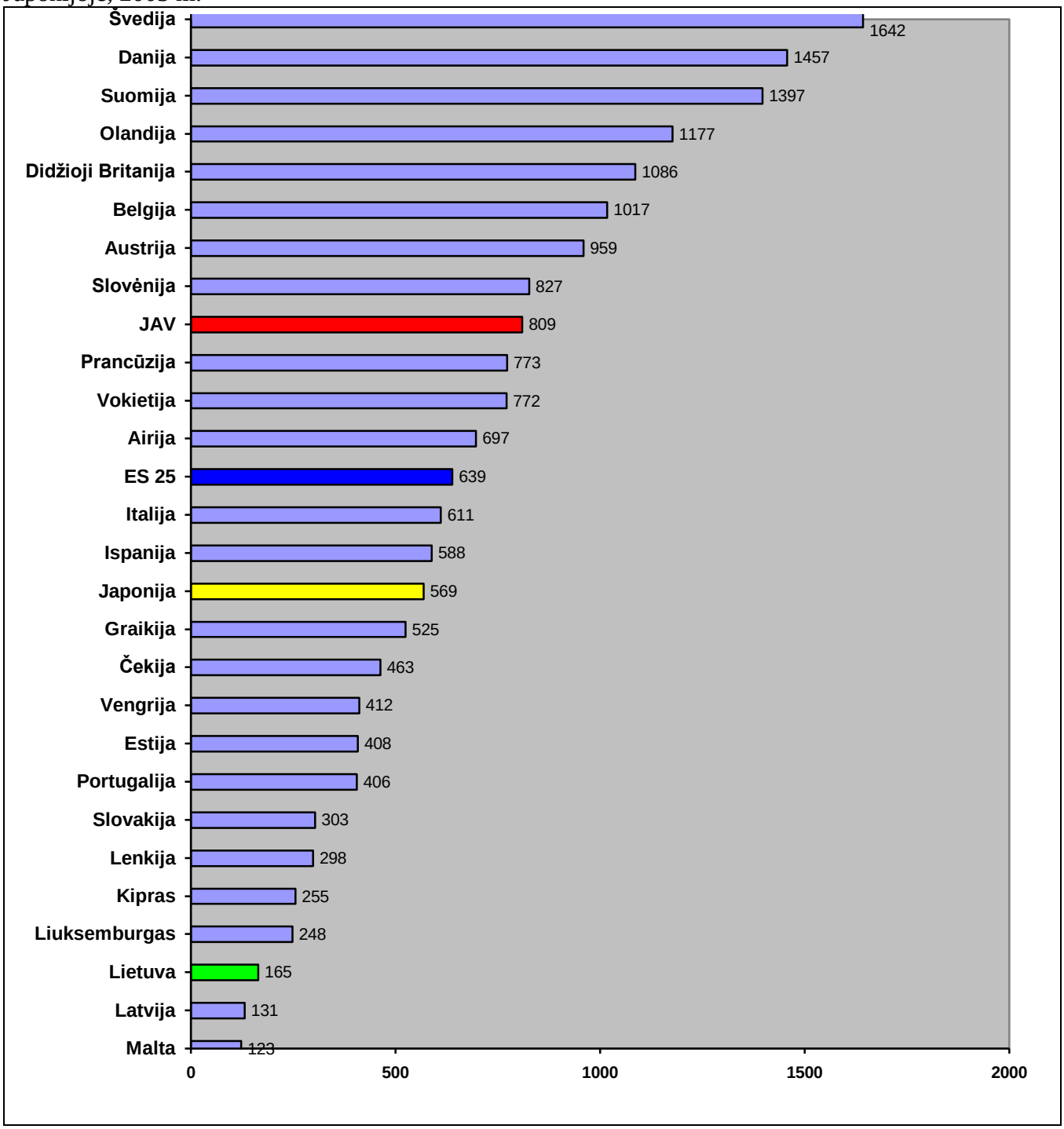

* Naujesnių nei 2003 m. duomenų, kurių pagrindu būtų galima atlikti lyginamąją analizę, nėra.
Šaltinis: „Key Figures 2005 on Science, Technology and Innovation. Towards a European Knowledge Area“

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Paveikslas Nr. 12. Ar reikalingi kompiuterinio raštingumo kursai, pagal gyvenamąją vietą, 2005 m.

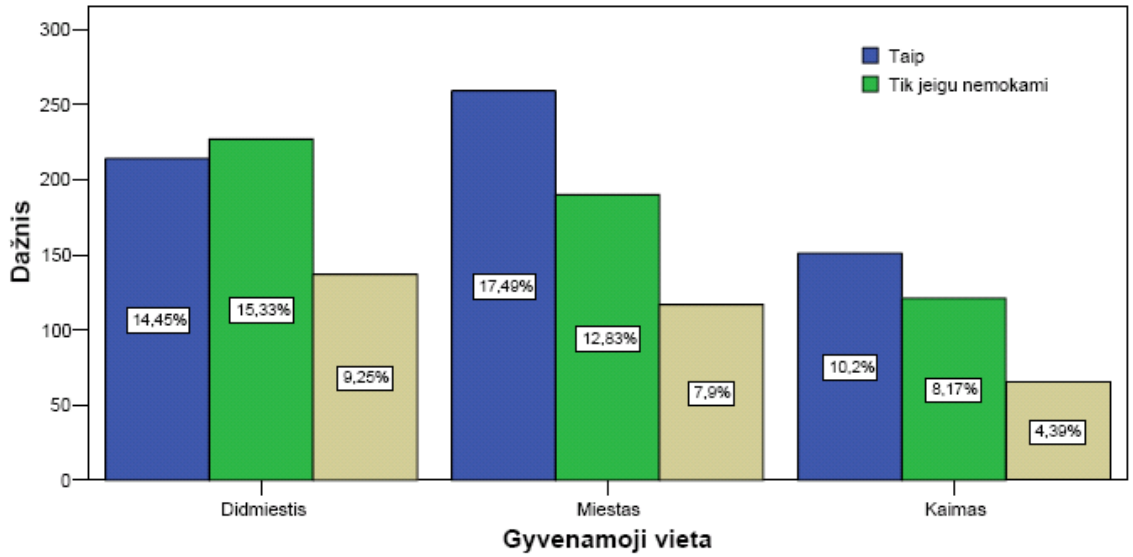

Šaltinis: Mokslinio tyrimo darbo „Visuotinis kompiuterinis raštingumas“ ataskaita. Kaunas, 2005.

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Lietuvos ir ES teisinės aplinkos, įtakojančios inovatyvius procesus informacinės visuomenės plėtros srityje, analizė (uždavinys 2.2.)

Uždavinys (Nr. 2.2.): Išanalizuoti ES ir Lietuvos teisinę aplinką, įtakojančią inovatyvius procesus informacinės visuomenės plėtros srityje.

Rezultatai: Išanalizuota ES ir Lietuvos teisinė aplinka, įtakojanti inovatyvius procesus informacinės visuomenės plėtros srityje.

***

Lietuvos Respublikos teisės aktų įtakojančių inovatyvius procesus informacinės visuomenės plėtros srityje analizė

Lietuvos Respublikos teisės aktų įtakojančių inovatyvius procesus analizė atlikta remiantis žemiau pateiktomis analizės prielaidomis:

Inovatyvūs procesai informacinės visuomenės plėtros srityje suvokiami kaip visuma aplinkybių įtakojančių naujų technologijų, idėjų, metodų kūrimą ir komercinį pritaikymą pateikiant rinkai naujus arba patobulintus produktus ir procesus susijusius su informacinės visuomenės paslaugomis. Šios analizės tikslas yra apžvelgti inovatyvių procesų informacinės visuomenės plėtros srityje teisinį reguliavimą Lietuvos Respublikoje.

Analizei atlikti teisės aktai atrinkti remiantis jų tiksline teisinių santykių reguliavimo paskirtimi. Analizei atrinkti teisės aktai įtakoja inovatyvius procesus informacinės visuomenės plėtros srityje tiesiogiai (yra betarpiškai susiję) arba netiesiogiai (reglamentuoja svarbias, su inovacijomis arba informacinės visuomenės plėtras susijusias sritis). Analizėje detaliau nagrinėjami tik tai tie teisės aktai kurie betarpiškai reguliuoja inovatyvius procesus, kiti teisės aktai kurių reglamentavimas yra susiję su inovatyviais procesais informacinės visuomenės plėtros srityje yra tik nurodomi ir/ar trumpai komentuojami.

Inovatyvius procesus informacinės visuomenės plėtros srityje reglamentuojančių teisės aktų analizė atlikta remiantis šiais analizės kriterijais:

1. papildomų reikalavimų (kliuvinių) paieška;
2. inovacijų valstybinio rėmimo reglamentavimo analize;
3. inovacijų teisinės apsaugos analize;
4. inovacijų plėtros nacionalinės strategijos identifikavimas ir analize.

Lietuvos Respublikos teisės aktus reglamentuojančius inovatyvius procesus informacinės visuomenės plėtros srityje, pagal jų tikslinę paskirtį, galima suskirstyti į šias grupes:

a. teisės aktai nustatantys (nukreipti nustatyti) inovacijų plėtros strategiją,
b. teisės aktai įgyvendinantys inovacijų strategiją,
c. teisės aktai įtakojantys inovatyvius procesus informacinės visuomenės plėtros srityje.

Lietuvos Respublikos teisės aktų įtakojančių inovatyvius procesus informacinėje visuomenėje apžvalga

Lietuvos Respublikos teisės aktai nustatantys inovacijų strategiją:

1. Valstybės ilgalaikė raidos strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. IX-1187, numato šiuos siekius, susijusius su inovatyvių procesų skatinimu informacinės visuomenės plėtroje:

a. sukurti žiniomis pagrįstą ekonomiką;
b. sukurti veiksmingą nacionalinę inovacijų sistemą, garantuojančią palankias sąlygas mokslo ir gamybos integracijai, naujų technologijų bei veiklos metodų kūrimui ir sklaidai;
c. skatinti inovacijų bei informacinių technologijų naudojimą plėtojant smulkų ir vidutinį verslą.

2. Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikė strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 12 d. nutarimu Nr. 853 „Dėl Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikės strategijos“.

Šioje strategijoje numatyti šie tikslai, susiję su inovatyviais procesais informacinės visuomenės plėtros srityje:

a. Pasiekti, kad per artimiausius 10-15 metų mokslo ir technologijų plėtrai būtų teikiama išskirtinė reikšmė plėtojant šalies ekonomiką, kad šalies visuomenė gautų kuo

didesnę naudą iš mokslinių tyrimų ir inovacinės veiklos ir kad riboti tos srities ištekliai būtų panaudoti optimaliai;

b. Pasiekti, kad per artimiausią dešimtmetį mokslo ir gamybos sąveikos sistema funkcionuotų pagal šiuolaikinį inovacijų modelį, inovacijų skatinimas taptų ilgalaikiu ir kryptingu, būtų įgyvendinamas aukščiausiu vyriausybiniu lygmeniu

3. Pramonės plėtojimo vidutinės trukmės politika ir jos įgyvendinimo strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. liepos 5 d. nutarimu Nr. 789 „Dėl Pramonės plėtojimo vidutinės trukmės politikos ir jos įgyvendinimo strategijos“.

Pramonės politikos strateginis tikslas (3 p.) – sukurti tvirtą veiklos pagrindą efektyviai veikiantiems rinkos subjektams ir tobulinti tas sritis, kuriose rinka nepakankamai veiksminga. Šios strategijos vienas iš uždavinių yra susiję su inovatyviais procesais informacinės visuomenės plėtros srityje „pramonė veiktų aplinkoje, palankioje inovacijoms, skatinančioje kvalifikuotumą, sąžiningą konkurenciją, veiklos sąnaudų mažinimą ir turinčioje pasaulinio lygio infrastruktūrą“.

4. Lietuvos 2004-2006 metų bendrasis programavimo dokumentas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 2 d. nutarimu Nr. 935 „Dėl Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento patvirtinimo“.

Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento tikslas yra pateikti plėtros planą susijusį su bendromis Lietuvos ir ES didelės apimties investicijomis, kurios padės sukurti pagrindines augimo sąlygas ir Lietuvai suteiks galimybę realizuoti savo potencialą bei padės įgyvendinti ilgalaikę Lietuvos vystimosi viziją. Šis Dokumentas numato šį prioritetą susijusį su inovatyviais procesais informacinėje visuomenėje – žmoniškųjų išteklių kokybės gerinimas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje (2.5 priemonė).

5. Keturioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-2008 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2006 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. X-767 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“. Vyriausybė, programoje, nurodo vieną iš didžiausių problemų šiuo metu „per lėta šalies mokslo ir technologijų plėtros pažanga įgyvendinant Lisabonos strategijos tikslus“ ir jos sprendimui nurodo Valstybės inovacijų politika turi būti orientuoja į visus sektorius, įskaitant pramonę ir paslaugas, aukštųjų technologijų ir tradicinių šakų įmones. Viena iš esminių inovacinės veiklos ir žiniomis grįstos

ekonomikos plėtros sąlygų – informacinių ir ryšių technologijų sklaida. Valstybė ir toliau plėtos jai būtiną infrastruktūrą, sudarys palankias sąlygas teikti viešąsias paslaugas, suderinusi valstybės informacijos šaltinius (registrus, informacines sistemas).

6. Mokslo ir technologijų parkų plėtros koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 963 „Dėl nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos“.

Šios Mokslo ir technologijų parkų plėtros koncepcijos tikslas (6 p.) yra skatinti parkų, o kartu atskirų Lietuvos regionų ir visos valstybės ekonomikos plėtrą, sudaryti sąlygas sparčiau diegti ūkyje inovacijas, skatinti glaudesnį studijų, mokslo ir verslo visuomenės bendradarbiavimą, didinti užimtumą. Pagrindiniai parkų tikslai (9 p.):

a. Didinti Lietuvos pramonės ir viso ūkio konkurencingumą;
b. Skatinti mokslo, pramonės ir kitų ūkio šakų bendradarbiavimą;
c. Skatinti aukštųjų technologijų sektorių plėtrą;
d. Išlaikyti ir plėtoti mokslinį potencialą;
e. Kelti inovacijų kultūrą Lietuvoje ir skatinti įmonių inovacinę veiklą.

7. Ilgalaikė mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 22 d. nutarimu Nr. 1646 „Dėl Ilgalaikės mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros strategijos bei Lietuvos mokslo ir Technologijų baltosios knygos nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo“.

Valstybės ilgalaikės raidos strategijos pagrindinis tikslas (3 p.) – sukurti aplinką, palankią kilti šalies materialinei ir dvasinei gerovei, kurią apibendrintai nusako žinių visuomenė, saugi visuomenė ir konkurencinga ekonomika. Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje yra pažymima, kad „mokslas yra gana autonomiška sritis, o mokslinių tyrimų rezultatų diegimą lemia daugiausia privačios įmonės“. Joje taip pat numatoma, kad valstybė mokslinius tyrimus ir inovacijų diegimą gali teigiamai įtakoti (12 p.):

a. Tobulint žinių ekonomikos plėtrą skatinančią teisinę ir ekonominę aplinką bei institucinę sąrangą;

b. Remiant MTEP[24], kad ji taptų svarbiausiu veiksniu, padedančiu didinti pramonės, žemės ūkio, statybos ir paslaugų šakų efektyvumą ir konkurencingumą pasaulinėje rinkoje;

c. Pagerinant aplinką privačioms investicijoms į mokslinius tyrimus, sudaryti sąlygas mokslo ir verslo partnerystei, aukštųjų technologijų įmonių steigimuisi, naudoti tam mokesčių politiką, rizikos kapitalą ir Europos Sąjungos fondus;

d. Gerinant mokslinių tyrimų kokybę orientuojantis į Europos mokslinių tyrimų erdvę, remti bendrus su kitomis šalimis projektus;

e. Užtikrinti būtiną šalies mokslinę ir technologinę kompetenciją;

f. Sukuriant veiksmingą nacionalinę inovacijų sistemą, garantuojančią palankias sąlygas naujų technologijų bei veiklos metodų kūrimui ir sklaidai;

g. Sukuriant statistikos duomenų banką MTEP politikai analizuoti.

8. Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2005 m. birželio 8 d. Nr. 625 nutarimu „Dėl Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strategijos patvirtinimo“.

Šios Strategijos tikslas (6 p.) nurodyti svarbiausius valstybės siekius, užtikrinant informacinės visuomenės plėtrą Lietuvoje: apibrėžti valstybės viziją, prioritetus, tikslus, numatyti šios Strategijos įgyvendinimo ir stebėsenos modelis. Vienas iš programos prioritetų (14 p.) yra žinių ekonomika, kuri remiasi žiniomis, inovacijomis, mokslo laimėjimais ir informacinėmis technologijomis. Įgyvendinant šį prioritetą (užtikrinti žinių ekonomikos plėtrą), bus siekiama šių tikslų:

a. Sukurti mokslo ir technologijų plėtrai palankią teisinę ir institucinę bazę;

b. Sukurti šiuolaikinėmis informacinėmis technologijomis grindžiamam verslui palankią aplinką;

c. Remti saugios, šiuolaikiškos informacinės infrastruktūros plėtrą.

9. Lietuvos nacionalinė informacinės visuomenės plėtros koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2001 m. vasario 28 d. nutarimu Nr. 229 „Dėl Lietuvos nacionalinės informacinės visuomenės plėtros koncepcijos patvirtinimo“.

Šios Koncepcijos tikslas (4 p.) išdėstytas požiūris į Lietuvos informacinės visuomenės plėtros reiškinius ir esamos būklės pagerinimo uždaviniai. Inovatyvius procesus

[24] MTEP – Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė (technologinė) plėtra

informacinės visuomenės plėtros procese įtakoja šie Lietuvos nacionalinė informacinės visuomenės plėtros koncepcijos tikslai (6.1 ir 6.6 p.):

a. Galimybės gyventojams įgyti žinių ir kvalifikaciją sudarymas;

b. Dalyvavimo Europos Sąjungos programose ir projektuose, sudarančiuose palankias sąlygas plėtoti Lietuvos informacinę visuomenę skatinimas.

10. Elektroninės valdžios koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2002 m. gruodžio 31 d. nutarimu Nr. 2115 „Dėl Elektroninės valdžios koncepcijos patvirtinimo“.

Šios koncepcijos tikslas (1 p.) yra gerinti (panaudojant skaitmenines technologijas) viešųjų paslaugų teikimą, panaudojant skaitmenines technologijas, Lietuvos Respublikos gyventojams, verslo subjektams bei valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms.

11. Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų įgyvendinimo programa, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. liepos 4 d. nutarimu Nr. IX-1700 „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo“.

Šios Programos paskirtis (2 p.) – išryškinti tolesnės Lietuvos švietimo reformos strategines kryptis, numatyti jų įgyvendinimo priemones ir išteklius iki 2008 metų numatomo Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų patikslinimo, apibrėžti tikėtinus reformos rezultatus konkrečiais rodikliais. Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų įgyvendinimo programos tikslai (9 p.):

a. Sukurti veiksmingą ir darnią, atsakingu valdymu, tikslingu finansavimu ir racionaliu išteklių naudojimu grindžiamą švietimo sistemą;

b. Išplėtoti tęstinę, mokymąsi visą gyvenimą laiduojančią, prieinamą ir socialiai teisingą švietimo sistemą;

c. Užtikrinti švietimo kokybę, atitinkančią tiek atviroje pilietinėje visuomenėje ir rinkos ūkyje gyvenančio asmens, tiek dabarties pasaulio visuomenės poreikius.

Inovatyvius procesus informacinėje visuomenėje tiesiogiai įtakoja šios Programos prioritetinės kryptys (10.4 ir 10.5 p):

a. Turinio tobulinimas;

b. Personalo tobulinimas.

Ši Programa įgyvendinama Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2005 m. sausio 24 d. nutarimu Nr. 82 „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo“ patvirtino Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų įgyvendinimo programą.

12. Viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 488 „Dėl Viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos patvirtinimo“.

Viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategija siekiama (1 p.) sukurti aplinką viešojo administravimo sistemos plėtrai. Šios strategijos tikslai įtakojantys inovatyvius procesus informacinėje visuomenėje (65.1.3 ir 65.1.4 p.):

a. Supaprastinti sprendimų priėmimo procedūras;
b. Gerinti teikiamų viešųjų paslaugų kokybę.

Ši Strategija įgyvendinama vadovaujantis Viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos įgyvendinimo 2005-2006 metų priemonių planu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. vasario 21 d. nutarimu Nr. 197 „Dėl viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos įgyvendinimo 2005-2006 metų priemonių plano patvirtinimo“.

Lietuvos Respublikoje teisės aktai įgyvendinantys inovacijų strategiją:

1. Aukštųjų technologijų plėtros programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 22 d. nutarimu Nr. 1645 „Dėl aukštųjų technologijų plėtros programos patvirtinimo“. Programos tikslas yra plėtoti Lietuvoje jau egzistuojančias aukštųjų technologijų gamybos šakas (mokslinis potencialas ir juo remiantis gaminami pasaulio rinkoje konkurencingi produktai), kurios perspektyvios pasaulyje: biotechnologiją, mechatroniką, lazerių technologijas, informacines technologijas, nanotechnologijas ir elektroniką.

Aukštųjų technologijų programa yra tik „žvalgomasis projektas“ (50 p.), jos vykdymą organizuoja Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas (51 p.). Kiekvienai šios Programos daliai administruoti Fondas, suderinęs su Švietimo ir mokslo ministerija ir Ūkio ministerija, sudaro Programos tarybas, į kurias įeina mokslininkai, verslo, valstybės institucijų atstovai. Į Programos tarybas taip pat įtraukiami Švietimo ir mokslo ministerijos sudaromų projektų atrankos komitetų rekomendacijoms dėl ES struktūrinių fondų lėšomis siūlomų

finansuoti projektų parengti atstovai. Tarybos atlieka šios Programos vykdymo stebėseną, prižiūri administravimą, kasmet vertina Programos įgyvendinimą pagal šiuos kriterijus: naujų darbo vietų įgyvendinant šią Programą dalyvaujančiuose ūkio subjektuose skaičius, šių ūkio subjektų apyvartos padidėjimas, įdiegti nauji gaminiai ar technologijos, paskelbtų mokslinių straipsnių, monografijų skaičius, įgytų patentų skaičius. Tarybos teikia Fondo valdybai, Švietimo ir mokslo ministerijai ir Ūkio ministerijai Programos dalių ir jų projektų vykdymo ataskaitas ir pasiūlymus dėl Programos tobulinimo.

Remiantis Programos 52 punktu yra rengiami kiekvienoje šios Programos dalyje numatomų projektų pasiūlymų konkursai. Konkrečias konkursų temas nustato Fondas, atsižvelgdamas į Programos tarybų pasiūlymus. Projektų pasiūlymus teikia mokslo ir studijų institucijos kartu su ūkio subjektais, suinteresuotais projektų rezultatais. Projektų pasiūlymus vertina Fondas jo nustatyta tvarka, pasitelkęs ekspertus. Geriausi projektai (Programos įgyvendinimo priemonės) atrenkami vykdyti Fondui skirtais Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimais. Atrinktų projektų autoriams Fondas gali pasiūlyti nustatytąja tvarka parengti ir pateikti šiuos projektus finansuoti ES struktūrinių fondų lėšomis. Jeigu Programos projektas finansuojamas ES struktūrinių fondų lėšomis, jo vykdymo ataskaitos kopija pateikiama Fondui.

2. Inovacijų versle programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 15 d. nutarimu Nr. 911 „Dėl Inovacijų versle programos“, jos tikslas (4 p.) – didinti Lietuvos pramonės ir verslo konkurencingumą – sudaryti veikiančioms įmonėms palankias sąlygas atsinaujinti, steigti naujas modernias įmones, įmonėms naudoti Lietuvos ir tarptautinį mokslo ir technologijų potencialą, kad kurtų didelę pridėtinę vertę ir sugebėtų konkuruoti pasaulio rinkoje.

Programoje pateiktos šios sąvokas (3 p.): Inovacijos – naujų technologijų, idėjų ir metodų komercinis pritaikymas pateikiant rinkai naujus arba patobulintus produktus ir procesus; Inovacijų projektas – projektas, kuriame numatoma diegti mokslo, technikos ar technologijos naujoves – kurti konkurencingą produkciją ar gamybą; Inovacijų įmonė – įmonė, formuojanti ir įgyvendinanti inovacijas. Jos pagrindiniai tikslai (5 p.):

a. propaguoti inovacijas, didinti visuomenės sąmoningumą inovacijų srityje;
b. Skatinti mokslo ir verslo visuomenės bendradarbiavimą;
c. Stiprinti mokslinių tyrimų ir technologijų bazę, didinti jos naudojimo efektyvumą;
d. Gerinti inovacijų finansinę aplinką ir plėtoti paramos infrastruktūrą;

e. Koordinuoti inovacijų, mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros politiką formuojančių institucijų veiklą, stiprinti jų administracinius gebėjimus.

3. Prioritetinės Lietuvos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros kryptys, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. liepos 19 d. nutarimu Nr. 1182 „Dėl Prioritetinių Lietuvos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros krypčių patvirtinimo“.

Šiuo Nutarimu Vyriausybės patvirtino šias prioritetines Lietuvos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros kryptis (1 p.):

a. Moksliniai tyrimai žmogaus gyvenimo kokybei užtikrinti: genomika ir biotechnologijos sveikatai ir žemės ūkiui, geros kokybės, saugaus ir ekologiškai švaraus maisto technologijos, ekosistemų ir klimato pokyčiai;

b. Moksliniai tyrimai, skirti žinių visuomenei kurti: informacinės visuomenės technologijos, piliečiai ir valdymas žinių visuomenėje, tautinio identiteto išsaugojimas globalizacijos sąlygomis;

c. Moksliniai tyrimai, skirti nanotechnologijoms kurti: nanomokslas, nanotechnologijos, daugiafunkcinių nanostruktūrinių medžiagų kūrimas;

d. Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra, skirti branduolinės saugos eksploatuojant Ignalinos atominę elektrinę ir nutraukiant jos eksploatavimą bei radioaktyviųjų atliekų tvarkymo uždaviniams spręsti: branduolinė sauga, radioaktyviųjų atliekų tvarkymo technologijos;

e. Moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra, skirti Lietuvos pramonės tarptautiniam konkurencingumui didinti: biotechnologijos, mechatronikos, lazerinių, informacijos ir kitų aukštųjų technologijų kūrimas.

4. Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. lapkričio 22 d. nutarimu Nr. 1270 „Dėl nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos“.

Nacionalinė Lisabonos strategijos įgyvendinimo programa numato, kad Valstybės inovacijų politika turi būti orientuota į visus sektorius, įskaitant pramonę ir paslaugas, aukštųjų technologijų ir tradicinių šakų įmones. Šioje programoje numatoma, kad „viena iš esminių inovacinės veiklos ir žiniomis grįstos ekonomikos plėtros sąlygų - informacinių ir ryšių technologijų sklaida. Valstybė ir toliau plėtos jai būtiną infrastruktūrą, sudarys palankias sąlygas teikti viešąsias paslaugas, suderinusi valstybės informacijos šaltinius (registrus,

informacines sistemas)“. Nacionalinėje Lisabonos Strategijos įgyvendinimo programoje numatome inovacijos skatinti šiais būdais:

a. Sudarant palankias sąlygas inovacijų finansavimui;

b. Sudarant palankią aplinką inovacijų vystymui;

c. Skatinant verslo ir mokslo sričių atstovų bendradarbiavimą;

d. Vystant inovacijų kultūrą.

e. Efektyviam Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos įgyvendinimui Lietuvos Respublikos ūkio ministerija parengė Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos įgyvendinimo ir stebėsenos struktūrą, patvirtintą Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2006 m. birželio 22 d. įsakymu Nr. 4-247 „Dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos įgyvendinimo ir stebėsenos“.

5. Lietuvos mokslo ir technologijų Baltosios knygos nuostatų įgyvendinimo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 22 d. nutarimu Nr. 1646 „Dėl Ilgalaikės mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros strategijos bei Lietuvos mokslo ir Technologijų baltosios knygos nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo“.

Lietuvos mokslo ir technologijų Baltosios knygos nuostatų įgyvendinimo programos tikslas (9 p.) yra siekti šalies suderintos plėtros - užtikrinti ilgalaikę sistemingą mokslo ir technologijų plėtrą, sudaryti sąlygas kurti moksliniais tyrimais, technologijų plėtra ir inovacijomis pagrįstą visuomenę Lietuvoje. Jos vykdymo kryptys:

a. mokslo ir technologijų (ypač informacinių) plėtra ir ja grindžiamų inovacijų visose socialinio gyvenimo ir ekonomikos srityse skatinimas;

b. nuolatiniai strateginiai šalies raidos tyrimai, leidžiantys objektyviai analizuoti ir vertinti jos būklę, numatyti perspektyvias tolesnės plėtros kryptis ir būdus;

c. prioritetinis investavimas į žmogiškųjų išteklių ir intelektinio šalies potencialo išsaugojimą ir plėtrą;

d. privačių ir visuomeninių iniciatyvų, padedančių kurti žinių visuomenę, rėmimas;

e. glaudaus akademinės ir verslo bendruomenių bendradarbiavimo skatinimas.

6. Lietuvos informacinės visuomenės plėtros 2006-2008 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. birželio 21 d. Nr. 615 nutarimu „Dėl Lietuvos informacinės visuomenės plėtros 2006-2008 metų programos patvirtinimo“.

Lietuvos informacinės visuomenės plėtros 2006-2008 metų programos tikslas (1 p.) Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strategijos įgyvendinimas. Vienas iš strategijos tikslų (62.8 p.) yra skatinti informacinių technologijų srities mokslinius tyrimus ir inovacijas.

7. Elektroninės valdžios koncepcijos įgyvendinimo priemonių planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2003 m. lapkričio 25 d. nutarimu Nr. 1468 „Dėl Elektroninės valdžios koncepcijos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo“.

Šio plano tikslas yra numatyti Elektroninės valdžios koncepcija priemones, jų vykdytojus ir laukiamą rezultatą.

8. Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 23 d. nutarimu Nr. 921 „Dėl Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos nuostatų patvirtinimo“.

Ūkio ministerija skatina per ministerijos kuruojamas programas inovacinės, mokslinės-techninės, informacinės, įmonių vadovų vadybinės kompetencijos ugdymą energetikos, pramonės, verslininkystės bei prekybos srityse, prisideda prie informacinės visuomenės, bendros europinės mokslo tyrimų erdvės kūrimo (6.2.1 p.).

9. Lietuvos Respublikos šveitimo ir mokslo ministerijos nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 21 d. nutarimu Nr. 914 „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos nuostatų patvirtinimo“.

Švietimo ir mokslo ministerijos uždaviniai susiję su inovatyvių procesų informacinės visuomenės plėtros srityje (5 p.):

a. Formuoja ir įgyvendina valstybinę mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros ir studijų (aukštojo mokslo, mokslininkų rengimo, aukštąjį išsimokslinimą turinčių specialistų tobulinimo ir perkvalifikavimo) politiką;

b. Koordinuoti Lietuvos mokslo ir studijų institucijų veiklą;

c. Organizuoti intelektinės kūrybos mokslo ir studijų srityje valstybinį skatinimą ir reguliavimą.

10. Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos programų lėšų, teikiamų projekto veiklai finansuoti ir kapitalui formuoti, administravimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2006 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. 4-143 „Dėl Lietuvos Respublikos ūkio

ministerijos programų lėšų projektų veiklai finansuoti, kapitalui formuoti ir subsidijoms administravimo taisyklių patvirtinimo“.

Šios Taisyklės nustato Ūkio ministerijos finansuojamų projektų, atitinkančių Ūkio ministerijos programos tikslus ir uždavinius, administravimo bendruosius principus, sąlygas ir tvarką (1 p.). Taisyklėse numatyta, kad potencialūs pareiškėjai negali teikti paraiškų ir jiems negali būti skiriamos lėšos, jeigu (6 p.): Jiems iškelta byla dėl bankroto arba jie yra likviduojami; Turi mokestinę nepriemoką valstybės ir (arba) savivaldybės biudžetui; Pareiškėjo vadovas ar vyriausiasis buhalteris turi neišnykusį teistumą dėl nusikalstamos veikos nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams, ekonomikai ir verslo tvarkai arba finansų sistemai; Pareiškėjas anksčiau yra kreipęsis dėl paramos, finansuojamos iš Europos Sąjungos arba Lietuvos Respublikos biudžeto, gavimo, tačiau dėl sutartinių įsipareigojimų nevykdymo buvo nutraukta paramos teikimo pareiškėjui procedūra. Pareiškėjai tampa netinkami ir jiems negali būti skiriama lėšų, jeigu (8 p.): teikdami informaciją kurios reikalaujama kaip būtinos sąlygos teikiant paraiškas arba pasirašant sutartį, sąmoningai pateikia klaidingus duomenis arba visai nepateikia šios informacijos; bandė gauti konfidencialią informaciją arba daryti įtaką ministerijai arba administruojančiajai institucijai vertinant paraiškas arba priimant sprendimą dėl lėšų skyrimo.

Šio Taisyklės nereglamentuoja ministerijos pervedamų Europos Sąjungos finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšų administravimo (5 p.).

11. Laikinosios darbo grupės darbo reglamentas, patvirtintas Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2001 m. lapkričio 27 d. įsakymu Nr. 358 „Dėl Laikinųjų darbo grupių verslo sąlygų gerinimo problemoms nagrinėti sudarymo“.

Šio reglamento tikslas (1 p.) sudaryti prielaidas pagerinti verslo sąlygas grupei apibrėžtoje srityje. Apibrėžtos sritys: mokesčių, tranzito ir muitinės formalumų, statybų reguliavimo ir žemės įsigijimo, informatikos ir telekomunikacijų, viešųjų pirkimų, atsiskaitymų tarp valstybės ir ūkio subjektų, turizmo ir kurortinių miestų plėtros, įmonių teisines formas reglamentuojančių teisės aktų taikymo.

12. Lėšų verslo konkurencingumui didinti, skatinant inovacijų ir naujų technologijų diegimą, skyrimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2002 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. 114.

Ši Tvarka reglamentuoja (1 p.) valstybės biudžeto asignavimų, skirtų verslo konkurencingumui didinti, skatinant inovacijų ir naujų technologijų diegimą, naudojimą. Vadovaujantis šia tvarka lėšos gali būti skiriamos:

a. Strateginiams pagrindams nacionalinei inovacijų sistemai sukurti, įmonių bendradarbiavimui, įgyvendinant inovacijas, plėtoti;

b. Inovacijų skatinimo infrastruktūrai sukurti bei inovacinių projektų įmonėse įgyvendinimui remti;

c. Nacionalinės acquis priėmimo programos priemonėms derybiniame skyriuje "Pramonės politika" įgyvendinti;

d. PHARE 2001 m. projektui "Inovacijų administraciniai gebėjimai" vykdyti;

e. Inovacijų teisinei bazei sukurti.

13. Valstybės pagalbos schema „Mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros skatinimas“, patvirtinta Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2004 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. 4-77 „Dėl valstybės pagalbos schemos „Mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros skatinimas“ patvirtinimo“.

Šios Schemos tikslas (2 p.) teikiant valstybės pagalbą ūkio subjektams, skatinti juos užsiimti komercinį potencialą turinčia veikla - taikomaisiais moksliniais tyrimais ir technologine plėtra, kurti naujas technologijas ir platinti jas Europos Sąjungoje, drauge stiprinant ūkio subjektų konkurencingumą, spartinant jų augimą, naujų produktų, paslaugų ir procesų kūrimą bei plėtrą. Remiantis Schema, pagalba gali būti teikiama tik tuomet, jei tenkinamos visos sąlygos (5 p.):

a. Pagalba teikiama Schemoje nustatytus kriterijus atitinkančiam pareiškėjui projektui vykdyti, jei pagrįstai galima tikėtis, kad toks pagalbos gavėjas bus pajėgus įgyvendinti projektą;

b. Pagalba teikiama pareiškėjui, kuris, remiantis pateiktu projektu, užsiima (ketina užsiimti) taikomųjų mokslinių tyrimų veikla ir (arba) užsiima (ketina užsiimti) technologine plėtra (toliau abi veiklos vadinamos TMTTP[25]), ir (arba) ketina pasirengti šių veiklų techninę galimybių studiją;

c. Suteikta pagalba paskatins pareiškėją imtis TMTTP šalia įprastinės veiklos arba išplės vykdomą TMTTP veiklą, ar ją paspartins. Pagalba gali būti teikiama ir tuomet, jei ji paskatins pareiškėją imtis TMTTP veiklos, kuria jis anksčiau neužsiėmė;

[25] TMTTP - taikomųjų mokslinių tyrimų veikla ir (arba) technologine plėtra

d. TMTTP projektas, kuriam vykdyti prašoma paramos, prisidės prie naujų produktų, paslaugų ir procesų kūrimo;

e. Pagalba paskatins TMTTP projekto vykdymą. Siekdamas gauti pagalbą, pareiškėjas turi pagrįsti pagalbos būtinumą, t.y. pagalba turi būti būtina sąlyga projektui sėkmingai vykdyti, be jos projektas negalėtų būti vykdomas arba galėtų būti vykdomas mažesne apimtimi, arba būtų vykdomas daug ilgiau, arba būtų kur kas blogesnės kokybės;

f. Projekto rezultatai bus nauji mažiausiai Lietuvos lygiu;

g. Projekte planuojama vykdyti veikla yra remtina pagal Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento 3 prioriteto 1 priemonę.

14. Gairės pareiškėjams (naujų produktų kūrimas įmonėse: moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra), siekiantiems gauti Europos Sąjungos struktūrinių fondų finansinę paramą pagal Lietuvos 2004-2006 m. bendrąjį programavimo dokumentą, patvirtinta Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2006 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. 4-105 „Dėl gairių pareiškėjams (naujų produktų kūrimas įmonėse: moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra), siekiantiems gauti Europos Sąjungos struktūrinių fondų finansinę paramą pagal Lietuvos 2004-2006 m. bendrąjį programavimo dokumentą, patvirtinimo ir pavedimų viešajai įstaigai Lietuvos verslo paramos agentūrai“.

Šios Gairės yra Ūkio ministerijos parengtos rekomendacijos gauti Europos regioninės plėtros fondo paramą. Pagal šias Gaires yra remiamos šios veiklų grupės (sritys) (15 p.):

a. Mokslinių tyrimų ir plėtros veikla (taikomieji moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra bei šioms veikloms skirtų techninių galimybių studijų rengimas), skirta pramonei ir verslui (įmonių vykdoma veikla ir atliekami užsakomieji darbai);

b. Ryšių tarp verslo subjektų ir mokslinių tyrimų institucijų formavimas.

15. Aukštųjų universitetinių mokyklų studentų (magistrantų) ir jų mokslinių vadovų, pasirenkančių darbų temas, susietas su šalies ekonomikos augimu ir konkurencingumo didinimu, skatinimo konkurso nuostatai, patvirtinta Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2005 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. Nr. 4-447 „Dėl aukštųjų universitetinių mokyklų studentų (magistrantų) ir jų mokslinių vadovų, pasirenkančių darbų temas, susietas su šalies ekonomikos augimu ir konkurencingumo didinimu, skatinimo konkurso nuostatų patvirtinimo“.

Šių nuostatų nustato (1 p.) aukštųjų universitetinių mokyklų studentų (magistrantų) ir jų mokslinių vadovų, pasirenkančių darbų temas, susietas su šalies ekonomikos augimu ir konkurencingumo didinimu, skatinimo konkurso organizavimo tvarką ir sąlygas.

16. Aukštųjų technologijų plėtros programos projektų finansavimo 2003-2006 m. tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003 m. balandžio 3 d. įsakymu Nr. 430 „Dėl aukštųjų technologijų plėtros programos “.

Šios programos tikslas (2 p.) didinti Lietuvos pramonės tarptautinį konkurencingumą, pirmiausia plėtojant jau susiformavusias aukštųjų technologijų gamybos kryptis, tokias kaip biotechnologijos, mechatronika, lazerių technologijos, informacinės technologijos, bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintas naujas kryptis. Programos projektams keliami šie esminiai reikalavimai (9 p.):

a. Projekto tikslu turi būti sukūrimas prielaidų esamų gaminių ir technologijų tobulinimui ar naujų kūrimui, siekiant išlaikyti ir plėsti Lietuvos ūkio subjektų turimas ar susikurti naujas nišas pasaulio rinkoje;

b. Projektas turi būti kompleksinis ir aprėpti visas mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros grandis, būtinas suformuluotam galutiniam tikslui pasiekti;

c. Projekte turi dalyvauti tyrimo rezultatais suinteresuoti ūkio subjektai arba jų susivienijimas;

d. Valstybės pagalba ūkio subjektui ar jų susivienijimui gali būti teikiama vadovaujantis Valstybės pagalbos ūkio subjektams kontrolės įstatymu;

e. Projektas ar jo dalys turi tenkinti kriterijus ES fondų paramai gauti;

f. Projektas neturi dubliuoti kitų iš valstybės biudžeto finansuojamų projektų.

17. Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros nuostatai, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2002 m. rugpjūčio 7 d. įsakymu Nr. 1388 „Dėl aukštųjų technologijų plėtros programos“.

Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūra yra biudžetinė įstaiga, koordinuojanti Lietuvos Respublikos ryšius su Europos tyrimų plėtros ir bendradarbiavimo programa „Eureka“, Europos bendradarbiavimo mokslinių ir techninių tyrimų srityje programa COST, Europos Sąjungos 6-ąja bendrąja mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstracinės veiklos 2002-2006 programa, Europos Sąjungos 6-ąja bendrąja mokslinių tyrimų ir mokymų branduolinės energetikos srityje programa ir kitomis

švietimo ir mokslo ministro pavestomis koordinuoti tarptautinėmis mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros programomis (bei Europos Jungtinių tyrimų centru. Agentūros uždaviniai yra (6 p.):

a. Administruoti Europos Sąjungos programų „Eureka“ ,Europos bendradarbiavimo mokslinių ir techninių tyrimų srityje programa COST, Europos Sąjungos 6-ąja bendrąja mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstracinės veiklos 2002-2006 programa, Europos Sąjungos 6-ąja bendrąja mokslinių tyrimų ir mokymų branduolinės energetikos srityje programa ir kitų tarptautinių mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros programų bei Europos Jungtinių tyrimų centro veiklos vykdymą Lietuvoje;

b. Dalyvauti formuojant ir įgyvendinant mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros politiką Lietuvoje;

c. Remti mokslinį ir technologinį bendradarbiavimą tarp mokslo ir studijų institucijų bei įmonių, kuriant naujas technologijas programos „Eureka“ projektuose, vykdant mokslinius tyrimus programos COST veiklose, programų BP6, EURATOM ar kitų tarptautinių mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros programų projektuose, taip pat Lietuvos atstovų dalyvavimą programų „Eureka, COST, BP6, EURATOM ir kitų tarptautinių mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros programų bei Europos Jungtinių tyrimų centro organizuojamuose renginiuose;

d. Dalyvauti formuojant ir įgyvendinant inovacijų politiką Lietuvoje;

e. Dalyvauti įgyvendinant mokslo populiarinimo politiką Lietuvoje.

18. Mokslo ir technologijų populiarinimo Lietuvoje strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gegužės 9 d. įsakymu Nr. ISAK-797 „Dėl mokslo ir technologijų populiarinimo Lietuvoje strategijos patvirtinimo“.

Mokslo ir technologijų populiarinimo Lietuvoje strategija yra skirta įgyvendinti mokslo ir technologijų populiarinimą Lietuvoje Švietimo ir mokslo ministerijos kuruojamų veiklos sričių ir jas vykdančių institucijų lygmeniu (1 p.).

19. Gairės pareiškėjams pagal Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento 2 prioriteto „Žmogiškųjų išteklių plėtra“ 2.5 priemonę „Žmogiškųjų išteklių kokybės gerinimas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje“, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. ISAK-1458 „Dėl gairių pareiškėjams pagal Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento 2 prioriteto

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

„Žmogiškųjų išteklių plėtra“ priemonę „Žmogiškųjų išteklių kokybės gerinimas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje“ patvirtinimo“.

Šios Gairės yra Švietimo ir mokslo ministerijos parengtos rekomendacijos gauti Europos socialinio fondo paramą. Europos socialinio fondo parama gali būti teikiama skatinant verslumo sąlygų plėtrą bei žmonių potencialo didinimą mokslinių tyrimų inovacijų srityje (10,4 p.), šioms veiklos rūšims:

a. Žmogiškųjų išteklių plėtra tose veiklos rūšyse, kurios gali būti integracijos į darbo rinką dalis: Švietimas ir profesinis mokymas, įskaitant privalomojo mokslo lygmens profesinį rengimą, gamybinė praktika, parengiamasis mokymas, pirmiausia bendrųjų gebėjimų ugdymas ir tobulinimas, užimtumo atgavimas, priemonės, skirtos skatinti gebėjimą užsitikrinti užimtumą darbo rinkoje, profesinis orientavimas, konsultavimas ir tęstinis profesinis mokymas; Subsidijos asmenims, dirbantiems pagal darbo sutartis, ir subsidijos savarankiškai dirbantiems asmenims; Mokslinių tyrimų, mokslo ir technologijų plėtros srityse antroji studijų pakopa bei vadybininkų ir technikų rengimas mokslinių tyrimų įstaigose ir įmonėse; Naujų užimtumo šaltinių kūrimas, įskaitant socialinę ekonomiką (trečioji sistema);

b. Struktūroms ir sistemoms: Profesiniam mokymui, švietimui ir įgūdžių ugdymui plėtoti ir gerinti, įskaitant mokytojų, instruktorių ir darbuotojų rengimą bei profesinio mokymo ir kvalifikacijos įgijimo prieinamumui darbininkams gerinti; Įdarbinimo paslaugoms modernizuoti ir jų veiksmingumui gerinti; Darbo, švietimo, profesinio mokymo ir mokslinių tyrimų sričių ryšiams plėtoti; Numatomų užimtumo pokyčių ir kvalifikacijų poreikių, siejamų su naujais darbo būdais ir naujomis darbo organizavimo formomis, sistemoms kurti atsižvelgiant į būtinumą derinti šeimos gyvenimą ir darbo pobūdį bei padėti pagyvenusiems darbuotojams turėti pasitenkinimą teikiantį darbą iki išeinant į pensiją. Tačiau tai neapima paankstintos išėjimo į pensiją sistemos finansavimo;

Lydimosioms priemonėms: Parama teikiant paslaugas išmokų gavėjams, įskaitant priežiūros paslaugų teikimą ir sąlygų išlaikytiniams sudarymą; Socialinio švietimo ugdymo skatinimas siekiant remti laipsnišką integraciją į darbo rinką; Žinių gilinimas, informavimas ir viešinimas.

20. Valstybės pagalbos mokymams pagal Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento 2.5 priemonę „Žmonių išteklių kokybės moksliniuose tyrimuose ir inovacijose didinimas“ teikimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. gegužės 5 d. įsakymu Nr. ISAK-671 „Dėl gairių pareiškėjams pagal

Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento 2 prioriteto „Žmogiškųjų išteklių plėtra“ 2.5 priemonę „Žmogiškųjų išteklių kokybės gerinimas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje“ patvirtinimo“.

Valstybės pagalbos mokymams teikimo tvarkos aprašas nustato tiesioginės valstybės pagalbos teikimo sąlygas ir principus tuo atveju, kai parama teikiama Lietuvos 2004-2006 m. bendrojo programavimo dokumento 2 prioriteto 5 priemonėje „Žmonių išteklių kokybės moksliniuose tyrimuose ir inovacijose didinimas“ nurodytoms veikloms, o pagalbos lėšos skiriamos iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir bendrojo finansavimo lėšų. Valstybės pagalba mokymams pagal šią Programą teikiama privatiems ūkio subjektams (5 p.). Valstybės pagalba gali būti teikiama šioje Tvarkoje nustatytas sąlygas atitinkančiam projektui, jei ūkio subjekto planuojama vykdyti veikla yra remtina pagal Lietuvos 2004-2006 m. bendrojo programavimo dokumento 2.5 priemonę ir jis atitinka bent vieną iš šių sąlygų (9 p.):

a. Didins dirbančiųjų mokslo, technologijų, inovacijų srityje kvalifikacijos ir žinių lygį;

b. Skatins magistrantūros ir doktorantūros studentų mobilumą (praktinį mokymąsi, stažuotes įmonėse ir pan.);

c. Skatins socialinę partnerystę ir dialogą tarp mokslo ir studijų sistemos ir privačių ūkio subjektų.

Lietuvos Respublikoje teisės aktai įtakojantys inovatyvius procesus informacinės visuomenės plėtros srityje:

1. Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas, patvirtintas 2000 m. liepos 18 d. įstatymu Nr. VIII-1864. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas reglamentuoja asmenų turtinius santykius ir su šiais santykiais susijusius asmeninius neturtinius santykius, taip pat šeimos santykius. Įstatymų nustatytais atvejais šis kodeksas taip pat reglamentuoja ir kitokius asmeninius neturtinius santykius.

2. Lietuvos Respublikos valstybės registrų įstatymas (Žin., 1996, Nr.: 86-2043; 2004, Nr.: 124-4488) reglamentuoja (1 str.) valstybės registrų (kadastrų) steigimą, tvarkymą, reorganizavimą ir likvidavimą; valstybės registrų sistemą ir bendruosius valstybės registrų sąveikos principus; vadovaujančiųjų valstybės registrų tvarkymo įstaigų, valstybės registrų tvarkymo įstaigų, valstybės registrų priežiūros institucijų, valstybės registrų tvarkytojų,

valstybės registrų duomenų teikėjų ir gavėjų teises ir pareigas. Minėto įstatymo nuostatos yra svarbios inovacijų vystymo procesui informacinėje srityje dėl duomenų teikimo nuostatų (IV skyrius). Lietuvos Respublikos registrų duomenys yra vieši ir teikiami remiantis registrų nuostatais (15 str.), išskyrus šias išimtis: valstybės saugumui ar gynybai; nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo tyrimui; viešajai tvarkai; valstybės kontrolei ir priežiūrai; valstybės pagrindiniams ekonominiams ir finansiniams interesams; duomenų subjekto ar kito asmens teisių ir laisvių apsaugai. Registro duomenis galima naudoti tik teisėtiems ir apibrėžtiems tikslams (16 str.1), asmens duomenis teikiami vadovaujantis Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu (16 str. 2). Registrų duomenys teikiami už atlyginimą, kurio dydį nustato Vyriausybė (17 str.).

3. Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas (Žin., 2004, Nr.: 69-2382) reglamentuoja visuomeninius santykius, susijusius su elektroninių ryšių paslaugomis, tinklais ir su jais susijusiomis priemonėmis bei paslaugomis, elektroninių ryšių išteklių naudojimu, taip pat visuomeninius santykius, susijusius su radijo įrenginiais, galiniais įrenginiais ir elektromagnetiniu suderinamumu (1 str.). Minėtas įstatymas (34 str. 1) nustato universaliųjų paslaugų sąrašą: viešųjų telefono ryšio paslaugų fiksuotoje vietoje; taksofonu teikiamų viešųjų telefono ryšio paslaugų; informacijos teikimo apie viešųjų telefono ryšio paslaugų abonentus; galimybių neįgaliesiems paslaugų gavėjams naudotis elektroninių ryšių paslaugomis.

Šis Įstatymas reglamentuoja elektroninių ryšių paslaugų teikėjų ir galutinių paslaugų gavėjų pareigas ir teises (34 str.).

4. Lietuvos Respublikos elektroninio parašo įstatymas (Žin., 2000, Nr.: 61-1827) reglamentuoja elektroninio parašo kūrimą, tikrinimą, galiojimą, parašo naudotojų teises ir atsakomybę, nustato sertifikavimo paslaugas ir reikalavimus jų teikėjams bei elektroninio parašo priežiūros institucijos teises ir funkcijas (1 str.). Šio įstatymo 7 str. prilygina elektroninį parašą rašytinių dokumentų parašui.

5. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas (Žin., 1999, Nr.: 50-1598; 2003, Nr.: 28-1125). Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo paskirtis (1 str.) yra nustatyti: autorių teises į literatūros, mokslo ir meno kūrinius (autorių teises); atlikėjų, fonogramų gamintojų, transliuojančiųjų organizacijų ir audiovizualinio kūrinio (filmo)

pirmojo įrašo gamintojų teises (gretutines teises); duomenų bazių gamintojų teises (sui generis teises); autorių teisių ir gretutinių teisių įgyvendinimą, kolektyvinį administravimą ir gynimą, taip pat sui generis teisių įgyvendinimą ir gynimą. Šis įstatymas (4 str.) numato platų ratą objektų kurie gali būti saugomi jo normomis, neatlieka jokių išankstinių privalomų registravimo procedūrų, „Autorių teisių objektai - originalūs literatūros, mokslo ir meno kūriniai, kurie yra kokia nors objektyvia forma išreikštas kūrybinės veiklos rezultatas.“ ir yra svarbūs inovacijų vystymui informacinės visuomenės procese. Įstatymo 15 str. reglamentuojamos išimtinės autorių teisės, suteikiamos autorių teisių turėtojams ir šių teisių perėmėjams, tarp jų:

1) teisė atgaminti kūrinį bet kokia forma ar būdu (įskaitant atgaminimą elektroninėmis formomis);

2) teisė išleisti kūrinį;

3) teisė versti kūrinį;

4) teisė adaptuoti, aranžuoti, inscenizuoti ar kitaip perdirbti kūrinį;

5) teisė platinti kūrinio originalą ar jo kopijas parduodant, nuomojant, teikiant panaudai ar kitaip perduodant nuosavybėn arba valdyti, taip pat importuojant, eksportuojant;

6) teisė viešai rodyti kūrinio originalą ar kopijas;

7) teisė viešai atlikti kūrinį bet kokiais būdais ir priemonėmis;

8) teisė transliuoti, retransliuoti ir kitaip viešai skelbti kūrinį, įskaitant jo padarymą viešai prieinamu kompiuterių tinklais (internete).

Taip pat įstatymas numato papildomų teisinių apsaugos garantijų susijusių su intelektinės nuosavybės apsauga kompiuterių tinkluose: 74 str. techninių apsaugos priemonių panaudojime ir 76 informacijos apie turtinių teisių valdymą teisinę apsaugą.

6. Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas (Žin., 2006, Nr.: 82-3254) nustato viešosios informacijos rinkimo, rengimo, skelbimo ir platinimo tvarką, viešosios informacijos rengėjų, skleidėjų, jų dalyvių, žurnalistų ir jų veiklą reglamentuojančių institucijų teises, pareigas ir atsakomybę (1 str.). Be kita ko įstatymas reglamentuoja informacijos teikimą ir platinimą panaudojant informacines technologijas. LR Visuomenės informavimo įstatyme internetinėmis visuomenės informavimo priemonėmis (informacinės visuomenės informavimo priemonėmis) laikomos visos informavimo priemonės paprastai už

atlyginimą elektroniniu būdu ir per atstumą individualiu vartotojo prašymu teikiančios informaciją.

7. Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymas (Žin., 2006, Nr.: 65-2380) reglamentuoja informacinės visuomenės paslaugų teikimą ir kitą informacinės visuomenės paslaugų teikėjų (toliau - paslaugų teikėjai) veiklą (1 str.). Informacinės visuomenės paslaugų įstatyme remiantis ES Elektroninės komercijos direktyva 2000/31/EB formuluoja informacinės visuomenės paslaugų tiekėjo sąvoką, kuri apima įvairias paslaugas teikiamas per atstumą elektroninėje erdvėje. Įstatymas reglamentuoja elektroninėmis priemonėmis teikiamą informacija, elektronines sutartis, atsakomybę už interneto vartotojų (informacinės visuomenės paslaugos gavėjų) siunčiamą ar saugomą elektroninę informaciją. Informacinės visuomenės paslaugų tiekėjams nustatyta pareiga reaguoti į suinteresuotų asmenų pretenzijas dėl neteisėtos informacijos saugojimo/perdavimo, taip pat informuoti valstybės institucijas apie įtariamą neteisėtą paslaugos gavėjo (vartotojo) veiklą arba tai, kad paslaugos gavėjo pateikta informacija gali būti įgyta, sukurta ar pakeista neteisėtu būdu. Pagal valstybės institucijų reikalavimą informacinės visuomenės paslaugų tiekėjai (ir interneto tarpininkai) privalo atskleisti informaciją, leidžiančią nustatyti paslaugų gavėjus, su kuriais atitinkami paslaugų teikėjai yra susitarę dėl informacijos saugojimo.

8. Lietuvos Respublikos Tarptautinės telekomunikacijų sąjungos įstatų ir Tarptautinės telekomunikacijų sąjungos konvencijos ratifikavimo įstatymas (Žin., 2000, Nr.: 5-123).

9. Lietuvos Respublikos gyventojų registro įstatymas (Žin., 1992, Nr.: 21; 1992, Nr.: 5-78; 1999, Nr.: 28-793). Šis įstatymas reglamentuoja Lietuvos Respublikos gyventojų registro (toliau - registro) steigimą, tvarkymą, jo duomenis bei šių duomenų naudojimo tvarką, registrą tvarkančių įstaigų, duomenų teikėjų ir asmenų, kurių duomenys įrašyti į registrą, pagrindines teises, pareigas ir atsakomybę (1 str.).

10. Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymas (Žin., 1996, Nr.: 100-2261; 2001, Nr.: 55-1948). Šis įstatymas reglamentuoja žemės, statinių ir kitų nekilnojamųjų daiktų, daiktinių teisių į nekilnojamuosius daiktus, šių teisių suvaržymų, įstatymų nustatytų juridinių faktų registravimą nekilnojamojo turto registre, Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro statusą, šio registro steigimą, tvarkymą, reorganizavimą ir likvidavimą, Nekilnojamojo turto registro tvarkytojo teises, pareigas bei atsakomybę (1 str.)

11. Lietuvos Respublikos juridinių asmenų registro įstatymas (Žin., 2001, Nr.: 55-1940). Šis Įstatymas reglamentuoja juridinių asmenų registre registruojamų duomenų kaupiamą, saugojimą ir tvarkymą (1 str.).

12. Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro įstatymas (Žin., 2000, Nr.: 58-1704; 2003, Nr.: 57-2530). Šis Įstatymas reglamentuoja nekilnojamųjų daiktų, registruojamų Nekilnojamojo turto registre, kadastro duomenų nustatymą, jų įrašymą į nekilnojamojo turto kadastrą, nekilnojamojo turto kadastro statusą, šio kadastro steigimą, tvarkymą, reorganizavimą ir likvidavimą (1 str.).

13. Lietuvos Respublikos patentų įstatymas (Žin., 1994, Nr.: 8-120) reglamentuoja išradimų apsaugą Lietuvos Respublikoje (1 str.). Įstatymas numato šiuos reikalavimus išradimų patentabilumui (2 str.): naujumas, išradimo lygis ir pramoninis pritaikomumas. Tačiau įstatymas numato, kad Lietuvos Respublikoje patentinė apsauga nesuteikiama (2 str.) atradimams, mokslo teorijoms ir matematiniams metodams; gaminių išoriniams vaizdams; žaidimų, intelektinės arba ūkinės veiklos planams, taisyklėms ir būdams, taip pat kompiuterių programoms; informacijos teikimo būdams; natūralioje aplinkoje esantiems žmogaus kūno ar jo elementas, įskaitant geno seką ar jos dalis, bet kuriais jo formavimosi ir raidos etapais.“

Remiantis šio Įstatymo 7 str. „Teisė į patentą priklauso išradėjui arba teisių perėmėjui, arba darbdaviui, jeigu išradimas yra tarnybinis. Jeigu išradimas sukurtas įmonėje, įstaigoje, organizacijoje, atliekančioje mokslinio tyrimo, projektavimo, konstravimo ir kitus kūrybinio pobūdžio darbus pagal sutartį su užsakovu, kuris finansuoja atitinkamą darbą, teisė į išradimo patentą nustatoma šia sutartimi. Jeigu darbdavys atsisako teisės į patentą arba per keturis mėnesius nepraneša išradėjui apie ketinimą pasinaudoti šia teise, teisė į patentą pereina išradėjui. Išradimo bendraautoriai turi lygias teises į patentą, jeigu jie nėra susitarę kitaip“.

14. Lietuvos Respublikos dizaino įstatymas (Žin., 2002, Nr.: 112-4980). Šis įstatymas (1 str.) reglamentuoja pramoninio dizaino (toliau - dizainas) teisinę apsaugą, registraciją ir naudojimą Lietuvos Respublikoje, Lietuvos Respublikos dizaino registro tvarkymą. Minėto įstatymo nuostatos gali būti taikomos apsaugoti informacinės visuomenės objektams kurie atitinka Dizaino įstatymo reikalavimus (4 str. 2) „Dizainas registruojamas ir saugomas šio Įstatymo nustatyta tvarka, jeigu jis yra naujas ir turi individualių savybių“.

15. Lietuvos Respublikos investicijų įstatymas (Žin., 1999, Nr.: 66-2127). Nors Investicijų įstatymo pagrindinė paskirtis yra nustatyti investavimo Lietuvos Respublikoje sąlygas, investuotojų teises ir investicijų apsaugos priemones visų rūšių investicijoms (1 str.), šis įstatymas apibrėžia Inovacijos sąvoką (2 str. 14) „Inovacija - naujų technologijų, idėjų, metodų kūrimas ir komercinis pritaikymas pateikiant rinkai naujus arba patobulintus produktus ir procesus“, taip pat minėto įstatymo 12 str. 2 d. 5 ir 6 p. numato kad valstybė remia investicijas į mokslo ir technologijų parkus, inovacijas, žinių ekonomikos branduolius - klasterius (geografines tarpusavyje sujungtas tam tikros srities įmonių ir institucijų santalkas). Šioms investicijoms yra taikomi Investicijų įstatymo 13 str. skatinimo būdai:

a. investuotojams teikiamos mokesčių lengvatos, kurias nustato atitinkami mokesčių įstatymai;

b. darbuotojų perkvalifikavimo išlaidos iš dalies ar visiškai padengiamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka;

c. Lietuvos ir užsienio kreditoriams, suteikusiems paskolas investicijų projektams įgyvendinti, teikiamos valstybės (savivaldybių) garantijos Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka;

d. paskolų, skirtų ūkio subjektams investicijų projektams įgyvendinti, grąžinimą bankams gali užtikrinti Vyriausybės įsteigtų garantijų institucijų arba draudimo įmonių teikiamos garantijos arba šių paskolų draudimas;

e. dėl ne mažesnių kaip 200 mln. litų ir atitinkančių Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytus kriterijus investicijų Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos iki 2001 m. rugsėjo 1 d. sudarytos su strateginiais investuotojais investicijų sutartys vykdomos pagal jose nustatytas specialias investavimo ir verslo sąlygas;

f. dėl ne mažesnių kaip 20 mln. litų, o rajonuose, kur nedarbo lygis didesnis už šalies vidurkį, oficialiai skelbiamą Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, dėl ne mažesnių kaip 5 mln. litų kapitalo investicijų Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nustatyta tvarka sudaro su investuotojais investicijų sutartis, kuriose nustatomos specialios investavimo ir verslo sąlygos;

g. investicijoms į savivaldybės infrastruktūrą, gamybos ar paslaugų sritį savivaldybė sudaro investicijų sutartis, atitinkančias savivaldybės tarybos nustatytus kriterijus. Specialios investavimo, verslo ar sklypo parinkimo sąlygos tokiose sutartyse nustatomos pagal savivaldybės kompetenciją;

h. Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytais atvejais valstybinė žemė investuotojui išnuomojama ne aukciono būdu;

i. infrastruktūra (iki investuotojui suteikto sklypo ribų) sutvarkoma valstybės (savivaldybės) lėšomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka.

16. Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas (Žin., 2001, Nr.: 110-3992), reglamentuoja uždirbto pelno ir (arba) gautų pajamų apmokestinimo pelno mokesčiu tvarką.

17. Lietuvos Respublikos pridėtinė vertės mokesčio įstatymas (Žin., 2002, Nr.: -1271; 2002, Nr.: 40; 2002, Nr.: 46; 2002, Nr.: 48) reglamentuoja apmokestinimą pridėtinės vertės mokesčiu, taip pat apmokestinamųjų asmenų, pridėtinės vertės mokesčio mokėtojų ir kitų asmenų prievoles, susijusias su šio mokesčio mokėjimu.

18. Lietuvos Respublikos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros įstatymo pakeitimo įstatymas (Žin., 1998, Nr. 109-2993) reglamentuoja smulkaus ir vidutinio verslo subjektus, jiems taikomas valstybės pagalbos formas. Šio Įstatymo 3 str. numato, kad Valstybės pagalba smulkaus ir vidutinio verslo subjektams teikiama pagal Vyriausybės, apskričių ar savivaldybių smulkaus ir vidutinio verslo plėtros programas, Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros programų rengimas ir įgyvendinimas finansuojami iš valstybės ar savivaldybių biudžetų bei piniginių fondų lėšų, rengiant ir įgyvendinant smulkaus ir vidutinio verslo plėtros programas, finansuojamas iš valstybės biudžeto, prioritetas teikiamas mažoms įmonėms (tarp jų ir mikroįmonėms).

Valstybės pagalbos smulkaus ir vidutinio verslo subjektams formos

a. Mokesčių lengvatos (jei jos nustatytos įstatymuose), rinkliavų lengvatos;

b. Finansinė parama: lengvatinių kreditų teikimas, dalinis ar visiškas palūkanų dengimas, garantijų teikimas, kreditų draudimas, rizikos kapitalo investavimas į smulkias ir vidutines įmones, tam tikrų išlaidų (steigimo, tyrimų, garantijų mokesčių, kreditų draudimo įmokų, kokybės sertifikatų įsigijimo ir kitų išlaidų) kompensavimas, subsidijos darbo vietoms kurti;

c. Įmonių savininkų, įmonių organų narių bei darbuotojų konsultavimo, mokymo, kvalifikacijos kėlimo ar perkvalifikavimo paslaugos lengvatinėmis sąlygomis;

d. Verslo inkubatorių, verslo centrų, technologinių parkų steigimas ir jų teikiamos paslaugos;

e. Vyriausybės, apskričių viršininkų ar savivaldybių nustatytos kitos pagalbos formos.

19. Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros iki 2008 metų strateginių krypčių aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. spalio 19 d. nutarimu Nr. 1104 „Dėl smulkaus ir vidutinio verslo plėtros iki 2008 metų strateginių krypčių aprašo ir smulkaus ir vidutinio verslo plėtros 2005-2008 metų priemonių aprašo patvirtinimo“.

Šiame Apraše išdėstyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės smulkaus ir vidutinio verslo plėtros vidutinės trukmės prioritetai ir priemonės jiems įgyvendinti (2 p.). Vienas iš svarbiausių šio Aprašo tikslų yra (6.8 p.) sudaryti palankias mokslo ir gamybos integracijos, naujų technologijų ir naujų veiklos metodų kūrimo sąlygas ir taip skatinti veiksmingos inovacijų smulkiam ir vidutiniam verslui sistemos plėtrą; remti kūrybinę industriją.

20. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimas Nr. 887 „Dėl smulkaus ir vidutinio verslo plėtros“. Šis nutarimas numato, kad Vyriausybė steigia uždarąją akcinę bendrovę „Investicijų ir verslo garantijos“ (1 p.), kuri vykdo šiais funkcijas (2 p.):

a. Teikia garantijas, kuriomis užtikrinamas smulkaus ir vidutinio verslo subjektams suteiktų paskolų grąžinimas kredito įstaigoms. Bendrovė suteikta garantija užtikrina paskolos dalies grąžinimą proporcingai prisiimtai atsakomybei. Didžiausias bendrovės atsakomybės limitas - 80 procentų. Bendrovės visiškai ar iš dalies neįvykdytus suteiktose garantijose numatytus įsipareigojimus kredito įstaigoms, kurių įvykdymą garantavo Lietuvos Respublikos Vyriausybė pagal bendrovės suteiktas garantijas, įvykdo Lietuvos Respublikos Vyriausybė;

b. Teikia mikrokreditus smulkaus ir vidutinio verslo subjektams ar administruoja jų teikimą;

c. Investuoja rizikos kapitalą į smulkaus ir vidutinio verslo subjektus;

d. Administruoja dalinį paskolų palūkanų dengimą smulkaus ir vidutinio verslo subjektams;

e. Atliekas kitas teisės aktais jai priskirtas funkcijas.

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Išvados ir pasiūlymai

1. Lietuvos Respublikoje inovacijų politiką formuoja Lietuvos Respublikos Seimas ir Lietuvos Respublikos Vyriausybė, ją įgyvendina Lietuvos Respublikos ūkio ministerija, administruoja inovacijų diegimo versle sritį, ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, administruoja inovacijų mokslinių tyrimų sritį. Kai kurios inovacijų politikos sritys priskirtos dar kitoms valstybės institucijoms, pvz. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai ar Informacinės visuomenės plėtros departamentui prie LR Vyriausybės.

2. Šiuo metu yra 2 teisės aktai tiesiogiai reglamentuojantis inovatyvių procesų informacinės visuomenės plėtros srityje vystymo strategiją ir 10 teisės aktų netiesiogiai ją reglamentuojančių.

3. Šiuo metu yra ne mažiau 20 teisės aktų reglamentuojančių inovatyvių procesų informacinės visuomenės plėtros strategijos įgyvendinimą.

4. Šiuo metu yra ne mažiau 21 teisės aktas reglamentuojantis inovatyvius procesus informacinės visuomenės plėtros srityje.

5. Šiuo metu Lietuvos Respublikos teisės aktuose nėra tiesiogiai akcentuojamas inovatyvių procesų skatimas tik informacinės visuomenės plėtros srityje. Lietuvos Respublikos teisės aktuose formuojančiuose Lietuvos vystymosi strategiją yra nurodoma, kad Lietuvos vienas iš strateginių tikslų yra inovacijų skatinimas ir inovacijomis pagrįstos ekonomikos sukūrimas bei informacinės visuomenės plėtra. Minėti Lietuvos vystymosi strateginiai tikslai apima ir inovatyvius procesus informacinės visuomenės plėtros sityje.

6. Esami teisės aktai, nustatantys ir įgyvendinantys inovatyvių procesų informacinės visuomenės plėtros srityje strategijas, nėra pagrįsti vieningais principais bei aiškiai išreikšta vieninga strategija. Juose nėra numatyta reguliavimo efektyvumo vertinimo priemonių, vieningo inovatyvių procesų informacinės visuomenės plėtros srityje koordinavimo ir pan.

7. Esamų teisės aktų gausa ir painumas, kai kurių klausimų reglamentavimo išsamumas (pvz. informacinės visuomenės paslaugų) autorių nuomone kelia abejonių dėl perdėto valstybinio reguliavimo, t.y. reguliavimo naštos, kuri gali būti kliūtis inovacijų šiose srityse plėtrai;

8. Inovacijoms skatinti Lietuvos Respublikos institucijos iš esmės naudoja tik dvi aktyvias priemones: finansinės paramos teikimą ir veiklos susijusios su inovacijų vystymu ir diegimu susijusių lengvatų teikimą.

9. Lietuvos Respublikos finansinė paramos, susijusios su inovacijų vystymu, teikimo mechanizmai yra orientuoti į rinkos poreikius, kadangi teisės aktuose reglamentuojančiuose finansinės paramos teikimą, susijusį su inovacinių skatinimu, akcentuojama individuali privačių asmenų iniciatyva, tačiau pats paramos teikimo procesas yra itin biurokratizuotas ir nepakankamai skaidrus.

10. Nors Lietuvos Respublikos teisės aktai, reglamentuojantys inovacijų skatinimą ir reguliavimą, numato mokestinių lengvatų galimybę, šios lengvatos nėra tiesiogiai įgyvendintos Lietuvos Respublikos teisės aktuose reglamentuojančiuose mokesčius.

11. Atsižvelgiant į inovatyvių procesų informacinės visuomenės plėtros srityje specifiką, kurios pagrindą sudaro mokslinė tiriamoji, technologinė, kūrybinė ir pan. veikla, sudarant jai reikiamas sąlygas ir realizuojant jos rezultatus visuomenės poreikiams tenkinti, manytina, kad Lietuvos Respublikos teisės aktai, susiję su inovatyvių procesų informacinės visuomenės plėtros srityje reglamentavimu, nenumato tiesioginių papildomų reikalavimų (kliuvinių), tačiau nenumato ir skatinimo priemonių, ypač pradiniame inovacinės veiklos etape (iki diegiant konkrečia inovaciją);

12. Lietuvos Respublikos teisės aktai, susiję su inovatyvių procesų informacinės visuomenės plėtros srityje apsauga, numato galimybes inovacijas apsaugoti intelektinės nuosavybės teisėmis – autorių teisėmis, patentais, dizainu ir pan. Kiti inovacijų teisinės apsaugos metodai, gali būti vertinami tik kaip papildomi, kadangi nesuteikia išimtinės galimybės inovacijos autoriams ir arba savininkams tiesiogiai padengti inovacijų vystymo sąlygų. Intelektinės nuosavybės teisių turėtojas, kada užsakovas ir vykdytojas yra skirtingi asmenys, yra apsprendžiamas išankstinio susitarimo tarp inovacijos užsakovo ir vykdytojo arba teisinių santykių pobūdžio tarp jų.

Ši Analizė neapėmė specifinių teisinių reikalavimų įvairių mokslinių tyrimų sričių reikalavimams (leidimai, saugos reikalavimai ir t.t.).

Išsamesni apibendrinimai dėl Lietuvos Respublikoje nustatyto ir galiojančio inovacijų informacinės visuomenės srityje teisinio reglamentavimo režimo taip pat pateikiami nagrinėjant 2.5 uždavinį žemiau.

Atsižvelgiant į pateiktas išvadas siūlytina:

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

1. Iš esmės peržiūrėti inovacijų informacinės visuomenės srityje plėtros teisinį reglamentavimą, siekiant orientuoti visus esamus teisės aktus pagal vieną strateginę kryptį, panaikinti jų prieštaravimus ir persidengimus, sumažinti reguliavimą kai kuriose inovacijų plėtrai ypač svarbiose srityse;

2. Teisės aktuose nustatyti platesnes inovacijų plėtros skatinimo priemones, ypač orientuojantis į nacionalinio inovacinio potencialo aktualius poreikius;

3. Lietuvos Respublikos teisės aktuose reglamentuojančiuose inovacijų vystymosi strategiją ir jos įgyvendinimą įtvirtinti konkrečių inovacinių projektų finansavimo prioritetą prieš inovacijų aplinkos gerinimą, t.y. tieisioginė finansinė parama turi būti skiriama konkrečioms inovacijoms, tenkinančioms aiškius verslo ir valstybės poreikius (užsakymus);

4. Reformuojant Nacionalinę mokesčių sistemą peržiūrėti mokestines nuostatas dėl apmokestinimo veiklos ir lėšų susijusių su inovacijų vystymu, atsižvelgiant Lietuvos vystymosi strateginius tikslus. Autorių nuomone, svarstytinos mokestinės legvatos naujai intelektinei nuosavybei, aukųtųjų technologijų naujos intelektinės nuosavybės licencijoms, inovacinei-kūrybinei veiklai, vykdomai regionuose ir pan.

5. Nustatyti reglamentavimo efektyvumo vertinimo priemones ir nuolat atlikti esamo reguliavimo efektyvumo bei reguliavimo poreikių monitoringą.

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Europos Sąjungos teisės aktų įtakojančių inovatyvius procesus informacinės visuomenės plėtros srityje analizė

Inovatyvius procesus informacinės visuomenės plėtros srityje įtakojančius Europos Sąjungos (toliau –ES) teisės aktus galima sąlyginai suskirstyti į:

1. Strateginius (šiuo metu yra ne mažiau 10 aktualių šios srities ES teisės aktų, kurie nustato ir/ar siekia įgyvendinti strategiją);

2. Politinius – deklaracinius (šiuo metu yra ne mažiau 9 aktualūs šios srities ES teisės aktai).

Pagrindinius ES vystymosi tikslus iki 2010 m. numato Lisabonos strategija, Lietuvoje ji įgyvendinama Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. lapkričio 22 d. nutarimu Nr. 1270 „Dėl nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos“. Minėta strategija buvo peržiūrėta 2005 m.

Kiti ES inovacijų strategiją nustatantys ir įgyvendinantys teisės aktai identifikuoti it nagrinėjami šioje analizėje yra skirti Lisabonos strategijos (atskiras jos sritis) įgyvendinimui ir iš esmės net nėra savarankiški. Remiantis minėtais ES teisės aktais pati ES vykdo inovacijų plėtros politiką (finansuojamą iš Bendrijos biudžeto ir/ar per Bendrijos programas), ir teikia rekomendacijas dėl nacionalinės politikos krypčių (bet ne konkrečių priemonių). Nei strateginiai, nei politiniai-deklaraciniai dokumenta ES šalims narėms nėra formaliai įpareigojantys ir privalomi, bet yra rekomendacinio pobūdžio. Nepaisant to visi analizėje apžvelgti ES teisės aktai įtakojantys inovatyvius procesus informacinės visuomenės plėtros srityje yra formaliai įgyvendinti Lietuvos teisinėje sistemoje.

ES inovatyvių procesų informacinėje visuomenės plėtros srityje vystymo pagrindinis strateginis dokumentas yra Lisabonos strategija, patvirtinta Europos Sąjungos Komisijos 2000 m. balandžio 23-24 d., jos pagrindiniai tikslai:

a. Pasiekti žiniomis grįstą ekonomiką ir visuomenę, vykdant „geresnę“ informacinės visuomenės politiką ir vykdant tyrimus;

b. Inicijuoti struktūrinius inovacijų ir konkurencijos procesus Bendroje rinkoje, modernizuoti Europos socialinį modelį, vystyti žmoniškąjį kapitalą ir įveikti socialinę atskirtį;

c. Išlaikyti gyvybingą ekonomikos perspektyvą ir priimtiną augimo perspektyvą pritaikant makroekonomikos politiką.

Pagrindiniams Lisabonos strategijos tikslams pasiekti numatyti šie uždaviniai susiję su inovatyviais procesais informacinės visuomenės plėtros srityje:

Sukurti Europos tyrimų ir inovacijų erdvę, realizuojama:

a. Sukuriant tinkamus mechanizmus nacionaliniams ir jungtiniams projektams vykdyti, remiantis savanoriška iniciatyva, kad būtu geriausiai išnaudotas tyrimų vykdymo potencialas Šalyse narėse;

b. Tobulinant privačių investicijų į mokslinių tyrimų aplinką, panaudojant mokesčių politikos, rizikos kapitalo ir Europos Investicijų Banko potencialą;

c. Skatinant skaidrius koordinavimo ir vertinimo nacionalinių mokslinių tyrimų metodus ir vystymo politikas.

d. Aprūpinant plačiajuosčiu interneto ryšiu mokslinių tyrimų institucijas, bibliotekas, mokyklas ir universitetus;

e. Pašalinant mokslininkų mobilumo kliūtis Europoje;

f. Užtikrinant bendrijos patentų ir naudingų modelių prieinamą, paprastumą, pigumą ir bendrą apsaugą.

Sukurti palankią aplinką inotyviam verslui pradėti ir vystyti, ypatingai smulkiam ir vidutiniam, realizuojama:

a. Įvertinant laiko ir investicijų poreikius kompanijų steigimui, rizikos kapitalo poreikį, verslo ir mokslo absolventų kiekį ir mokymosi galimybes;

b. Pristatant pranešimą apie verslą, inovacijas ir atvirą Europą kartu su daugianacionaline programa įmonėms ir verslininkams;

c. Sukuriant teisinę tvarką skatinančią mažų įmonių kūrimą ir vystimąsi;

d. Peržiūrint Europos Investicijų Banko ir Europos Investicinių fondų finansinių instrumentų panaudojimą finansuojant verslo inovacijas, mokslinius tyrimus ir mažų kompanijų rėmimą bei rizikos kapitalo formavimą.

Švietimas žinių visuomenėje, realizuojant:

a. Didinat investavimą į žmogiškus resursus;

b. Sumažinant 18-24 metų asmenų skaičių, turinčių tik vidurinį išsilavinimą ir nesimokančių toliau;

c. Kompiuterizuojant ir įjungiant į interneto tinklą mokymosi institucijas, taip skatinant jų tarpusavio bendradarbiavimą;

d. Nustatant esminius gebėjimus vystomus vykdant visą gyvenimą trunkantį mokymąsi;

e. Nustatant priemones studentų, mokytojų, tyrėjų ir kitų švietėjų mobilumo skatinimui išnaudojant bendrijos programas;

f. Sukuriant bendrą Europos gyvenimo aprašymo standartą, kuris būtu naudojamas savanoriškai.

Lisabonos strategija buvo peržiūrėta 2005 m., Europos Komisijos 2005 m. vasario 9 d. pranešimu COM(2005) 33 ir 2005 m. liepos 20 d. pranešimu COM(2005) 330 „Apie Socialinės politikos darbotvarkę, atsižvelgiant į šiuos pokyčius“ Nr. SEC(2005) 981, atsižvelgiant į ekonominę socialinio vystimosi reikšmę, šalinant socialinę atskirtį, didinant užimtumą, sudarant lygias veiklos galimybes ir mažinant socialinius netolygumus tarp skirtingų regionų. Minėtus tikslu pasiekti priemonės yra suskirstytos į šias grupes:

a. Inovacijų ir mokslo plėtra;

b. Europos investicinio įvaizdžio vystymas;

c. Darbo vietų kūrimas.

d.

„Inovacijų ir mokslo vystymui“ priemonės tikslus numatoma pasiekti šiomis priemonėmis:

a. Teisinio reguliavimo ir finansavimo;

b. 7-osios pagrindų programa remti tyrimus ir technologijų vystymą bei jų pristatymą;

c. „i2010 — Europos informacinė visuomenė augimui ir užimtumui skatint“ programa;

d. Tarp europinio mokslinių tyrimų tinklo finansavimas;

e. Ekologijos ir energetikos technologijų skatinimas;

f. Bendrijos patentų sistemos reforma.

Konkurencingumo ir naujovių pagrindų programą (2007-2013), patvirtinta Europos Parlamento ir Tarybos 2005 m. balandžio 6 d. sprendimu COM(2005) 121 galutinis 2005/0050 (COD). Šios programos tikslai:

a. Skatinti įmonių, ypač mažųjų ir vidutinių įmonių konkurencingumą;

b. Skatinti naujoves ir ekologines naujoves;

c. Paspartinti konkurencingos, inovacinės ir visa apimančios informacinės visuomenės kūrimą;

d. Skatinti energijos efektyvumą ir naujų bei atsinaujinančių energijos šaltinių naudojimą visuose sektoriuose, įskaitant transporto sektorių.

Programos tikslai įgyvendinami:

a. Mažoms ir vidutinėms įmonėms taikomos Bendrijos finansinės priemonėmis;

b. Tinklais, sujungiančiais suinteresuotus asmenis;

c. Bandomaisiais projektais, pateikimo į rinką pirmąjį kartą projektais ir kitomis priemonės, skirtomis paremti naujovių skatinimą;

d. Politikos analizavimu, kūrimu ir derinimu su programose dalyvaujančiomis šalimis;

e. Dalijantis informacija;

f. Remiant bendrųjų valstybių narių arba regionų veiksmus;

g. Pirkimais, remiantis išsamiomis bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis parengtomis techninėmis specifikacijomis;

h. Nacionalinių ir regioninių institucijų poriniai veiksmais.

Europos Bendrijos šeštosios pamatinės mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir demonstravimo veiklos programos, prisidedančios prie Europos mokslinių tyrimų srities kūrimo ir naujovių (2002-2006 m.), Europos Parlamento ir tarybos 2002 birželio 27 d. sprendimas 1513/2002/EB 2002 (Oficialusis leidinys L 232 , 29/08/2002 p. 0001 – 0033), patvirtina 6-oji ES pagrindų programa. ši programa numato šias vystymo sritis:

a. Bendrijos mokslinių tyrimų integravimas ir stiprinimas – paskirtis mokslinių tyrimų veiklos apjungimas Europos lygiu;

b. Europos mokslinių tyrimų srities formavimas – veikla skirta skatinanti technologines naujoves, naudojimąsi mokslinių tyrimų rezultatais, technologijų ir žinių perdavimą bei technologijų verslo įkūrimą Bendrijoje ir visuose jos regionuose;

c. Europos mokslinių tyrimų srities pagrindų stiprinimas – veikla skirta koordinuoti, stiprinti tyrimų ir taikomosios veiklos politikos nuoseklią plėtrą Europoje.

„i2010 – Europos informacinė visuomenė augimui ir užimtumui skatinti“, Europos Komisijos komunikatas Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui 2005 m. birželio 1 d. COM(2005) 229 Nr. SEK(2005) 717. Šio komunikato tikslas yra pateikti naują strateginę programą, nustatančią plačias politikos kryptis. Ji skirta skatinti atvirą ir konkurencingą skaitmeninę ekonomiką ir pabrėžia informacinių ryšių technologijų svarbiausią vaidmenį integracijai ir gyvenimo kokybei. Vadovaujantis šia programa – pagrindiniu atnaujintos Lisabonos partnerystės skatinant

ekonomikos augimą ir kuriant darbo vietas elementu – bus padedama kurti integruotą informacinės visuomenės bei garso ir vaizdo informacinių priemonių politikos metodą.

Komunikato uždaviniai:

a. Bendros Europos informacinės erdvės, kuri skatintų atvirą ir konkurencingą informacinės visuomenės ir žiniasklaidos vidaus rinką, sukūrimas;

b. Inovacijų ir investicijų informacinių ryšių technologijų srityje didinimas, siekiant ekonomikos augimo ir daugiau bei geresnių darbo vietų;

c. Integruotos Europos informacinės visuomenės, kuri skatintų ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą, atitinkantį darnų vystymąsi ir teikiant pirmenybę geresnėms viešosioms paslaugoms ir gyvenimo kokybei.

Europos Komisijos komunikatas Europos Tarybai „Dėl atnaujintos partnerystės programos įgyvendinimo augimas darbas. Vystant žinojimo centrą – Europos technologijos institutą“ 2006 m. vasario 22 d. COM(2006) 77. Šio komunikato tikslas yra įsteigti Europos technologijų institutą , kuris vykdytu šiuos pagrindinius tikslus:

a. Talentingų studentų, tyrėjų ir personalo atranką Europoje;
b. Bendradarbiautu su verslo institucijomis tyrimų ir mokslo srityse;
c. Vystytų tyrimų ir inovacijų gebėjimus.

Europos Komisijos komunikatas „Dėl tyrimų ir inovacijų – Investavimas į augimą ir užimtumą: bendras požiūris“ COM(2005) 488 Nr. SEC(2005) 1253 numato priemones, susijusias su moksliniais tyrimai ir inovacijomis, Lisabonos strategijos tikslams pasiekti. Minėtos priemonės yra suskirstytos į šiuos skyrius:

a. ES tyrimų ir inovacijų politika, sudaro: naujų technologijų teisinio reguliavimo gerinimas, valstybių narių finansinės pagalbos tyrimams ir inovacijoms perskirstymas, intelektinės nuosavybės naudojimo efektyvumas, bendra patraukli ir vieninga tyrimų rinka, viešųjų pirkimų lėšų naudojimas inovacijoms ir tyrimams skatinti, geresnė ir platesnė mokesčių skatinimo sistema;

b. ES tyrimų ir inovacijų finansavimas, sudaro: viešų ir privačių lėšų sutelkimas prioritetinių technologijų vystymui, Europos struktūrinių fondų paramos teikiamas, finansinės paramos gerinimo smulkiam ir vidutiniam verslui finansavimas, nacionalinių ir kitų programų apjungimas tyrimų ir inovacijų srityje;

c. ES tyrimų ir inovacijų verslas, sudaro: mokslo ir verslo bendradarbiavimo aktyvinimas, moksliai inkubatoriai, parkai ir klasteriai, verslo iniciatyva tyrimams ir inovacijoms stimuliuoti, inovacijų valdymas, paslaugos inovacijos potencialui kurti, Europos tyrimų ir inovacijų stebėjimo ir skleidimo sistemos įsteigimas.

d. Tyrimų ir inovacijų politikų tobulinimas, sudaro: nacionalinių reformų prioritetai - tyrimai ir inovacijos, politikos tyrimo instrumentų tobulinimas, mokslo ir bendradarbiavimo politikos rėmimas.

Europos Komisijos komunikatas „Dėl Europos tyrimų erdvės vystymo“ 2005 m. balandžio 6 d. COM(2005) 118. Šio komunikato tikslas numatyti priemones Lisabonos strategijos tikslams, susijusiems su tyrimų ir inovacijų tobulinimu bei pateikti pagrindinius 7-osios pagrindų programos tikslus.

Priemonės Lisabonos strategijos tikslams pasiekti:

a. Struktūriniai ir sanglaudos fondai;
b. Gebėjimų ir inovacijų programos;
c. Naujos kartos mokslo ir mokymo programos;
d. Tarp europinis tyrimų tinkas;
e. Naujas žemės ūkio fondas žemės ūkiui vystyti.

7-osios pagrindų programos tikslai:

a. Bendradarbiavimas tarp universitetų, tyrimo institucijų, verslo subjektų;
b. Pažangos, kūrybos skatinimas ir individualios iniciatyvos skatinimas;
c. Tyrėjų mobilumo ir kompetencijos vystymas;
d. Europos tyrimų ir inovacijų gebėjimų gerinimas.

Europos Komisijos komunikatas „Dėl investavimo į mokslo ir mokymo veiksmingumą – privaloma Europai“ 2003 m. vasario 10 d. COM(2002) 779, tikslas pateikti Komisijos poziciją ir rekomendacijas dėl investavimo į mokslą ir tyrimus. Šis Komunikatas numato šias rekomendacijas:

a. Nustatyti efektyvaus investavimo žmonių mokymus ribas;
b. Apsibrėžti siekiamus tikslus mokslo ir tyrimų srityje;
c. Nustatyti investavimo į mokslą ir tyrimus prioritetus ir mechanizmus;
d. Siekti „visą gyvenimą trukučio mokymosi“ tikslo.

Europos Parlamento rekomendacija „Dėl švietimo ir technologijos – Rekomendacijos ateities Europos bendrijos politikos palaikymui“ P6_TA(2005)0077. Ši rekomendacija numato šias rekomendacijas valstybių narių švietimo ir technologijų politikai vystyti:

a. Numatyti tyrimų prioritetus;
b. Stiprinti mokslo ir tyrimų srities prestižą;
c. Skatinti ateities tyrimų planavimą;
d. Siekti vieningos Europos rinkos sukūrimo;
e. Padaryti Europą patrauklią moksliniams tyrimams vystyti;
f. Sukurti efektyvią tyrimų finansavimo strategiją;
g. Siekti, kad šalies 2010 m. būtu šalies produktas sudarytu ne mažiau kaip 3%;
h. Kurti tyrimo centrus;
i. Siekti, išlaikyti nacionalinį finansavimą tyrimams ir švietimui;
j. Skatinti informacinių technologijų plitimą;
k. Investuoti į žmonių švietimą;
l. Skatinti smukių ir vidutinių įmonių steigimą moksliniams tyrimams vykdyti.

ES teisės aktai įtakojantys inovatyvius procesus informacinės visuomenės plėtros srityje yra:

1. Europos patentų išdavimo konvencija (Europos patentų konvencija) pasirašyta 1973 m. spalio 5 d. persvarstyta 2000 m. lapkričio 29 d. Miunchene. Ši Konvencija reglamentuoja Bendro Europos patento išdavimo tvarką ir sąlygas Europos Sąjungoje. Svarbiausios Konvencijos nuostatos susijusios su inovatyvių procesų informacinės visuomenės plėtros srityje yra susitarimas sukurti bendrą Susitariančiųjų Valstybių teisės sistemą, taikomą išradimų patentų išdavimui.

2. 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo (OL 157 , 30/04/2004 P. 0045 - 0086) nustato priemones, procedūras ir gynybos būdus užtikrinti intelektinės nuosavybės teisių gynimą (1 str.). Ši direktyva reglamentuoja visos intelektinės nuosavybės rūšių apsaugą ES.

3. 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų derinimo

nustato direktyva (OL 167 , 22/06/2001 P. 0010 - 0019) yra susijusi su teisine autorių ir gretutinių teisių apsauga vidaus rinkos sistemoje, ypač atsižvelgiant į informacinę visuomenę.

4. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/22/EB dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis (Universaliųjų paslaugų direktyva) (OL 108 , 24/04/2002 P. 0051 - 0077). Ši direktyva nustato galutinių paslaugų gavėjų teises ir viešai prieinamus elektroninių ryšių tinklus bei paslaugas teikiančių įmonių atitinkamus įpareigojimus. Siekdama užtikrinti universaliųjų paslaugų teikimą atviroje ir konkurencinėje rinkų aplinkoje, ši direktyva apibrėžia minimalų nustatytos kokybės paslaugų rinkinį, kuris yra prieinamas visiems galutiniams paslaugų gavėjams priimtinomis kainomis, atsižvelgiant į konkrečias nacionalines sąlygas ir neiškraipant konkurencijos. Ši direktyva taip pat nustato įpareigojimus teikti tam tikras privalomas paslaugas, pavyzdžiui, mažmeninį skirtųjų linijų teikimą (1 str).

5. 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos direktyva) (OJ L 2004 m. specialusis leidimas, 13 skyrius, 25 tomas, p. 399). Šia direktyva siekiama prisidėti prie tinkamo vidaus rinkos funkcionavimo užtikrinant laisvą informacinės visuomenės paslaugų judėjimą tarp valstybių narių. Šios direktyvos paskirtis yra suderinti kai kurias nacionalines nuostatos dėl informacinės visuomenės paslaugų, susijusios su vidaus rinka, paslaugų teikėjų steigimusi, komerciniais pranešimais, elektroninėmis sutartimis, tarpininkų atsakomybe, elgesio kodeksais, ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka, teisminėmis priemonėmis ir valstybių narių bendradarbiavimu (1 str.). Direktyva netaikoma:

a. Mokesčių srityje;

b. Sprendžiant klausimus, susijusius su informacinės visuomenės paslaugomis, kurias reglamentuoja Direktyvos 95/46/EB ir 97/66/EB;

c. Sprendžiant klausimus, susijusius su kartelių teisės reglamentuojamais susitarimais ar praktika;

d. Šiai informacinės visuomenės paslaugų veiklai: notarų ar lygiaverčių profesijų atstovų veiklai tiek, kiek ji tiesiogiai ir specifiniu ryšiu susijusi su valstybinių įgaliojimų vykdymu, atstovaujant klientui ir ginant jo interesus teismuose, lošimų veiklai, susijusiai su

piniginės sumos statymu žaidžiant atsitiktinumo principu grindžiamus žaidimus, įskaitant loterijas ir lažybų sandorius.

6. 1999 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/93/EB dėl Bendrijos elektroninių parašų reguliavimo sistemos (OL 013 , 19/01/2000 P. 0012 – 0020). Šia direktyva siekiama palengvinti elektroninių parašų naudojimą ir prisidėti siekiant jų teisinio pripažinimo. Ji nustato elektroninių parašų ir tam tikrų sertifikavimo paslaugų teisino reguliavimo sistemas, kad būtų užtikrintas tinkamas vidaus rinkos funkcionavimas (1 str.). Ji nereglamentuoja su sutarčių sudarymu ir galiojimu arba kitomis teisinėmis prievolėmis susijusių aspektų, jeigu esama nacionalinės arba Bendrijos teisės nustatytų formos reikalavimų, ir neturi įtakos taisyklėms bei apribojimams, nustatytiems nacionaliniuose arba Bendrijos teisės aktuose, reglamentuojančiuose dokumentų naudojimą.

7. 2002 m. rugsėjo 16 d. Komisijos direktyva 2002/77/EB dėl konkurencijos elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų rinkose (OL 249 , 17/09/2002 P. 0021 – 0026) nustato pagrindinius reikalavimus ES elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų tiekėjams. Minėta direktyva numato reikalavimą valstybėms narėms panaikinti teisinius apribojimus elektroninių ryšių srityje.

8. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2002/20/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų leidimo (Leidimų Direktyva) (OL 108 , 24/04/2002 P. 0021 – 003) nustato elektroninių ryšių tinkluose ir paslaugose vidaus rinkos principus suderinant ir supaprastinant leidimų taisykles ir reikalavimus, kad būtų lengviau juos teikti visoje Bendrijoje (1 str.).

9. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir tarybos Direktyva 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (Pagrindų Direktyva) (OL 108 , 24/04/2002 P. 0033 – 0050). Direktyva nustato elektroninių ryšių paslaugų, elektroninių ryšių tinklų, susijusių priemonių ir susijusių paslaugų reguliavimo suderintą sistemą. Ji nustato nacionalinių reguliavimo institucijų užduotis ir procedūras, kurios užtikrintų, kad reguliavimo sistema būtų suderintai taikoma visoje Bendrijoje (1 str.).

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Išvados

1) ES teisės aktai neišskiria inovatyvių procesų informacinės visuomenės srityje ES inovacijų plėtros politikoje, tačiau dabartinė ES inovacijų vystymo strategija apima ir minėtą sritį.
2) ES sąjungos teisės aktai akcentuoja solidarumą, integruotas ir koherentiškas inovacijų plėtros priemonės, kaip pamatinę tyrimų ir inovacijų plėtros priežastį bei paskatą.
3) Pagrindinės inovacijų vystymo kryptys ES yra:
    a. Mokslo ir tyrimų finansavimas;
    b. Informacinių technologijų skvarba;
    c. Inovacijomis grįsto verslo kūrimas;
    d. Socialinės atskirties mažinimas.
4) ES yra numatyti šie inovacijų vystymo metodai:
    a. Reguliavimo suvaržymų šalinimas;
    b. Mokslo ir tyrimų finansavimas;
    c. Patrauklių darbo sąlygų sudarymas;
    d. Europos ir valstybių narių institucijų konkrečių mokslo tyrimų užsakymai;
    e. Mokesčių sistemos reforma;
    f. Bendradarbiavimas tarp mokslo ir verslo subjektų;
    g. Efektyvios inovacijų apsaugos sistemos sukūrimas.
5) Deja, didžiojo dalis ES dokumentų yra iš esmės deklaratyvūs, nėra įpareigojantys ES valstybėms narėms (ką ypač akivaizdžiai iliustruoja ligšiolinė Lisabonos strategijos nesėkmė), be to, nenumato jokių konkrečių priemonių užsibrėžtiems tikslams pasiekti.

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Pagrindinės inovacijų plėtros kryptys informacinės visuomenės srityje (uždavinys Nr. 2.3.)

Uždavinys (Nr. 2.3.): nustatyti ir pagrįsti pagrindines inovacijų plėtros kryptis informacinės visuomenė srityje.

Rezultatai: nustatytos ir pagrįstos pagrindinės inovacijų plėtros kryptys informacinės visuomenės srityje.

***

Atsižvelgiant į aukščiau pateiktą inovatyvumo informacinėje visuomenėje ir informacinės visuomenės teisinės aplinkos analizę, galima teigti, jog inovacijų skatinimas šioje srityje pirmiausia turėtų būti susijęs su infrastruktūros intelektinės nuosavybės ir informacinių sistemų srityje gerinimu bei bendrųjų sąlygų (angl. „framework conditions“) informacinės visuomenės inovacijoms ir technologinei plėtrai kūrimu. Tokią nuostatą iš esmės patvirtina ir žemiau pateiktos klasikinės bendrosios nacionalinės inovacijų sistemos modelio (žr. į schemą žemiau) analizė. Išanalizavus šį modelį, darytina išvada, jog nacionalinė inovacijų sistema apima daugelį valstybės ir visuomenės veiklos sričių, tad inovacijų plėtra nacionaliniu mastu yra tarpsektorinė sritis. Bendrasis inovatyvumo skatinimas yra ypač susijęs su ūkio, mokslo ir technologijų bei švietimo sritimis, taip pat mokesčių, investicijų ir verslo paramos politika. Tą patvirtino ir atlikta pagrindinių inovatyvumo rodiklių analizė. Remiantis bendruoju klasikiniu inovacijų sistemos modeliu, galima teigti, jog nacionalinė inovacijų sistema yra itin priklausoma nuo tinkamos infrastruktūros (įskaitant ir informacinės visuomenės infrastruktūrą) bei bendrųjų sąlygų inovacinės veiklos plėtojimui sukūrimo. Informacinė visuomenė šiuo atžvilgiu daugiausiai ir yra susijusi su minėtomis infrastruktūros ir bendrųjų sąlygų sritimis. Tam, kad inovacijų plėtra informacinės visuomenės kontekste būtų prasminga, būtina formuluoti tokios plėtros kryptis atsižvelgiant į jų naudą bendrai nacionalinės inovacijų sistemos raidai.

Šio mokslinio tyrimo objekto kontekste išskirtos inovacijų plėtros kryptys yra apribotos informacinės visuomenės problematika ir nacionalinės inovacijų sistemos poreikiais

bei remiasi tinkamų platformų ir infrastruktūros informacinės visuomenės inovacijų plėtrai nustatymu.

Nacionalinės inovacijų sistemos modelio schema.

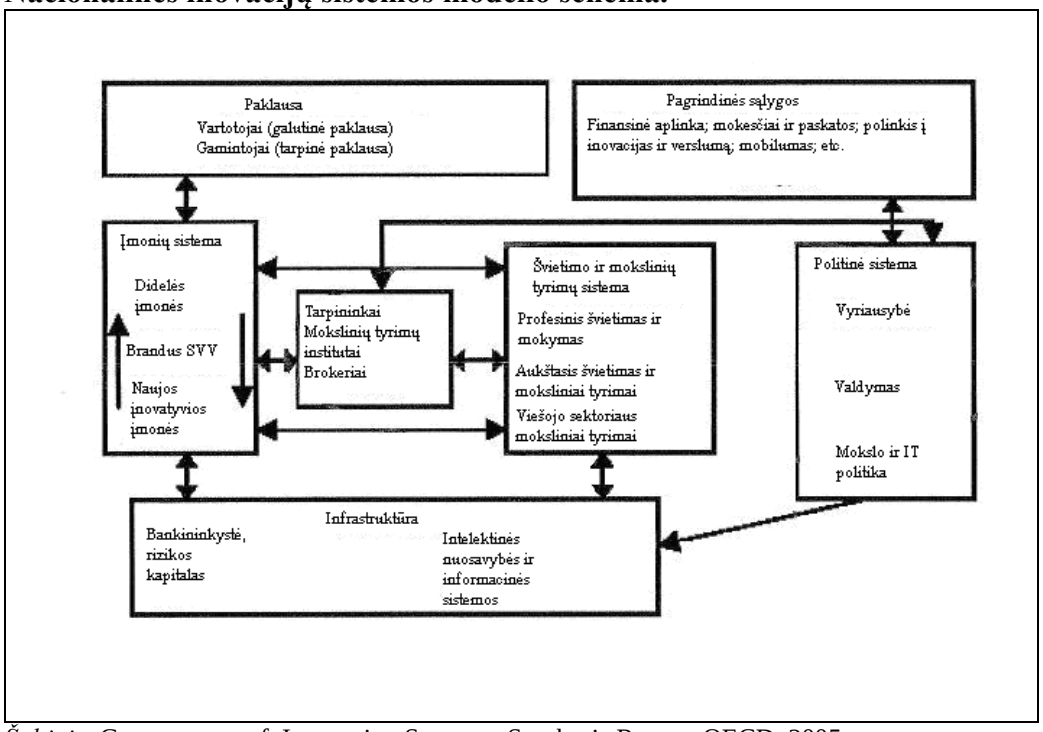

Šaltinis: Governanace of Innovation Systems: Synthesis Report. OECD, 2005.

Aukščiau pateikta Europos Sąjungos dokumentuose formuluojamų inovacijų plėtros krypčių analizė, infrastruktūros ir platformų kontekste akcentuoja:

- Informacinių technologijų skvarbą;
- Socialinės atskirties mažinimą informacinių technologijų pagalba;
- Efektyvią inovacijų apsaugos sistemą.

Pagrindinės siūlomos inovacijų plėtros kryptys informacinės visuomenės srityje Lietuvoje, identifikuotose infrastruktūros ir platformų kontekste yra:

1. Nacionalinės inovacijų informacinės visuomenės srityje plėtros programos parengimas, patvirtinimas ir įgyvendinimas; nacionalinė inovacijų informacinės visuomenės srityje plėtros programa turi apimti teisines, politines-administracines, visuomenines ir technologines priemones, atitinkančias naujausias Europos Sąjungos tendencijas informacinės visuomenės plėtros srityje (suderinamumas su FP7, konkurencingumo ir naujovių pagrindų ir kitomis programomis);

2. Informacinės visuomenės infrastruktūros plėtra. Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strategijoje ir atitinkamose programose yra išskirtos, tačiau turi būti koordinuotai vystomos šios prioritetinės kryptys:
    a. elektroninių ryšių tinklų plėtra, įskaitant plėtrą regionuose ir kaimo vietovėse;
    b. kompiuterių skvarba ir masinio panaudojimo plėtra (svarstytina Lietuvoje įgyvendinti OLPC (One Laptop Per Child) projektą);
    c. viešųjų kompiuterių tinklų ir interneto prieigos, ypač plačiajuostės prieigos, plėtra;
    d. viešųjų interneto prieigos taškų plėtra;
    e. valstybės registrų ir institucijų informacinių sistemų sąsajų standartizavimas ir integravimas;
    f. valstybės registrų ir informacinių sistemų sąsajų užtikrinimas ir plėtra;
    g. valstybės registrų ir informacinių sistemų (viešosios informacijos) maksimalaus viešumo ir prieinamumo visuomenei skatinimas;
    h. analitinių ir intelektualių informacinių sistemų ir viešosios informacijos valdymo įrankių plėtra;
    i. informacinių sistemų, registrų, kompiuterių tinklų ir informacijos (ypač asmens duomenų) sauga;
    j. skaitmeninės (elektroninės) žiniasklaidos – televizijos, radijo, interneto portalų, naujų žiniasklaidos formų – plėtra;
    k. elektroninių socialinių tinklų skatinimas ir plėtra.

    Šioje kryptyje būtina itin didelį dėmesį kreipti į priemone, mažinančias skaitmeninę atskirtį Lietuvoje. Kokybiška ir plačią teritoriją apimanti internetinio ryšio infrastruktūra ne tik suteikia galimybes vartotojams naudotis įvairiomis informacinės visuomenės paslaugomis, bet ir sukuria sąlygas inovacijoms elektroninėje erdvėje. Tik esant tinkamai infrastruktūrai plėtosis tokios sritys kaip elektroninis verslas ar elektroninis mokymasis.
3. Informacinės visuomenės paslaugų ir turinio plėtra. Informacinės visuomenės paslaugų ir turinio plėtra apima viešąjį sektorių ir privatųjį sektorių.

    Viešajame sektoriuje turi būti sudaryta palanki teisinė ir politinė aplinka:
    a. elektroninei demokratijai, įskaitant e-vyriausybę, elektroninius rinkimus, e-dalyvavimą valdymo sprendimų priėmime ir ypač elektronines viešąsias paslaugas;
    b. elektroniniam viešąjam švietimui bei mokymuisi;
    c. elektroninėms sveikatos apsaugos paslaugoms;

d. vešiesiems pirkimams internetu.

Privačiame sektoriuje didžiausias dėmesys turi būti skiriamas elektroninio verslo plėtrai. Turinio kontekste yra svarbus nacionalinio kultūrinio paveldo išsaugojimas bei kalbos priemonės. Lietuvoje pastebimos panašios tendencijos, kaip ir Europos Sąjungoje, t.y. akcentuotinas lietuvių kalbos ir kultūros elementas interneto turinyje, esamo istorinio, kultūrinio ir mokslinio paveldo elektronizacija (konversija į elektroninę informaciją) ir padarymas viešai prieinamo internete.

4. Naujų bendradarbiavimo formų tarp įvairių socialinių grupių, mokslo, verslo ir valstybės institucijų paieška ir realizavimas (pvz., socialinių tinklų ir klasterių kūrimas ir pan.) bei mokslinių tyrimų ir technologijų perdavimo informacinės visuomenės srityje skatinimas. Daugiau kaip pusė viso Europos pramonės produktyvumo augimo yra susieta su informacinių technologijų sektoriumi. Tad siekiant tolesnio produktyvumo augimo bei naujų darbo vietų kūrimo būtina didinti investicijas į mokslinius tyrimus ir plėtrą informacinės visuomenės srityje bei skatinti tokių mokslinių tyrimų rezultatų praktinį pritaikymą. Dabartinė padėtis patentavimo srityje rodo, jog Lietuvoje atliekami moksliniai tyrimai neatitinka realių ekonominių poreikių. Dėl to būtina efektyviai skatinti technologijų perdavimą verslo įmonėms. Tam, kad skatintų verslo investicijas į MTEP veiklą, Europos Komisija pasiūlė naują politinį instrumentą – technologines platformas. Įvertinant Lietuvos mokslinių tyrimų ir inovacijų kūrimo informacinės visuomenės srityje būklę, taip pat ES nuostatas, galima būtų išskirti šias technologines kryptis:
   - tinklai: didelio greičio, plačiajuosčiai, belaidžiai, duomenų /garso konvergencija, signalų apdorojimas, tinklų vadyba, internetas;
   - sistemos: paskirstytos, lygiagrečios, patikimumo inžinerija, saugumas;
   - komponentai: integracija, mikrosistemos, nanosistemos, nauja architektūra;
   - vartotojų sąsajos: daugiasensorinės, virtuali realybė, dirbtinis intelektas;
   - taikymai: informacijos paėmimas, analizė, filtravimas ir vadyba, bioinformatika, simuliavimas ir modeliavimas, telemedicina, paskirstytas darbas, tiekimo grandžių vadyba, kompiuterinės studijos.;
5. Nacionalinės standartizacijos politikos informacinės visuomenės srityje formavimas ir atnaujinimas, atsižvelgiant į atvirųjų technologijų ir atvirųjų standartų plėtrą;
6. Investicijų į inovacijas informacinės visuomenės srityje skatinimo priemonės, ypač akcentuojant verslo investicijas į inovacijų plėtrą. Vienas iš Lisabonos strategijos

uždavinių – siekti, kad iki 2010 m. investicijų į MTEP intensyvumas ES pasiektų 3 % nuo BVP. Apie 2/3 šių investicijų turėtų sudarytų verslo lėšos;

7. Žmogiškųjų išteklių plėtra
    a. Smegenų nutekėjimo ir emigracijos stabdymo priemonės;
    b. Repatrijavimo politika;
    c. Inovacijų disciplinų įtraukimas į bendrąsias mokymo ir studijų programas;
    d. Kompiuterinio raštingumo skatinimas labiausiai socialiai pažeidžiamose gyventojų socialinėse grupėse;
    e. Socialinės atskirties mažinimas ir atskirtų socialinių grupių integracija;
    f. Kitos žmoniškųjų išteklių plėtros skatinimo priemonės (mokesčių politika ir pan.).

   ir inovacijų informacinės visuomenės srityje skatinimas. Inovacijos informacinės visuomenės srityje turėtų būti sąmoningai orientuojamos ne tik į technologinę plėtrą bet ir į socialinių naujovių skatinimą. Socialinės naujovės itin plačiai turėtų būti skatinamos elektroninėje erdvėje, kuri atveria milžiniškas galimybes įvairiai saviraiškai ir verslumui. Žmoniškųjų išteklių plėtra turėtų būti orientuota tiek į esamų neatitikimų ir trūkumų, tokių kaip nepakankamas visuomenės kompiuterinis raštingumas, šalinimą, tiek ir į naujų bendrųjų gebėjimų, tokių kaip verslumas, vystymą.
8. Visuomenės pasitikėjimo informacinėmis technologijomis ir elektronine erdve skatinimas. Vienas iš svarbiausių kelių į inovacijas informacinės visuomenės srityje yra visuomenės pasitikėjimo šiuolaikinėmis informacinėmis technologijomis bei informacinės visuomenės paslaugomis skatinimas. Tai susiję ir su saugios elektroninės erdvės užtikrinimu bei visuomenės švietimu ir skatinimu naudoti informacines technologijas ne tik savo kasdieninėje veikloje, bet ir kuriant įvairius inovatyvius projektus, susijusius tiek su naujomis verslo galimybėmis elektroninėje erdvėje, tiek su informacinių technologijų pritaikymu socialiniams tikslams. Galiausiai visuomenės pasitikėjimas skatinamas integruojant tradiciškai atskirtas ir nutolusias visuomenės grupes (pvz. kaimo bendruomenes, neįgaliuosius ir pan.) į informacinėmis technologijomis palaikomus socialinius tinklus;
9. Kitos kryptys:
    a. Europos Sąjungos politikos, vykdant prieškomercinius viešuosius pirkimus mokslinių tyrimų IRT sektoriuje, skatinimas;
    b. Viešųjų intervencinių prioritetų nustatymas.

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Apskritai, visos inovacijų plėtros kryptys informacinės visuomenės srityje turi būti orientuotos į bendrosios nacionalinės inovatyvumo būklės gerinimą. Informacinė visuomenė yra itin svarbi nacionalinio inovacijų sistemos modelio dalis, kurios plėtra turi prisidėti prie bendrųjų tikslų, tokių kaip šalies ekonominis augimas ir konkurencingumas Europos bei pasaulio rinkose, įgyvendinimo. Siekiant užtikrinti adekvatų inovatyvumo lygį informacinės visuomenės srityje, būtina atsižvelgti į tai, jog dalis senųjų ES valstybių narių šiuo metu išgyvena stagnaciją, ar net neigiamą augimą inovacijų plėtros atžvilgiu. Tai rodo, jog bet kuri patirtis, kurią bandoma perimti iš Vakarų Europos valstybių, turi būti adaptuota Lietuvos sąlygomis ir pritaikyta nacionalinės inovacijos sistemos poreikiams, o palyginimas su ES rodikliais turi įvertinti pastarųjų dinamikos trūkumą.

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Teisinės, organizacinės, žmoniškųjų išteklių problemos bei reikalingos investicijų apimtys (uždavinys 2.4.)

Uždavinys (Nr. 2.4.): Pagal nustatytas inovacijų plėtros kryptis, identifikuoti teisines organizacines, žmoniškųjų išteklių problemas ir įvertinti reikalingas investicijų apimtis, atsižvelgiant į informacinės visuomenės plėtros poreikius.

Rezultatai: Pagal nustatytas inovacijų plėtros kryptis, identifikuotos teisinės, organizacinės, žmoniškųjų išteklių problemos ir įvertintos reikalingos investicijų apimtys, atsižvelgiant į informacinės visuomenės plėtros poreikius.

***

Identifikuotos inovacijų kryptys bei prieš tai atlikta inovatvymo būklės ir teisinės aplinkos analizė leidžia įvardinti problemas, kliudančias sėkmingam inovacijų informacinės visuomenės srityje įgyvendinimui:

1. Nepaisant teisinio reglamentavimo inovacijų ir informacinės visuomenės srityse gausos iš esmės nėra konkrečių teisinių dokumentų, strategijų ar programų apimančių aptartas inovacijų kryptis, ar net tiesiog konkrečias inovacijų plėtros priemones. Nepaisant to, kad teisiniuose dokumentuose deklaruojami inovacijų reikšmės prioritetai, apsiribojama formaliu prioritetų deklaravimu, vietoje konkrečių inovacijų skatinimo ir pirmenybės prieš neinovatyvias veiklas priemonių;
2. Teisinio reguliavimo gausa autorių nuomone iš esmės yra vertintina kaip trūkumas, kadangi:
    a. Teisinio reguliavimo kiekybė neišlaiko kokybinių reikalavimų; teisės aktai yra padriki, tarpusavyje nekoordinuoti, nenuoseklūs ar net prieštaringi, nors iš esmės deklaruojami panašūs tikslai;
    b. Teisinio reguliavimo gausa yra sunkiai suderinama su minimalaus reguliavimo (minimalaus valstybės įsikišimo) ir savireguliacijos skatinimo principais, ką iš dalies lemia sovietinis paveldas (statistiniai reguliavimo principai ir valstybinio reguliavimo sureikšminimas);

c. Nepaisant gausių reguliacinių suvaržymų, reguliavimas nėra efektyvus (nėra nustatyti reguliavimo efektyvumo parametrai, nėra veiksmingų inovacijų proceso dalyviams priimtinų teisinės gynybos priemonių (sankcijų)).

3. Nepakankama informacinės visuomenės infrastruktūra, ryškus elektroninių paslaugų ir turinio trūkumas. Nepaisant pastaraisiais metais išaugusio internetinio ryšio vartojimo gyventojų tarpe, vis dar yra aktuali plačiajuosčio internetinio ryšio infrastruktūros problema. Santykinai maža kompiuterių ir jų panaudojimo skvarba visuomenėje. Be to, yra menkai išvystytos informacinės visuomenės paslaugos, elektroninis verslas, o gyventai – mažai informuoti tiek apie privačias informacinės visuomenės paslaugas, tiek apie viešąsias paslaugas, teikiamas elektroniniu būdu;

4. Elektroninė (socialinė) atskirtis ir neišvystytas elektroninis dalyvavimas. Ši problema yra iš dalies sąlygota nepakankamos informacinės visuomenės infrastruktūros bei netolygaus gebėjimų naudotis informacinėmis technologijomis gyventojų tarpe pasiskirstymo. Be to, akivaizdžiai matomas vyresnio amžiaus ir kitų socialiai jautrių gyventojų grupių menkas suinteresuotumas bei informacijos trūkumas apie elektroninės erdvės galimybes. Taip pat trūksta iniciatyvų, kurios skatintų visuomenės verslumą ir socialinį bendravimą elektroninėje erdvėje;

5. Visuomenės nepasitikėjimas informacinėmis technologijomis ir elektronine erdve. Ši problema yra itin aktuali sprendžiant inovatyvumo informacinės visuomenės srityje problemas. Nepasitikėjimas informacinėmis technologijomis stabdo verslumo elektroninėje erdvėje galimybes ir užkerta kelią efektyvioms socialinėms bei organizacinėms inovacijoms;

6. Visuomenės nepasitikėjimas valstybine inovacijų politika ir inovacijų proceso dalyviais, nepakankamai išvystytas (brangus ir sudėtingas) nacionalinių inovacijų apsaugos mechanizmas. Žemi patentinių paraiškų rodikliai atskleidžia paskatų gyventojams, ypač mokslininkams, naudotis nacionaliniai inovacijų apsaugos mechanizmais trūkumą.Be to, akivaizdu, jog mokslo bendruomenės ir verslo bendruomenės turi mažai sąlyčio taškų, moksliniai tyrimai dažnai nėra orientuoti į praktinius verslo įmonių poreikius. Tai rodo adekvačios valstybinės inovacijų politikos trūkumą;

7. Inovacijų ir informacinės visuomenės orientacijos į socialinius tinklus ir socialinį kapitalą trūkumas. Jau minėtas mokslo ir verslo bendruomenių sąlyčio taškų trūkumas gali būti išskirtas į atskirą ir labai aktualią inovacijų informacinėje visuomenėje problemą. Inovacijų skatinimui itin didelę reikšmę turi socialinių tinklų ir socialinio kapitalo formavimas. Neatitikimai tarp aukštojo mokslo finansavimo ir inovatyvių rezultatų rodo, jog

neegzistuoja socialiniai tinklai, vienijantys mokslo ir verslo atstovus, mažai pasitelkiama specializuotų technologijų perdavimo institucijų ar kitokių technologijų perdavimą skatinančių socialinių priemonių;

8. Vieningų informacinės visuomenės standartų ir formatų trūkumas. Vieningų standartų ir formatų, pavyzdžiui, skirtingų registrų formatai, kaip įmonės gauna skirtingus kodus priklausomai nuo registruojančios institucijos ir pan., apsunkina ir biurokratizuota tiek įmonių bei organizacijų veiklą, tiek ir viešojo sektoriaus institucijų darbą. Skirtingi standartai dar labiau pabrangina ir taip nepigią viešųjų registrų informaciją;

9. Kitos problemos susijusios su investicijų trūkumu, žmogiškaisiais ištekliais, fiskalinėmis inovacijų paskatomis. Kitos problemos remiasi į nepakankamą MTEP finansavimą, mažą mokslininkų ir tyrėjų skaičių verslo įmonėse, neišvystytą fiskalinių paskatų inovacijoms sistemą, žmoniškųjų išteklių nutekėjimą į užsienio valstybes ir iš to kylantį specialistų trūkumą. Tai platesnio spektro bendrosios problemos, kurios yra būdingos inovacijų plėtrai tiek informacinės visuomenės sričiai, tiek ir kitoms valstybės sritims.

Atsižvelgiant į išskirtas inovacijų informacinėje visuomenėje plėtros kryptis ir problemas galima numatyti ir įvertinti reikalingas investicijų apimtis, atsižvelgiant į informacinės visuomenės plėtros poreikius. 2004 m. Lietuvos BVP sudarė 62440 mln. lt. Iš jų moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai buvo skirta 472,7 mln. lt. (0,76%). 2005 m. BVP sudarė 71084 mln. lt., iš kurių moksliniams tyrimams ir inovacijoms skirta 538,1 mln. lt. Atsižvelgiant į tai galima apytiksliai skaičiuoti, kiek moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai bus skirta 2006 m.: kadangi BVP pokytis per metus sudarys ~ 9%, tai galima apytiksliai paskaičiuoti, kad šiai krypčiai bus skirta iš viso apie 591,9 mln. lt. Išliekant toms pačioms kitimo tendencijoms bei tam pačiam asignavimų procentui 2007 metais moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai turėtų būti skirta be mažiau 600 mln. lt. Deja, žingsnių šia linkme valstybės planuose nematyti.

2007-2013 metams informacinių ir ryšių technologijų sričiai iš Struktūrinių fondų numatyta skirti 834 mln. Lt. (3.63%).

2006 m. rugsėjo 18 d. Ministras Pirmininkas G. Kirkilas savo pranešime pabrėžė, kad moksliniams tyrimams, eksperimentinei plėtrai ir inovacijoms asignavimų iš ES struktūrinių fondų reikia padidint iki 8–9%, kadangi dabar lėšų poreikis yra nepakankamas.

ES komisarė Viviana Reding pasiūlė 30% iš visų Europos moksliniams tyrimams ir inovacijoms skirtų lėšų skirti informacinių ir ryšių technologijų sričiai. Atsižvelgiant į šį

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

pasiūlymą Lietuva informacinių ir ryšių technologijų plėtrai turėtų skirti ne mažiau 20-25% lėšų, o tai sudarytų 370 – 460 mln.lt. Tačiau šiuo metu tokia suma skiriama visai mokslinių tyrimų sričiai, todėl galima teigti, kad lėšų skiriama nepakankamai ir valstybės politika šioje srityje turėtų būti peržiūrėta.

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Pasiūlymai teisinės aplinkos inovacijoms skatinti informacinės visuomenės plėtros kontekste tobulinimui (uždavinys 2.5.)

Uždavinys (Nr. 2.5.): Parengti pasiūlymus teisinės aplinkos inovacijoms skatinti informacinės visuomenės plėtros kontekste tobulinimui.

Rezultatai: Parengti pasiūlymai teisinės aplinkos inovacijoms skatinti informacinės visuomenės plėtros kontekste tobulinimui.

***

Apibendrinant aukščiau aptartą Lietuvos Respublikoje nustatytą ir galiojantį inovacijų informacinės visuomenės srityje teisinio reglamentavimo režimą, deja, galima konstatuoti, kad Lietuvoje šiuo metu nėra kompleksinio inovacijų informacinės visuomenės srityje reglamentavimo, juo labiau nėra nacionalinio inovacijų informacinės visuomenės srityje teisinio reglamentavimo modelio. Esamas inovacijų informacinės visuomenės srityje teisinio reglamentavimo režimas pagrįstas bandymu Lietuvos teisės sistemoje įgyvendinti ES teisės aktus, taip pat kai kuriuos kitus tarptautinės teisės aktus. Kitais atžvilgiais, Lietuvos įstatymai, be kita ko reglamentuojantys inovacijų informacinės visuomenės srityje teisinio reglamentavimo dalinai išsaugojo sovietinį paveldą (t.y. yra pernelyg etatistiniai), yra konservatyvūs ir neatitinka šiuolaikinės visuomenės poreikių. Papildomai galima išskirti dar vieną ypač svarbų Lietuvoje galiojančio inovacijų informacinės visuomenės srityje teisinio reglamentavimo režimo bruožą – dėl intensyvios užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų spaudimo Lietuvos Respublikos politika inovacijų ir informacinių technologijų teisinės apsaugos ir reglamentavimo srityje apskritai yra nukreipta užsienio inovacijų ir informacinių technologijų perimamumui ir jų apsaugai, o ne nacionalinių inovacijų ir informacinių technologijų verslo skatinimui. Šia kryptimi vadovaujantis priimami teisės aktai, skiriamos biudžeto lėšos, nukreipiama valstybės institucijų veikla. Iki šiol nėra jokių valstybinių programų ar iniciatyvų, užtikrinančių fundamentalų ir ne mažiau svarbų inovacijų informacinės visuomenės srityje teisinio reglamentavimo uždavinį – nacionalinių inovacijų, intelektinio potencialo ir kūrybiškumo skatinimą bei pilnutinį panaudojimą, kiekviename su inovacijomis susijusiame teisės akte.

Apskritai, svarbu pažymėti, kad, nepaisant nuolat augančio žinių ekonomikos sektoriaus indėlio į Lietuvos BVP, iki šiol Lietuvoje skiriamas nepakankamas dėmesys inovacijų – pagrindinės žinių ekonomikos plėtros priemonės – politikai. Skirtingai nei užsienio valstybėse, Lietuvoje inovacijų teisinis reglamentavimas domina tik siaurą specialistų ratą, dėl kurių esami Lietuvos įstatymai faktiškai orientuoti į užsienio inovacijų perėmimą ir apsaugą, deinovatizuojant nacionalinį ūkį. Šią situaciją sąlygoja ir konservatyvios visuomenės nuostatos, kurios apskritai nesupranta ir nevertina inovacijų. Šių valstybės ir visuomenės nuostatų nepakeitus, Lietuvoje neįmanomas spartus persiorientavimas į žinių ekonomiką, tačiau natūralus jų pasikeitimas gali užtrukti per ilgai. Dėl šios priežasties įstatymų leidėjas privalo imtis priemonių teisinėmis ir kitomis priemonėmis formuoti modernų visuomenės požiūrį į inovacijas, pabrėžiant jų svarbą žinių ekonomikai.

Lietuvos įstatymai, taip pat skirtingai nuo užsienio valstybių, net nedeklaruoja tikslų – teisinėmis priemonėmis skatinti inovatorius, autorius, išradėjus ir pan., skatinti kurti naujus kūrinius, technines ir informacines inovacijas. Šią situaciją, galima laikyti svarbiausiu esamo inovacijų bet kurioje srityje teisinio reglamentavimo režimo trūkumu. Neišnaudojant nacionalinio inovacinio potencialo, neįmanoma moderni žinių ekonomika, savarankiškai gebanti generuoti inovacijas. Teisės vaidmuo, kuriant žinių ekonomiką, negali būti neįvertintas, kadangi palankus teisinis režimas nacionalinei inovacinei veiklai yra būtina jos vystymo prielaida ir, atvirkščiai, nepalankus teisinis režimas lemia inovacijų stagnaciją bei sąlygoja nacionalinio inovacinio potencialo nutekėjimą į užsienio valstybes, kuriose teisinė terpė yra palankesnė inovacijų vystymui. Dėl tos pačios priežasties inovacijų vystymui palanki nacionalinė teisinė terpė pritraukia užsienio investicijas ir skatina tarptautinę prekybą. Inovacijų vertinimas ir gynimas savo ruožtu didele apimtimi priklauso nuo visuomenės, t.y. nuo potencialių inovatorių, nuostatų, kurias efektyviau formuoja ne abstrakti žinių visuomenės politika, vyraujanti šiuo metu Lietuvoje, o į subjektyvinių inovacinių teisių išnaudojimą orientuota politika. Atsižvelgiant į globalinę žinių ekonomikos prigimtį, sėkmingas inovacijų teisinio reglamentavimo modelis turi būti orientuotas į maksimalią nacionalinių inovacijų tarptautinę ekspansiją ir naujausių užsienio inovacijų pritraukimą. Įvertinant esamo Lietuvos ūkio imitacinį pobūdį, šie tikslai yra ypač aktualūs.

Aukščiau išdėstytos pastabos yra taikytinos inovacijų pačia plačiausia prasme teisiniam reglamentavimui. Kadangi informacinės technologijos ir informacinė visuomenė yra viena iš svarbiausių pamatinių inovacijų prielaidų, todėl pateikiami inovacijų informacinės

visuomenės srityje programos apmatai taikytini ne tik informacinių technologijų inovacijų, bet visų inovacijų atžvilgiu.

Inovacijų informacinės visuomenės srityje teisinio reglamentavimo prielaidos, elementai bei tikslai yra sąlygoti bendrųjų teisinio reguliavimo tikslų, tokių kaip privataus intereso apsauga, visuomenės interesų gynimas, valstybės ir visuomenės socialinė ekonominė raida, t.y. racionalaus balanso tarp privataus ir viešojo intereso nustatymas. Kaip minėta – bet koks informacinės visuomenės teisinių santykių teisinis reglamentavimas Lietuvoje turi turėti papildomą tikslą – nacionalinės inovacinės veiklos stimuliavimą ir įtvirtinimą.

Inovacijų sukūrimas reikalauja didelių finansinių, darbo ir laiko investicijų. Vadovaujantis klasikinėmis inovacijų ekonominėmis teorijomis inovatoriams turi būti sudaryta galimybė atgauti investicijas ir uždirbti pelną, priešingu atveju nebus jokių paskatų kurti naujas inovacijas. Įprastas būdas atlyginti inovatoriams yra intelektinės nuosavybės teisinių suteikimas į inovacijas ir jų gynimo užtikrinimas. Intelektinės nuosavybės praktinė apsauga (greita ir visuotinai prieinama) yra pirma svarbi problema, kurią turi išspręsti pasirinktas inovacijų teisinio reglamentavimo režimas.

Be būtinumo nustatyti ir užtikrinti inovatoriaus intelektinės nuosavybės teises, valstybės ir visuomenės turi būti suvoktas ir inovacijų vaidmuo visuomenės socialinei ir ekonominei raidai, informacinės visuomenės kūrimui, moksliniam-technologiniam progresui, t.y. visuomenės gerovei plačiausia prasme. Išimtinai tik inovacijos generuoja tvarią pridėtinę socialinę vertę, kuri betarpiškai sąlygoja socialinės gerovės didėjimą.

Apskritai, tinkamas privataus ir viešo intereso subalansavimas yra vienas iš svarbiausių teisinio reglamentavimo tikslų. Klasikinėse inovacijų sistemose interesų balansas pasiekiamas nustatant tam tiek aiškias ir besąlygines paskatas inovacijoms, tiek visuomenės galimybes jomis pasinaudoti po to, kai inovatoriui yra tinkamai atlygintos jo investicijos. Bet koks šio balanso pažeidimas gresia tolimesnių inovacijų stagnacija ir ekonominiu atsilikimu. Su šiais padariniais, tiksliau jų prevencija, glaudžiai susijęs pamatinis inovacijų teisinio reguliavimo skatinimo tikslas – informacinės visuomenės ir žinių ekonomikos kūrimas, įtvirtinimas ir vystymas. Šis tikslas ypač aktualus Lietuvoje, išgyvenančioje perėjimą nuo planinės prie rinkos ekonomikos bei žinių ekonomikos.

Papildomi tikslai aktualūs Lietuvai yra nacionalinės informacinių technologijų industrijos įtvirtinimas ir vystymas. Informacinių technologijų industrija jau dabar yra viena iš sparčiausiai besivystančių ūkio šakų, ką patvirtina pateikta statistinė informacija, tačiau augimo sparta nėra pakankama, kadangi Lietuvos informacinių technologijų industrijos

augimas atsilieka nuo mūsų artimiausių kaimynų (pvz. nuo Estijos), jau nekalbant apie Skandinavijos valstybes. Esama vystymosi sparta gali būti nepakankama, kad užtikrintų nacionalinės informacinių technologijų industrijos konkurencingumą, ilgalaikėje perspektyvoje. Kai kurių valstybių sėkmingi pavyzdžiai (Airija, Indija, Izraelis ir kt.) liudija, kad nacionalinė informacinių technologijų industrija gali augti žymiai spartesniais tempais, o teisinės priemonės yra būtinos šios industrijos vystymuisi.

Aukščiau minėtos problemos užsienio valstybėse sprendžiamos sukuriant moksliškai pagrįstą tinkamą inovacijų modelį. Kaip minėta, inovacijos informacinės visuomenės srityje glaudžiausiai susijusios su palankia informacinių technologijų inovacijų teisine baze ir informacinių technologijų infrastruktūra, t.y. pasirenkant ir nustatant modernų, valstybės tikslus, visuomenės socialinius kultūrinius poreikius, ekonominę situaciją atitinkantį informacinių technologijų teisinio reglamentavimo ir infrastruktūros modelį. Kaip matyti iš atliktos analizės, Europos Sąjungoje inovacijų informacinių technologijų srityje teisiniam reglamentavimui skiriamas ypatingai didelis dėmesys.

Bet kokie siūlymai dėl inovacijų informacinės visuomenės srityje teisinio reguliavimo modelio, turėtų būti pagrįsti vieningais principais. Apibendrinus analizuotas ES iniciatyvas, galima išgryninti šiuos inovacijų informacinės visuomenės srityje teisinio reguliavimo modelio principus:

Kompleksiškumas yra vienas iš svarbiausių šio modelio principų. Inovacijų informacinių technologijų srityje teisinio reguliavimo modelį sudaro ne viena, o daugėtas skirtingų teisinio reguliavimo priemonių;

Įvairių reguliavimo priemonių ir iniciatyvų derinimo principas. Tam, kad inovacijų informacinės visuomenės srityje teisinio reguliavimo modelis sėkmingai veiktų praktikoje, jo sudedamos dalys turi būti suderintos tarpusavyje. Tokiu būdu inovacijų informacinės visuomenės srityje teisinio reguliavimo modelį sudarančios teisinės normos, įvairios programos, strategijos ir pan. negali būti viena kitą pašalinančios, o turi būti viena kitą papildančios, turi būti suderintos tarpusavyje.

Interesų balanso principas. Inovacijų informacinės visuomenės srityje teisinio reguliavimo modelis turi suderinti visų inovacijų proceso dalyvių – valstybės ir visuomenės, gamintojų, platintojų, vartotojų (komercinių vartotojų ir individualių vartotojų) teises ir interesus.

Socialinių-ekonominių tikslų siekimo principas. Inovacijų informacinės visuomenės srityje teisinio reguliavimo modelis turi būti nukreiptas į visuomeninių santykių

pasireiškiančių informacinių technologijų raidos srityje (tarp jų – elektroninių socialinių tinklų, informacinių technologijų ir ypač elektroninio verslo) raidos skatinimą, taip pat bendrąjį socialinį-ekonominį vystymąsi.

Perimamumo principas. Būtina išsaugoti tam tikrą teisinio reguliavimo perimamumą, nacionalinės teisės tradicijos tąsą, atitikimą socialinei-kultūrinei situacijai, priešingu atveju sukurtos teisės normos nebus įgyvendinamos praktikoje. Moksliškai nepagrįstas teisės perėmimas, tampantis gana dažna praktika Lietuvoje, būna atitrūkęs nuo realybės, o tokiose srityse kaip informacinės visuomenės teisinis reglamentavimas – net ir pasenęs. Nors pasenusios teisės normos ir jų spragos ištaisomos ir užpildomos teismų ir administracine praktika, teisės aiškinimu, tai gali turėti liūdnų pasekmių gležnai žinių ekonomikai Lietuvoje. Neišanalizavus tokių šalutinių veiksnių, mechaninis teisės normų perkėlimas iš vienos teisinės sistemos į kitą, ne tik nepasiekia užsibrėžtų tikslų, bet gali sukelti neigiamas pasekmes. Bet kokios drastiškos reguliavimo reformos turi būti nustatomos tik su ženkliais pereinamaisiais laikotarpiais.

Prospektyvinio reguliavimo principas. Bet kokiems teisinio reglamentavimo modeliams keliami du svarbiausi reikalavimai – pozityvinis teisinis reglamentavimas, formalizuojant ir reglamentuojant faktiškai esamus inovacijų kūrėjų, gamintojų ir naudotojų visuomeninius santykius, t.y. reglamentuojant tai, kas jau veikia realiame gyvenime, ir prospektyvinis reglamentavimas – į ateitį nukreipto modernaus teisinio reguliavimo modelio nustatymas ir įteisinimas valstybės teisės aktuose, siekiant paskatinti visuomeninių santykių atsiradimą ir/ar plėtrą atskirose visuomeninio gyvenimo srityse, konkrečiai, informacinių technologijų srityje, taip pat užtikrinti teisės normų ir teisinio reglamentavimo priemonių ilgaamžiškumą. Modelis neturi būti retrospektyvinio pobūdžio, pvz., nukreiptas į praeities nesėkmes, ar padarytus teisės pažeidimus. Akivaizdus to įrodymas yra daugkartinė elektroninio parašo reglamentavimo nesėkmė Lietuvoje – nors kiekvieną kartą siekiama ištaisyti ankstesnio reguliavimo trūkumus, norimas rezultatas nėra pasiektas, kadangi reguliavimas neatitinka naujausių visuomeninių santykių ir jų poreikių.

Technologinio neutralumo principas. Modelį sudarančios konkrečios teisės normos neturi būti susietos su jokia esama ar būsima technologija, kadangi toks susiejimas grėstų modelio vienpusiškumu, be to, atsižvelgiant į fenomenalią technologijos raidą, toks modelis labai greitai pasentų ir neatitiktų naujai atsiradusių technologijų poreikių. Technologinio neutralumo principas reiškia, kad teisės normos turi būti nustatomos, aiškinamos ir taikomos atsižvelgiant į jų tikslus, ir stengiantis, kad nebūtų skatinamas arba diskriminuojamas

konkrečių technologijų naudojimas, taip pat kad teisės normos būtų taikomos kiek įmanoma neatsižvelgiant į technologijas, kurios naudojamos informacinės visuomenės paslaugoms teikti. Šis principas yra būtinas, kadangi vienos technologijos reglamentavimas netruks pasenti, bet to prioritetas vienai technologijai iškreipia bendrą technologinį vystimąsi ir konkurenciją technologijų rinkoje.

Elektroninės formos nediskriminavimo principas. Šis principas reiškia, kad informacijos teisinė galia negali būti paneigta ar apribota vien tik tuo pagrindu, kad ši informacija yra sukurta, išsiųsta, gauta ar išsaugota elektroninėmis (informacinių technologijų) priemonėmis. Pagal šį principą, elektroninei informacijos iš esmės turi būti suteikiama analogiška teisinė galia, kaip ir rašytiniam pranešimui, o teismai turėtų priimti ir vertinti elektronines žinutes kaip leistinus įrodymus.

Funkcinio lygiavertiškumo principas. Teisės normos turi būti kuo vienodžiau taikomos informacinėms technologijoms, jų pagrindu funkcionuojančioms prekėms ir paslaugoms, atliekančioms tarpusavyje arba tradicinėms (neelektroninėms) technologijoms ir formoms analogiškas funkcijas.

Savireguliacija. Esant tinkamoms įstatyminėms sąlygoms savireguliacijos gali funkcionuoti kaip ypač veiksmingas elektroninės erdvės ir informacinių technologijų reguliavimo mechanizmas, pralenkiantis valstybinio reguliavimo priemones. Dėl šios priežasties valstybinis reguliavimas neturi užkirsti kelio savireguliacijai, turi ją visapusiškai skatinti ir galiausiai palikti erdvę pačių rinkos dalyvių ir vartotojų teisėdarai, kadangi būtent rinkos dalyviai ir vartotojai gali realiausiai įvertinti savo poreikius ir proporcingai pasidalinti rizikas. Efektyvi paskata informacinių technologijų ir su jomis susijusių paslaugų tiekėjų savireguliacijai, kuri šiuo metu iš esmės Lietuvoje neveikia, galėtų būti efektyvios ir racionalios sankcijos bei viešumas.

Efektyvių ir racionalių sankcijų principas. Efektyvios ir racionalios sankcijos yra esminis veiksmingos teisinio reguliavimo sistemos bet kurioje srityje pamatas[26]. Šiuo principu remiantis sėkmingai funkcionuoja JAV ir Skandinavijos valstybių informacinių technologijų rinkos reguliavimo mechanizmai, kurie pripažįstami vienais efektyviausių pasaulyje. Nepaisant gana bendro, principais pagrįsto inovacijų ir informacinių technologijų reglamentavimo JAV, griežtų ir efektyvių sankcijų dėka inovacijos ir informacinės technologijos šioje valstybėje klesti net labiau nei Europos Sąjungoje. Beje, JAV ir

[26] Cohen D. Remedies for Consumer Protection: Prevention, Restitution, or Punishment. Journal of Marketing, Vol. 39, No. 4, October, 1995. –P.. 24-31

Skandinavijos valstybės yra neginčijamos elektroninės komercijos lyderės pasaulyje. Lietuva yra viena iš valstybių, kurioje nėra nustatyta specialių sankcijų už informacinių technologijų verslo ir visuomeninių santykių pažeidimus. Šių santykių dalyviams turėtų būti aiškiai paskirstyta rizika, teisės ir pareigos, prieinamos galimybės ir administracine ir civiline tvarka ginti savo interesus ir ypač svarbu - gauti patirtos žalos atlyginimą, o atsižvelgiant į žalos įrodinėjimo sudėtingumą svarstytinas įstatyminių nuostolių (kompensacijos) instituto taikymas informacinių technologijų reguliavimo srityje. Šios priemonės galėtų pasitarnauti ir kaip savireguliacijos skatinimo mechanizmas, kadangi griežto reguliavimo perspektyva pasaulinėje praktikoje pasiteisino kaip efektyvios ūkio subjektų savireguliacijos skatinimo mechanizmas[27].

Viešumo principas. Atskirai paminėtinas yra ir maksimalus pažeidėjų bei jų padarytų pažeidimų išviešinimas, kaip veiksminga informacinių technologijų ir su jomis susijusių paslaugų tiekėjų atsakomybės priemonė. Kadangi daugelio informacinių technologijų ir su jomis susijusių paslaugų tiekėjų veiklos sėkmė priklauso nuo visuomenės pasitikėjimo jais, pažeidimų išviešinimas įtakoja informacinių technologijų ir su jomis susijusių paslaugų tiekėjų reputaciją ir daugumoje užsienio valstybių yra naudojama kaip veiksminga atsakomybės priemonė. Paminėtina, kad ši priemonė, numačius ją įstatymuose, galėtų būti įgyvendinama pažeidėjo sąskaita, kaip papildoma sankcija. Nepakanka pasikliauti vien tik pažeidimo nagrinėjimo ar sprendimo viešumu, šiuo atveju turimas omenyje aktyvus viešumas – paviešinimas žiniasklaidoje, pirmuose puslapiuose, aktyvaus juodojo sąrašo sudarymas ir pan. Ši priemonė ypač pasiteisino kontroliuojant intelektinės nuosavybės pažeidimus elektroninėje erdvėje ir yra tiesiogiai numatyta kaip privaloma papildoma sankcija ES direktyvos 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo 15 str. Esamos patirties ir užsienio pavyzdžių analizė leidžia daryti išvadą, kad analogiška priemonė pasiteisintų kaip sėkminga sankcija kovojant su informacinių technologijų ir su jomis susijusių paslaugų teisių pažeidimais[28].

Reguliavimo efektyvumo principas reiškiantis, kad kiekvienas teisės aktas ir reguliacinis instrumentas turi numatyti privalomus jo efektyvumo (poveikio rezultatų) įvertinimo priemones ir periodus, ir jų pasekmes (pvz. esminę akto reviziją ar panaikinimą). Be to, reguliavimo efektyvumas ir atitikimas lūkesčiams turi būti stebimas periodiškai (pvz.

[27] Angela J. Campbell. Self-Regulation and the Media. 51 Fed. Communications Law Journal 711, May 1999, Vol. 51.

[28] Beales H., Craswell R., Salop S. Information Remedies. *American Economic Review*, Vol. 71, No. 2, May, 1981. –P. 410-413.

kas pusmetį) ir vertinamas nepriklausomai (o ne tos pačios institucijos, kuri priėmė, inicijavo ar yra atsakinga už konkretaus teisės akto įgyvendinimą).

Atskirai taip pat galima išskirti *teisinių ir technologinių (infrastruktūros) priemonių derinimo principą*, kuris reiškia, jog greta teisinių apsaugos formų informacinės technologijos ir informacija šiuo metu saugomos ir įvairiausiomis techninėmis priemonėmis, kurios užkerta kelią neteisėtam jų atgaminimui ar informacijos panaudojimui. Pastaruoju metu techninės informacinių technologijų ir informacijos apsaugos priemonės ir naujos elektroninės erdvės kontrolės technologijos įgalina naujus informacijos kontrolės ir socialinių santykių reglamentavimo mechanizmus ir ypač paplito, be to, tapo savarankišku teisinės apsaugos objektu. Tokios technologijos yra – elektroninio turinio techninės apsaugos priemonės, informacijos valdymo priemonės, įvairūs informacijos šifravimo, filtravimo ir stebėjimo mechanizmai bei programinė įranga, kuriuos šiuo metu plačiai panaudojamos elektroninės nuosavybės, informacijos saugos ir privatumo užtikrinimui, žalingo ir neteisėto interneto turinio filtravimui, nusikaltimų internete identifikavimui ir tyrimui. Nauji moksliniai tyrimai informacinių technologijų ir teisės srityje įžvelgia tam tikrą informacinių technologijų ir teisės konvergenciją, teigiant, kad žinių visuomenėje informacinės technologijos ir teisė negali egzistuoti vienas be kito. Informacinėms technologijoms būtina teisinė apsauga, taip pat socialinį interesą už-tikrinančios reglamentavimo išimtys, o teisė vis labiau remiasi technologiniais teisės normų įgyvendinimo mechanizmais.

Deja, apibendrinant aukščiau aptartą Lietuvos Respublikoje nustatytą ir galiojantį inovacijų informacinės visuomenės srityje teisinio reglamentavimo režimą, reikia taip pat konstatuoti, kad aukščiau nurodyti principai šiuo metu nėra kompleksiškai įgyvendinti nei viename inovacijas informacinės visuomenės srityje reglamentuojančiame teisės akte, nors ir bandoma tą deklaruoti. Dėl šios priežasties, iš esmės reikalingi ne pavieniai inovacijas informacinės visuomenės srityje reglamentuojančių teisės aktų pakeitimai, o sisteminė viso teisinio režimo revizija atsižvelgiant į aukščiau aptartus reguliavimo principus.

Specialiai galima išskirti kelias sritis, kuriose būtina neatidėliotina teisinė intervencija:

- Viešųjų informacinės visuomenės paslaugų reglamentavimas, nustatant valstybės institucijos pareigas teikti elektronines viešąsias paslaugas, reaguoti į elektroninius gyventojų ir verslo kreipimusis, etc.;
- Reguliacinių kliūčių privačioms informacinės visuomenės paslaugoms, ypač elektroniniam verslui, mažinimas ar bent jau vienodų sąlygų nustatymas

tradiciniam ir elektroniniam verslui (pvz. sutarties atsisakymo ir prekių grąžinimo atžvilgiu);

- Efektyvių ir viešų sankcijų už informacinės visuomenės teisės aktų pažeidimus nustatymas (efektyvios sankcijos už pažeidimus turi pakeisti reguliacinius draudimus ir apribojimus);
- Inovacijų teisinės apsaugos stiprinimas, akcentuojant nacionalinių inovacijų apsaugą ir teisinio gynimo priemonių prieinamumą (pvz. patentavimo mokesčių mažinimą, žyminių mokesčių mažinimą intelektinės nuosavybės teisių gynimo bylose, specialios ikiteisminės su intelektine nuosavybe susijusių ginčų nagrinėjimo institucijos nustatymą, sisteminių inovacijų suvaržymų (tokių kaip tuščios laikmenos mokestis) panaikinimą, aiškesnį pažeidimo prezumpcijos reglamentavimą, viešas intelektinės nusavybės konsultavimo ir gynimo programas (klinikas));
- Specialaus teisės akto, leidžiančio atlikti informacinės visuomenės reguliavimo ir poveikio priemonių efektyvumo monitoringą ir vertinimą priėmimas; kiekvienas teisės aktas ir reguliacinis instrumentas turi numatyti privalomus rezultatus, efektyvumo (poveikio rezultatų) įvertinimo priemones ir periodus, ir jų pasekmes (pvz. esminę akto reviziją ar panaikinimą). Reguliavimo efektyvumas turi būti vertinamas nepriklausomos specialios institucijos.

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Inovacijos programos uždavinių įgyvendinimo prognozuojami rezultatai bei poveikis informacinės visuomenės plėtrai (uždavinys 2.6.)

Uždavinys (Nr. 2.6.): Apibrėžti numatytų uždavinių įgyvendinimo prognozuojamus rezultatus bei poveikį inovacinės visuomenės plėtrai.

Rezultatai: Pateiktos išvados bei rekomendacijos: apibrėžti prognozuojami rezultatai numatytų uždavinių įgyvendinimui bei poveikis informacinės visuomenės plėtrai.

***

Atsižvelgiant į esamą liūdną inovatyvumo būklę ir apibendrinant Lietuvos Respublikoje nustatytą ir galiojantį inovacijų informacinės visuomenės srityje teisinio reglamentavimo režimą, akivaizdu, kad esamos priemonės ir instrumentai turėjo jei ne deinovatizuojantį, tai bent jau neutralų poveikį inovacijoms Lietuvoje. Ypač neramina patentų, kaip vienos svarbiausių intelektinės nuosavybės teisių taikomos inovacijoms, mažėjimo tendencijos Lietuvoje, kurios išryškėjo nepaisant esminės intelektinės nuosavybės reglamentavimo reformos, išplėtusios intelektinės nuosavybės teises, suvienodinusios jų reglamentavimą su ES reikalavimais ir sustiprinusios šių teisių gynimą. Tikėtina šios reglamentavimo nesėkmės priežastis yra intelektinės nuosavybės politikos atsiejimas nuo bendrosios inovacijų politikos, koordinavimo ir nacionalinio inovacinio poreikio įvertinimo trūkumas.

Kiti inovacijų rodikliai Lietuvoje taip pat nedžiugina, kadangi analizuojant juos ES ir kitų išsivysčiusių valstybių kontekste matyti, jog Lietuva geriausiu atveju yra inovacijų plėtros vidutiniokė. Ilgalaikėje perspektyvoje tai nėra pakankama šalies ūkio konkurencingumui ir tvarios socialinės gerovės užtikrinimui.

Paminėtina, kad vidutinis (foninis) inovacijų lygis nėra pakankamas ir tikėtinai išsilaikytų panašiame lygyje net ir nesant jokios valstybės masto inovacijų politikos, dėl didėjančio Lietuvos politinio-administracinio ir verslo integracijos į Europinį ir globalų kontekstą. Tai patvirtina išvadą, kad esama valstybinė inovacijų politika gan menkai prisideda prie realių inovacijų, ypač privataus sektoriaus inovacijų.

Bet kokios naujos priemonės, atitinkančios šiame darbe identifikuotus principus, uždavinius ir kryptis inovacijų srityje turės tik teigiamą poveikį, kadangi iš esmės paremtos aktualizuotais ES dokumentais ir praktika, be to, dar didesnė Lietuvos ūkio deinovatizacija nelabai įmanoma dėl didėjančios integracijos į Europinį ir globalų kontekstą.

Šiame tyrime rekomenduojama nacionalinė inovacijų informacinės visuomenės srityje plėtros programa turėtų būti orientuota į tokius rezultatus:

Infrastruktūrinių priemonių rezultatai

- Kompiuterių ir jų panaudojimo plėtra (kiekvienas moksleivis ir studentas turi turėti asmeninį kompiuterį ar bent jau prieigą prie kompiuterio ne trumpiau kaip 4 val. per dieną); šiame kontekste siūlytina Lietuvoe įgyvendinti jau minėtą OLPC projektą (už simbolinį užmokestį, arba apskritai nemokamai socialiai remtinų jaunuolių atžvilgiu) suteikiant Lietuvos moksleiviams ir studentams OLPC tipo kompiuterius; pirmame etape šį projektą siūlytina įgyvendinti bent viename Lietuvos regione;
- Interneto ryšio skvarba ne mažiau kaip 60% namų ūkių, nemokami viešos interneto prieigos taškai kiekvienoje gyvenvietėje (>200 gyventojų);
- Plačiajuosčio interneto ryšio skvarba ne mažiau kaip 80% visų interneto prieigos taškų;
- Maksimali bevielio interneto tinklo skvarba 10 m. perspektyvoje padengiant ne mažiau kaip 80% šalies teritorijos;
- Standartizuotų smulkaus ir vidutinio verslo valdymo (dokumentų ruošimų, apskaitos ir sąskaitybos) bazinių programinės įrangos paketų, pagrįstų atviro kodo instrumentais ir nemokamai prieinamų internete, parengimas ir palaikymas;
- Standartizuotų smulkaus ir vidutinio verslo elektroninių platformų (elektroninių prekyviečių), integruojančių elektroninės rinkodaros ir atsiskaitymo priemones parengimas ir palaikymas;
- Maksimalus viešosios elektroninės ataskaitybos išvystymas ir standartizavimas atvirais formatais (leidžiant ataskaitų, pranešimų ir formų pateikimą elektroniniu būdu, panaudojant aukščiau minėtus bazinius, visiems nemokamai prieinamus programinės įrangos paketus);

Platforminių (bendrųjų programų) priemonių rezultatai:

- Patentų ir intelektinės nuosavybės licencijų skaičiaus Lietuvoje ir ypač Lietuviškos kilmės patentų užsienyje didėjimas:
    - Parama visiems komerciškai įgyvendintiems patentams (ne tik Europos patentams) bet kurioje technologinėje srityje;
    - Viešosios intelektinės nuosavybės teisių konsultavimo ir gynimo infrastruktūros įkūrimas ir palaikymas, orientuotas į smulkų ir vidutinį verslą;
    - Valstybės remiamos intelektinės nuosavybės parodos ir mugės, leidžiančios smulkiam ir vidutiniam verslui ir individualiems inovatoriams pristatyti savo inovacinės veiklos rezultatus ir surasti partnerius jų komercializacijai;
    - Inovatorių ir kūrybinės bendruomenės socialinių tinklų plėtra (ne mažiau kaip po vieną viešąjį socialinį tinklą miestuose >5000 gyventojų), klasterių skatinimas;
    - Palankus mokestinis intelektinės nuosavybės komercializavimo režimas (mokestinės lengvatos naujos intelektinės nuosavybės licencijoms, išlaidų inovacijoms palankesnis traktavimas (reinvestuojamų inovacinių išlaidų neapmokestinimas), mokestinės lengvatos kūrybinei/inovacinei veiklai regionuose ir pan.);
- Valstybės tiesioginės paramos ir investicijų (mokslo institucijų ir mokslinių tyrimų finansavimo) orientavimas į konkrečius technologinius rezultatus, naudingas (komercializuojamas) inovacijas bei tarptautiniu mastu pripažįstamą mokslinę produkciją; tiesioginė parama neturi būti skiriama inovacijų sąlygų gerinimui ir kitų bendrinių viešųjų funkcijų vykdymui informacinės visuomenės srityse, jei jų rezultatai nėra konkrečiai ir tiesiogiai pajungiami į inovacijų procesą; tiesioginis finansavimas turi būti skiriamas konkrečioms technologinėms ar socialinėms inovacijoms. Konkrečiais pavyzdžiais galima nurodyti pvz. efektyviems ir pigiems energijos taupymo metodams, atsinaujinančių energijos šaltinių plėtrą ir pan, kurie nors ir yra valstybės strateginiai tikslai, šiose srityse nėra valstybės paramos jų inovatizavimui, faktiškai geriausiu atveju skatinant tik užsienio inovacijų importą (tokiu būdų didžiausią pridėtinę vertę atiduodant užsienio inovatoriams);

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

- Verslumo elektroninėje erdvėje rodiklių augimas, rodantis didėjantį įmonių teikiamų elektroninių paslaugų skaičių bei augantį elektroninės komercijos procentą įmonių apyvartoje;
- Verslo įmonių, atliekančių mokslinius tyrimus ir finansuojančių mokslinius tyrimus aukštojo mokslo institucijose informacinės visuomenės srityje, augimas.

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Inovacijų programos, skatinančios informacinės visuomenės plėtrą, metmenys (uždavinys 2.7.)

Uždavinys (Nr. 2.7.): Parengti Inovacijų programos, skatinančios informacinės visuomenės plėtrą ir atitinkančios ES dokumentus inovacijų srityje, metmenis.

Rezultatai: Parengti pasiūlymai teisinės aplinkos inovacijoms skatinti informacinės visuomenės plėtros kontekste tobulinimui (Inovacijų programos metmenys). Pateiktos išvados bei rekomendacijos.

****

Atsižvelgiant į šiame darbe atliktą analizę, **nacionalinė inovacijų informacinės visuomenės srityje plėtros programa turi apimti politinių, teisinių, visuomeninių ir techninių instrumentų kompleksą, pritaikytą valstybės ir visuomenės socialiniams poreikiams, ekonominei situacijai, strateginiams tikslams ir teisinei tradicijai**.

Nacionalinės inovacijų informacinės visuomenės srityje plėtros programos pagrindinis **tikslas – prisidėti prie technologijų inovacijos skatinimo ir technologijų perdavimo bei platinimo, teikti abipusę naudą technologinių žinių kūrėjams ir vartotojams tokiu būdu, kuris skatintų socialinę bei ekonominę gerovę bei subalansuotų interesus, teises ir pareigas, atsižvelgiant į ES teisines ir technines platformas bei infrastruktūrą**. Šis bendrasis nacionalinės inovacijų informacinės visuomenės srityje plėtros programos tikslas atspindi universalią ir svarbiausią nacionalinių inovacijų prielaidą.

Apibendrinant aukščiau minėtas ES ir Lietuvos socialines-ekonomines sąlygas (inovatyvumo būklę), ES ir Lietuvos inovacijų informacinės visuomenės srityje teisinio reglamentavimo režimo ypatybes, galima įvardinti tokias nacionalinės inovacijų informacinės visuomenės srityje plėtros programos prielaidas – uždavinius:

- Visapusiškas konkrečių inovacijų ir bendras inovatizacijos skatinimas, siekiant išnaudoti esamą inovacinį potencialią, t.y. naujų inovacijų kūrimas ir esamų technologijų tobulinimo veiklos skatinimas;
- Adekvataus ir efektyvaus teisių į inovacijas reglamentavimas ir gynimo užtikrinimas;

- Teisių į inovacijas turėtojų ir naudotojų (visuomenės) interesų balanso užtikrinimas.
- Teisinių ir techninių inovacijų skatinimo bei reguliavimo priemonių derinimas, technologinis neutralumas ir atvirumas naujovėms (ypač naujiems inovatyviems socio-ekonominiams reiškiniams, tokiems kaip atviri standartai, atviras kodas, kūrybinės bendrumos ir pan.);
- Nacionalinių inovacijų eksporto skatinimas;
- Naujausių užsienio inovacijų importo skatinimas;
- Maksimali teisinių priemonių tarptautinė integracija;
- Nacionalinės, tarpvalstybinės ir/ar regioninės inovacijų erdvės kūrimas ar integracija į ją;
- Visuomeninių nuostatų dėl inovacijų svarbos formavimas;
- Nuolatinis inovatyvumo būklės stebėjimas (bent kartą per pusmetį), SWOT analizė ir dinaminis reagavimas į išryškėjusius trūkumus, bei atsivėrusias galimybes.

Nacionalinė inovacijų informacinės visuomenės srityje plėtros programa, atitinkanti aukščiau iškeltus uždavinius, gali būti kuriama tik kompleksinėmis priemonėmis, kurias santykinai galima suskirstyti į tris savarankiškas grupes:

- Teisines priemones;
- Politines-administracines priemones;
- Visuomeninio-socialinio poveikio priemones;
- Technologinio įgalinimo ir infrastruktūros priemones.

Teisines priemones, galima būtų santykinai skaidyti į šias smulkesnes grupes:

- Pats nacionalinės inovacijų informacinės visuomenės srityje plėtros programos parengimas ir priėmimas;
- Inovacijų teisinio reglamentavimo ir apsaugos tobulinimas Lietuvoje;
- Esamų įstatymų, reglamentuojančių inovacijas ir inovatizaciją peržiūrėjimas, vadovaujantis identifikuotas inovacijų teisinio reglamentavimo principais ir nacionalinės inovacijų informacinių technologijų srityje plėtros programos uždaviniais;
- Poįstatyminių aktų priėmimas ir/ar suderinimas su įstatymų reikalavimais;
- Norminių aktų komentarų bei išaiškinimų, norminių aktų taikymo instrukcijų, taip

pat mokslinių-praktinių dokumentų parengimas‘

- Privalomų priemonių plano nacionalinės inovacijų informacinės visuomenės srityje plėtros programos įgyvendinimui priėmimas ir patvirtinimas.

Teisės reforma inovacijų srityje turėtų “užbėgti už akių”, o ne „vilktis iš paskos“ visuomeninių santykių raidai, siekiant įgyvendinti geriausią užsienio valstybių praktiką, kadangi negalima tikėtis greitos savaiminės visuomeninių nuostatų kaitos. Kaip jau minėta teisinės iniciatyvos neturi būti aklai kopijuojamos nuo užsienio valstybių ar ES dokumentų, kur kas svarbiau yra išnagrinėti ir perimti inovatyviausių valstybių nacionalinę patirtį.

Teisinės priemonės turėtų apimti ir intelektinės nuosavybės režimo modernizavimą, įskaitant:

- viešosios intelektinės nuosavybės teisių konsultavimo ir gynimo infrastruktūros įkūrimą ir palaikymą, orientuotas į smulkų ir vidutinį verslą ar individualius inovatorius/autorius;
- palankų mokestinį intelektinės nuosavybės komercializavimo režimą (mokestinės lengvatos naujos intelektinės nuosavybės licencijoms, išlaidų inovacijoms palankesnis traktavimas (reinvestuojamų inovacinių išlaidų neapmokestinimas), mokestinės lengvatos kūrybinei/inovacinei veiklai regionuose ir pan.);

Teisiniuose dokumentuose turi būti privalomai įtvirtintas valstybės tiesioginės paramos ir investicijų (mokslo institucijų ir mokslinių tyrimų finansavimo) orientavimas į konkrečius technologinius rezultatus, naudingas (komercializuojamas) inovacijas bei tarptautiniu mastu pripažįstamą mokslinę produkciją. Tiesioginė parama (grantai) neturi būti skiriama inovacijų sąlygų gerinimui ir kitų bendrinių viešųjų funkcijų vykdymui informacinės visuomenės srityse, jei jų rezultatai nėra konkrečiai ir tiesiogiai pajungiami į inovacijų procesą; tiesioginis finansavimas turi būti skiriamas konkrečioms technologinėms ar socialinėms inovacijoms.

Politinės-administracinės priemonės, reikalingos Nacionalinei inovacijų informacinės visuomenės srityje plėtros programai, yra:

- valstybės politikos prioritetų ir administracinių gebėjimų tobulinimas inovacijų informacinės visuomenės srityje;
- konkrečių privalomų inovacijų informacinės visuomenės srityje priemonių nustatymas;
- monitoringo ir efektyvumo vertinimo sistemos nustatymas.

Šiuo metu Lietuvoje jau egzistuoja institucinės prielaidos šių politinių-administracinių priemonių įgyvendinimui – t.y. atskiras inovacijų politikos sritis kuruoja ministerijų ir vyriausybės institucijos – pvz. Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie LR Vyriausybės, Ūkio ministerija ar Švietimo ir mokslo ministerija, tačiau akivaizdžiai trūksta šių institucijų veiklos koordinavimo. Nacionalinė inovacijų informacinės visuomenės srityje plėtros programa turėtų apspręsti inovacijų politiką, esamų institucijų veiklos kryptis ir priemones administracinių gebėjimų tobulinimui, numatyti inovacijų skatinimo programas kiekvienos iš šių institucijų srityje, numatyti koordinavimo priemones (pvz. bendrą koordinacinę tarybą ar net specialų institucionalizuotą organą).

Politinės administracinės priemonės turėtų pereiti nuo strateginio ar deklaratyvaus etapo, link konkrečių privalomų inovacijų informacinės visuomenės srityje priemonių nustatymo (pvz. turi būti formuluojami konkretūs siūlymai dėl mokestinių inovacijų rėmimo priemonių, švietimo reformos ir pan.).

Absoliučiai būtinai politinė-administracinė priemonė yra visų esamų programų, strategijų ir panašių iniciatyvų monitoringo ir efektyvumo vertinimo sistemos sukūrimas. Reguliavimo efektyvumas turi būti vertinamas nepriklausomos specialios institucijos. Efektyvumas turi būti vertinamas atsižvelgiant į šioje ataskaitoje siūlomų rezultatų pasiekimą ar bent jau progresą jų link.

Visuomeninio-socialinio poveikio priemonės yra būtina inovacijų informacinės visuomenės srityje plėtros programos dalis. Nors inovacijos yra toks pats turtas, kaip ir bet kokie materialūs objektai, ypač prospektyvine prasme, inovacijų ypatinga vertė ir socialinė reikšmė dažnai neįvertinama, pirmenybė teikiama trumpalaikiams materialiniams gėriams. Šias nuostatas iš dalies lemia inovacijų trūkumas, ar apskritai įsigalinti deinovatizacija, taip pat koherentiškos valstybės ilgalaikės inovacijų politikos trūkumas.

Atsižvelgiant į užsienio valstybių patirtį visuomeninio poveikio priemones reikėtų koncentruoti į:

- visuomenės informavimą apie inovacijas ir jų socialinę reikšmę;
- subjektyvinių galimybių pasinaudoti inovacijų skatinimo ir apsaugos priemonėmis akcentavimas ir propagavimas;
- neigiamų visuomenės nuostatų neinovatyvioms veikloms ir produktams formavimas;
- piliečių galimybė ir skatinimas pateikti grįžtamąjį ryšį dėl elektroninių viešųjų

paslaugų.

Tik visuomenėje, kurioje inovacijos yra visuotinai paplitusi ir pripažinta vertybė, galimas tvarus inovacijų socialinės vertės supratimas, pagarba joms ir inovacijoms palanki terpė. Visuomeninio poveikio priemonės būtinai turėtų apimti visas įmanomas priemones, skatinančias individus ir ūkio subjektus kiek įmanoma plačiau pasinaudoti inovacijomis ir jų suteikiamais privalumais, tam tikrais atvejais sąmoningai diskriminuojant neinovatyvias veiklas ir sritis. Itin svarbu išskirti kaip prioritetines informacinės visuomenės inovacijoms šias sritis: darbo santykiai (pvz., skatinant inovatyvumą sprendžiant problemas, susijusias su tele-darbo, darbo namuose, lankstus darbo grafiko pritaikymu jautresnių socialinių grupių, tokių kaip moterys, auginančios mažamečius vaikus, vyresnio amžiaus žmonės ir pan., poreikiams), švietimas (pvz., skatinant inovatyvumą diegiant elektroninį / nuotolinį mokymąsi), neįgaliųjų ir kitų socialinių grupių integracija į visuomenę ir darbo rinką (pvz., inovatyvumo skatinimas kuriant kompiuterizuotas ir adaptuotas darbo vietos), sveikatos apsaugos problemų sprendimas (pvz., inovatyvumo skatinimas diegiant elektroninę registraciją, elektronines paciento korteles). Svarstytinas jaunosios kartos integraviams į informacinės visuomenės procesus įgyvendinant OLPC projektą.

Inovacijų informacinėje visuomenėje programoje taip pat turi būti numatytos priemonės, skatinančios piliečius bei piliečių grupes inicijuoti inovatyvius projektus, taip pat pastabas ir komentarus, susijusius su elektroniniu būdu teikiamų viešųjų paslaugų tobulinimu, elektroninės demokratijos bei elektroninio dalyvavimo skatinimu ar kitomis socialinėmis inovacijomis. Siekiant šio tikslo, būtinos valstybės finansinės paramos programos ir panašios iniciatyvos pagal ES valstybių pavyzdį.

Technologinio įgalinimo ir infrastruktūros priemonės turi būti orientuotos į adekvačios informacinės visuomenės infrastruktūros kūrimą, inovatyvaus verslo aplinkos bei žmoniškųjų išteklių plėtrą šioje srityje. Konkrečiai siūlytina:

- Kiekvienas moksleivis ir studentas turi turėti asmeninį kompiuterį ar bent jau prieigą prie kompiuterio ne trumpiau kaip 4 val. per dieną); šiame kontekste siųlytina Lietuvoe įgyvendinti jau minėtą OLPC projektą (už simbolinį užmokestį, arba apskritai nemokamai socialiai remtinų jaunuolių atžvilgiu) suteikiant Lietuvos moksleiviams ir studentams OLPC tipo kompiuterius; pirmame etape šį projektą siūlytina įgyvendinti bent viename Lietuvos regione;

- Didinti plačiajuosčio interneto ryšio ir ypač bevielio ryšio skvarbą, tame tarpe viešus visiems prieinamus tinklus;
- Parengti ir palaikyti standartizuotus smulkaus ir vidutinio verslo valdymo (dokumentų ruošimų, apskaitos ir sąskaitybos) baziniius programinės įrangos paketus, pagrįstus atviro kodo instrumentais ir nemokamai prieinamus internete;
- Parengti, įdiegti ir palaikyti standartizuotas smulkaus ir vidutinio verslo elektronines platformas (elektroninių prekyvietes), integruojančias elektroninės rinkodaros ir atsiskaitymo priemones;
- Viešosios elektroninės ataskaitybos išvystymas ir standartizavimas atvirais formatais (leidžiant ataskaitų, pranešimų ir formų pateikimą elektroniniu būdu, panaudojant aukščiau minėtus bazinius, visiems nemokamai prieinamus programinės įrangos paketus);
- Valstybės remiamos intelektinės nuosavybės parodos ir mugės, leidžiančios smulkiam ir vidutiniam verslui ir individualiems inovatoriams pristatyti savo inovacinės veiklos rezultatus ir surasti partnerius jų komercializacijai;
- Turi būti remiama inovatorių ir kūrybinės bendruomenės socialinių tinklų plėtra (ne mažiau kaip po vieną viešąjį socialinį tinklą miestuose >5000 gyventojų) (pvz. valstybėms institucijoms organizuojant išvažiuojamuosius renginius į kuriuos būtų kviečiami išradėjai, autoriai, inovatyvių verslo įmonių atstovai).

Šios priemonės pirmiausiai turėtų būti skirtos skaitmeninės atskirties mažinimui (tiek technologine, tiek ir gebėjimų ugdymo prasme) ir visuomenės skatinimui naudotis šiuolaikinėmis informacinėmis technologijomis, išnaudoti esamą inovacinį-kūrybinį potencialą. Technologinės priemonės turi būti orientuotos į OLPC projekto įgyvendinimą Lietuvoje, elektroninių ryšių tinklų plėtrą, ypač regionuose ir kaimo vietovėse, viešųjų kompiuterių tinklų ir interneto prieigos, ypač plačiajuostės prieigos, plėtrą, viešųjų interneto prieigos taškų plėtrą, valstybės registrų ir institucijų informacinių sistemų sąsajų standartizavimą ir integravimą, valstybės registrų ir informacinių sistemų sąsajų užtikrinimą ir plėtrą, valstybės registrų ir informacinių sistemų (viešosios informacijos) maksimalaus viešumo ir prieinamumo visuomenei skatinimą, analitinių ir intelektualių informacinių sistemų ir viešosios informacijos valdymo įrankių plėtrą, informacinių sistemų, registrų, kompiuterių tinklų ir informacijos (ypač asmens duomenų) saugą, skaitmeninės (elektroninės) žiniasklaidos – televizijos, radijo, interneto portalų, naujų žiniasklaidos formų – plėtrą,

elektroninių socialinių tinklų skatinimą ir plėtrą.

Šiame kontekste yra būtina efektyvi paskatų verslo įmonėms sistema, kuri padidintų verslininkų motyvaciją ieškoti inovatyvių būdų plėtoti verslą elektroninėje erdvėje. Apskritai, būtina numatyti verslumą elektroninėje erdvėje skatinančias priemones, kurios būtų orientuotos tiek į infrastruktūros plėtrą, tiek ir į visuomenės švietimą bei ugdymą. Tokiomis paskatomis galėtų būti siūlomos elektroninio verslo platformos.

Visuomenės įtraukimas į elektroninę erdvę skaitmeninių bendruomenių ar skaitmeninių socialinių tinklų pagalba yra itin reikšminga priemonė, skatinanti visuomeninio – socialinio pobūdžio inovacijas elektroninėje erdvėje. Šiuolaikiniame pasaulyje yra plačiai pripažįstama, kad socialiniai tinklai ir jų dėka susiformavęs socialinis kapitalas yra vienas reikšmingiausių veiksnių, prisidedančių prie valstybės bendrojo inovatyvumo lygio kėlimo. Socialinių tinklų kontekste turi būti efektyviai skatinamas verslo įmonių ir mokslo institucijų, ypač dirbančių mokslinį tiriamąjį darbą informacinių ir komunikacinių technologijų srityje, bendradarbiavimo skatinimas. Priemones šioje srityje tikslinga orientuoti į technologijų perdavimo paramos institucijų rėmimą, mokslo ir technologijų parkų bei klasterių kūrimą ir rėmimą, bendruomenių, vienijančių mokslo ir verslo atstovus, rėmimą (pvz. organizuojant viešai remiamus renginius). Šalia nacionalinio mokslo ir verslo bendradarbiavimo skatinimo, būtina priimti priemones, skatinančias tarptautinį mokslo ir verslo bendradarbiavimą inovacijų informacinės visuomenės plėtros srityje bei aktyvų Lietuvos verslo įmonių ir mokslo institucijų dalyvavimą ES MTEP skatinimo priemonėse, tokiose kaip ES 7 Bendroji programa bei Europos mokslinių tyrimų erdvė.

Šiuo metu Lietuvos verslo įmonės ir mokslo institucijos neturi pakankamai dalyvavimo patirties strateginių partnerysčių tinkluose bei ES technologinėse platformose. Tad valstybės parama gali turėti įvairias formas: konsultacijos kaip paruošti tinkamą projektą, pagalba surandant partnerius, pagalba nustatant prioritetinius projekto tikslus, lobizmas ES struktūrose. Lietuvos atstovų, kaip ir kitų naujųjų ES valstybių narių, dalyvavimas Europos mokslinių tyrimų erdvėje susiduria su patyrusių ir savo prioritetus aiškiai įvardinančių senųjų ES valstybių narių interesų grupėmis ir bendradarbiavimo tinklais. Dėl to būtina numatyti aktyvaus koordinavimo priemones, kurios užtikrintų veiksmingą Lietuvos subjektų dalyvavimą šiose ES priemonėse būtent informacinės visuomenės plėtros kontekste.

Siekiant užtikrinti pakankamą kompiuterinio raštingumo lygį, būtina įgyvendinti OLPC projektą, tikslingai orientuoti inovacijų informacinėje visuomenėje politiką į konkrečių visuomenės grupių įtraukimą į informacinę visuomenę (vyresnio amžiaus žmonių, moterų,

tautinių mažumų, neįgaliųjų); parengti šių visuomenės grupių motyvaciją naudotis informacinėmis technologijomis skatinančias priemones, įvesti finansines darbdavių, privataus verslo skatinimo priemones dalyvauti gerinant šalies informacinę infrastruktūrą ir gyventojų kompiuterinį raštingumą (pvz. suteikiant rinkodarines koncesijas – galimybę reklamuotis elektroniniais informaciniais kanalais). Be to, ypač svarbu visas aukščiau minėtas technologinės infrastruktūros plėtros ir socialinio įgalinimo priemones tinkamai finansuoti. Finansinės paramos priemonės turi būti orientuotos ne į kiekybę, t.y. siekį paremti kaip įmanoma daugiau sričių ar iniciatyvų, bet į kokybę, t.y. į tokias iniciatyvas, kurios yra labiausiai masinės bei arčiausiai priartins šioje ataskaitoje įverdintus inovacinius rezultatus. Toks principas gali padėti užtikrinti kaip įmanomą geresnį skiriamų lėšų ir gaunamų rezultatų santykį.

Verslo įmonėms, kurios įgyvendina inovatyvius projektus informacinės visuomenės srityje bei investuoja ar siekia investuoti į atitinkamus mokslinius tyrimus, tikslinga numatyti įvairių finansinių / mokestinių lengvatų. Informacinės visuomenės srityje taip pat turėtų būti itin skatinamas rizikos kapitalo finansavimas bei privatus investavimas į naujas bei inovatyvias verslo idėjas.

Visos aukščiau nurodytos priemonės turi būti įgyvendinamos tuo pat metu, lygiagrečiai, o jų įgyvendinimas vieningai koordinuojamas. Atskirų priemonių įgyvendinimas tikėtina neduos norimo rezultato, kadangi esama būklė kaip tik ir pasižymi padrikomis ir nekoordinuotomis iniciatyvomis inovacijų srityje.

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

LITERATŪROS IR ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

1. Aukštųjų technologijų plėtros programa. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 22 d. nutarimu Nr. 1645 „Dėl aukštųjų technologijų plėtros programos patvirtinimo“.
2. Aukštųjų technologijų plėtros programos projektų finansavimo 2003-2006 m. tvarka. Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003 m. balandžio 3 d. įsakymu Nr. 430 „Dėl aukštųjų technologijų plėtros programos“.
3. Aukštųjų universitetinių mokyklų studentų (magistrantų) ir jų mokslinių vadovų, pasirenkančių darbų temas, susietas su šalies ekonomikos augimu ir konkurencingumo didinimu, skatinimo konkurso nuostatai. Patvirtinta Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2005 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. Nr. 4-447 „Dėl aukštųjų universitetinių mokyklų studentų (magistrantų) ir jų mokslinių vadovų, pasirenkančių darbų temas, susietas su šalies ekonomikos augimu ir konkurencingumo didinimu, skatinimo konkurso nuostatų patvirtinimo“.
4. Beales H., Craswell R., Salop S. Information Remedies for Consumer Protection. *American Economic Review*, Vol. 71, No. 2, May, 1981.
5. Campbell A. J.. Self-Regulation and the Media. 51 Fed. Communications Law Journal 711, May 1999, Vol. 51.
6. Cohen D. Remedies for Consumer Protection: Prevention, Restitution, or Punishment. Journal of Marketing. Vol. 39, No. 4, October, 1995.
7. eEurope 2005. e-Business. http://europa.eu.int/information_society/eeurope/2005/all_about/ebusiness/index_en.htm [žiūrėta 2006 08 20]
8. Elektroninės valdžios koncepcija. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2002 m. gruodžio 31 d. nutarimu Nr. 2115 „Dėl Elektroninės valdžios koncepcijos patvirtinimo“.
9. Elektroninės valdžios koncepcijos įgyvendinimo priemonių planas. Patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2003 m. lapkričio 25 d. nutarimu Nr. 1468 „Dėl Elektroninės valdžios koncepcijos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo“.
10. European Commission. Flash Eurobarometer 164: Innobarometer, 2004.
11. European Commission. Special Eurobarometer: European Union Public Opinion on Issues Relating to Consumer E-Commerce. March, 2004.

12. European Patent Office http://www.european-patent-office.org/index.en.php [žiūrėta 2006 08 20]
13. European Trend Chart on Innovation. European Innovation Scoreboard 2005. Comparative Analysis of Innovation Performance.
14. Europos Bendrijos šeštoji pamatinė mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir demonstravimo veiklos programa (2002-2006 m.). Europos Parlamento ir tarybos 2002 birželio 27 d. sprendimas 1513/2002/EB 2002 (Oficialusis leidinys L 232 , 29/08/2002 p. 0001 – 0033).
15. Europos Komisija. Europos Komisijos raportas „Key Figures 2005 on Science, Technology and Innovation. Towards a European Knowledge Area", 19 July 2005.
16. Europos Komisijos komunikatas „Dėl Europos tyrimų erdvės vystymo" 2005 m. balandžio 6 d. COM(2005) 118.
17. Europos Komisijos komunikatas „Dėl investavimo į mokslo ir mokymo veiksmingumą – privaloma Europai" 2003 m. vasario 10 d. COM(2002) 779.
18. Europos Komisijos komunikatas „Dėl tyrimų ir inovacijų – Investavimas į augimą ir užimtumą: bendras požiūris" COM(2005) 488 Nr. SEC(2005) 1253
19. Europos Komisijos komunikatas Europos Tarybai „Dėl atnaujintos partnerystės programos įgyvendinimo augimas darbas. Vystant žinojimo centrą – Europos technologijos institutą" 2006 m. vasario 22 d. COM(2006) 77.
20. Europos Komisijos pranešimas COM(2005) 33, 2005 m. vasario 9 d.
21. Europos Komisijos pranešimas COM(2005) 330 „Apie Socialinės politikos darbotvarkę, atsižvelgiant į šiuos pokyčius" Nr. SEC(2005) 981, 2005 m. liepos 20 d.
22. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 1999/93/EB dėl Bendrijos elektroninių parašų reguliavimo sistemos, 1999 m. gruodžio 13 d. (OL 013 , 19/01/2000 P. 0012 – 0020).
23. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje (Elektroninės komercijos direktyva), 2000 m. birželio 8 d. (OJ L 2004 m. specialusis leidimas, 13 skyrius, 25 tomas, p. 399).
24. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų derinimo nustato direktyva, 2001 m. gegužės 22 d. (OL 167 , 22/06/2001 P. 0010 - 0019).

25. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2002/20/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų leidimo (Leidimų Direktyva), 2002 m. kovo 7 d. (OL 108 , 24/04/2002 P. 0021 – 003).
26. Europos Parlamento ir tarybos Direktyva 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (Pagrindų Direktyva), 2002 m. kovo 7 d. (OL 108 , 24/04/2002 P. 0033 – 0050).
27. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/22/EB dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis (Universaliųjų paslaugų direktyva), 2002 m. kovo 7 d. (OL 108 , 24/04/2002 P. 0051 - 0077).
28. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo, 2004 m. balandžio 29 d. (OL 157 , 30/04/2004 P. 0045 - 0086).
29. Europos Parlamento rekomendacija „Dėl švietimo ir technologijos – Rekomendacijos ateities Europos bendrijos politikos palaikymui“ P6_TA(2005)0077.
30. Europos patentų išdavimo konvencija (Europos patentų konvencija). Pasirašyta 1973 m. spalio 5 d. Persvarstyta 2000 m. lapkričio 29 d. Miunchene.
31. Europos Sąjungos Lisabonos strategija. http://europa.eu.int/growthandjobs/index_en.htm [žiūrėta 2006 08 17]
32. EUROSTAT duomenų bazė. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1090,30070682,1090_33076576&_dad=portal&_schema=PORTAL [žiūrėta 2006 08 17]
33. Gairės pareiškėjams (naujų produktų kūrimas įmonėse: moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra), siekiantiems gauti Europos Sąjungos struktūrinių fondų finansinę paramą pagal Lietuvos 2004-2006 m. bendrąjį programavimo dokumentą. Patvirtinta Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2006 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. 4-105 „Dėl gairių pareiškėjams (naujų produktų kūrimas įmonėse: moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra), siekiantiems gauti Europos Sąjungos struktūrinių fondų finansinę paramą pagal Lietuvos 2004-2006 m. bendrąjį programavimo dokumentą, patvirtinimo ir pavedimų viešajai įstaigai Lietuvos verslo paramos agentūrai“.
34. Gairės pareiškėjams pagal Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento 2 prioriteto „Žmogiškųjų išteklių plėtra“ 2.5 priemonę „Žmogiškųjų išteklių kokybės gerinimas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje“. Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. ISAK-

1458 „Dėl gairių pareiškėjams pagal Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento 2 prioriteto „Žmogiškųjų išteklių plėtra“ priemonę „Žmogiškųjų išteklių kokybės gerinimas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje“ patvirtinimo“.

35. Governance of Innovation Systems: Synthesis Report. OECD, 2005.
36. i2010 – Europos informacinė visuomenė augimui ir užimtumui skatinti. Europos Komisijos komunikatas Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui 2005 m. birželio 1 d. COM(2005) 229 Nr. SEK(2005) 717.
37. Ilgalaikė mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros strategija. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 22 d. nutarimu Nr. 1646 „Dėl Ilgalaikės mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros strategijos bei Lietuvos mokslo ir Technologijų baltosios knygos nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo“.
38. Informacinės technologijos mokslui ir studijoms. 2001 – 2006 metų programa. LieDM paprogramės ataskaita už 2004 m.
39. Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Pastebima ženkli informacijos ir ryšių technologijų plėtra. 2006 09 11. http://www.ivpk.lt/main-news.php?cat=30&n=685 [žiūrėta 2006 09 11]
40. Inovacijų versle programa. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 15 d. nutarimu Nr. 911 „Dėl Inovacijų versle programos“.
41. International Monetary Fund. http://www.imf.org/external/ [žiūrėta 2006 08 17]
42. Keturioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-2008 metų programa. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2006 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. X-767 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“.
43. Komisijos direktyva 2002/77/EB dėl konkurencijos elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų rinkose, 2002 m. rugsėjo 16 d. (OL 249 , 17/09/2002 P. 0021 – 0026).
44. Konkurencingumo ir naujovių pagrindų programa (2007-2013). Patvirtinta Europos Tarybos 2005 m. balandžio 6 d. sprendimu COM(2005) 121 galutinis 2005/0050 (COD).
45. Laikinosios darbo grupės darbo reglamentas. Patvirtintas Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2001 m. lapkričio 27 d. įsakymu Nr. 358 „Dėl Laikinųjų darbo grupių verslo sąlygų gerinimo problemoms nagrinėti sudarymo“.

46. Lėšų verslo konkurencingumui didinti, skatinant inovacijų ir naujų technologijų diegimą, skyrimo tvarka. Patvirtinta Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2002 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. 114.
47. Lietuvos 2004-2006 metų bendrasis programavimo dokumentas. Patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 2 d. nutarimu Nr. 935 „Dėl Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento patvirtinimo“.
48. Lietuvos informacinės visuomenės plėtros 2006-2008 metų programa. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. birželio 21 d. Nr. 615 nutarimu „Dėl Lietuvos informacinės visuomenės plėtros 2006-2008 metų programos patvirtinimo“.
49. Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strategija. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2005 m. birželio 8 d. Nr. 625 nutarimu „Dėl Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strategijos patvirtinimo“.
50. Lietuvos mokslo ir technologijų Baltosios knygos nuostatų įgyvendinimo programa. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 22 d. nutarimu Nr. 1646 „Dėl Ilgalaikės mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros strategijos bei Lietuvos mokslo ir Technologijų baltosios knygos nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo“.
51. Lietuvos nacionalinė informacinės visuomenės plėtros koncepcija. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2001 m. vasario 28 d. nutarimu Nr. 229 „Dėl Lietuvos nacionalinės informacinės visuomenės plėtros koncepcijos patvirtinimo“.
52. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas (Žin., 1999, Nr.: 50-1598; 2003, Nr.: 28-1125).
53. Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas, patvirtintas 2000 m. liepos 18 d. įstatymu Nr. VIII-1864.
54. Lietuvos Respublikos dizaino įstatymas (Žin., 2002, Nr.: 112-4980).
55. Lietuvos Respublikos elektroninio parašo įstatymas (Žin., 2000, Nr.: 61-1827).
56. Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas (Žin., 2004, Nr.: 69-2382).
57. Lietuvos Respublikos gyventojų registro įstatymas (Žin., 1992, Nr.: 21; 1992, Nr.: 5-78; 1999, Nr.: 28-793).
58. Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymas (Žin., 2006, Nr.: 65-2380).
59. Lietuvos Respublikos investicijų įstatymas (Žin., 1999, Nr.: 66-2127).
60. Lietuvos Respublikos juridinių asmenų registro įstatymas (Žin., 2001, Nr.: 55-1940).

61. Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro įstatymas (Žin., 2000, Nr.: 58-1704; 2003, Nr.: 57-2530).
62. Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymas (Žin., 1996, Nr.: 100-2261; 2001, Nr.: 55-1948).
63. Lietuvos Respublikos patentų įstatymas (Žin., 1994, Nr.: 8-120).
64. Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymas (Žin., 2001, Nr.: 110-3992).
65. Lietuvos Respublikos pridėtinė vertės mokesčio įstatymas (Žin., 2002, Nr.: -1271; 2002, Nr.: 40; 2002, Nr.: 46; 2002, Nr.: 48).
66. Lietuvos Respublikos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros įstatymo pakeitimo įstatymas (Žin., 1998, Nr. 109-2993).
67. Lietuvos Respublikos šveitimo ir mokslo ministerijos nuostatai. Patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 21 d. nutarimu Nr. 914 „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos nuostatų patvirtinimo“.
68. Lietuvos Respublikos Tarptautinės telekomunikacijų sąjungos įstatų ir Tarptautinės telekomunikacijų sąjungos konvencijos ratifikavimo įstatymas (Žin., 2000, Nr.: 5-123).
69. Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos nuostatai. Patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 23 d. nutarimu Nr. 921 „Dėl Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos nuostatų patvirtinimo“.
70. Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos programų lėšų, teikiamų projekto veiklai finansuoti ir kapitalui formuoti, administravimo taisyklės. Patvirtintos Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2006 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. 4-143 „Dėl Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos programų lėšų projektų veiklai finansuoti, kapitalui formuoti ir subsidijoms administravimo taisyklių patvirtinimo“.
71. Lietuvos Respublikos valstybės registrų įstatymas (Žin., 1996, Nr.: 86-2043; 2004, Nr.: 124-4488).
72. Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas (Žin., 2006, Nr.: 82-3254).
73. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimas Nr. 887 „Dėl smulkaus ir vidutinio verslo plėtros“.
74. Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikė strategija. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 12 d. nutarimu Nr. 853 „Dėl Lietuvos ūkio (ekonomikos) plėtros iki 2015 metų ilgalaikės strategijos“.

75. Mokymosi visą gyvenimą užtikrinimo strategija (patvirtinta LR Švietimo ir mokslo ministro ir Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. kovo 26 d. įsakymu Nr. ISAK-433/A1-83)
76. Mokslinio tyrimo darbo „Visuotinis kompiuterinis raštingumas“ ataskaita, Kaunas, 2005. http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/Visuotinio%20kompiuterinio%20rastingumo%202005%20m.%20tyrimo%20ataskaita.pdf#search=%22Visuotinis%20kompiuterinio%20ra%C5%A1tingumo%20tyrimas%22 [žiūrėta 2006 08 20]
77. Mokslio tyrimo darbo “Visuotinis kompiuterinis raštingumas“ ataskaita. Kaunas, 2004.
78. Mokslo ir technologijų parkų plėtros koncepcija. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimu Nr. 963 „Dėl nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos“.
79. Mokslo ir technologijų populiarinimo Lietuvoje strategija. Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gegužės 9 d. įsakymu Nr. ISAK-797 „Dėl mokslo ir technologijų populiarinimo Lietuvoje strategijos patvirtinimo“.
80. Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programa. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. lapkričio 22 d. nutarimu Nr. 1270 „Dėl nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos“.
81. Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programa. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. lapkričio 22 d. nutarimu Nr. 1270 „Dėl nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos“.
82. Pramonės plėtojimo vidutinės trukmės politika ir jos įgyvendinimo strategija. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. liepos 5 d. nutarimu Nr. 789 „Dėl Pramonės plėtojimo vidutinės trukmės politikos ir jos įgyvendinimo strategijos“.
83. Prioritetinės Lietuvos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros kryptys. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. liepos 19 d. nutarimu Nr. 1182 „Dėl Prioritetinių Lietuvos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros krypčių patvirtinimo“.
84. Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros iki 2008 metų strateginių krypčių aprašas. Patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. spalio 19 d. nutarimu Nr. 1104 „Dėl smulkaus ir vidutinio verslo plėtros iki 2008 metų strateginių krypčių

aprašo ir smulkaus ir vidutinio verslo plėtros 2005-2008 metų priemonių aprašo patvirtinimo“.

85. Švietimo ir mokslo ministerijos 2004 metų veiklos ataskaita (Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. vasario 21 d. įsakymu Nr. ISAK-248)
86. Tamošiūnas T. (tyrimo vadovas). Šutininė I., Pilipavičienė D., Guseva O. Kaimuose ir miesteliuose (gyventojų skaičius iki 30 000) gyventojų suaugusiųjų mokymosi poreikiai. Sociologinio tyrimo ataskaita. Vilnius, 2004.
87. Tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūros nuostatai. Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2002 m. rugpjūčio 7 d. įsakymu Nr. 1388 „Dėl aukštųjų technologijų plėtros programos“.
88. Valstybės ilgalaikės raidos strategija. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. IX-1187.
89. Valstybės pagalbos mokymams pagal Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento 2.5 priemonę „Žmonių išteklių kokybės moksliniuose tyrimuose ir inovacijose didinimas“ teikimo tvarkos aprašas. Patvirtintas Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. gegužės 5 d. įsakymu Nr. ISAK-671 „Dėl gairių pareiškėjams pagal Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento 2 prioriteto „Žmogiškųjų išteklių plėtra“ 2.5 priemonę „Žmogiškųjų išteklių kokybės gerinimas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje“ patvirtinimo“.
90. Valstybės pagalbos schema „Mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros skatinimas“. Patvirtinta Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2004 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. 4-77 „Dėl valstybės pagalbos schemos „Mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros skatinimas“ patvirtinimo“.
91. Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų įgyvendinimo programa. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. liepos 4 d. nutarimu Nr. IX-1700 „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo“.
92. Valstybinis patentų biuras. http://www.vpb.lt/ [žiūrėta 2006 08 20]
93. Viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategija. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 488 „Dėl Viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos patvirtinimo“.

© IVPK prie LRV, 2006
© Interneto tyrimų ir inovacijų institutas, 2006

Santrauka

VšĮ „Interneto tyrimų ir inovacijų institutas“ suteikė Informacinės visuomenės plėtros komitetui prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės paslaugas „Teisinės paslaugos, rengiant inovacijų programos, skatinančios informacinės visuomenės plėtrą ir atitinkančios ES politiką inovacijų srityje, projektą, bei pasiūlymai susijusiems teisės aktams pakeisti ir papildyti“ (toliau – paslaugos). Paslaugoms buvo keliami šie septyni uždaviniai:

1. Išanalizuoti esamą inovatyvumo būklę plėtojant informacinę visuomenę Europos Sąjungoje (toliau – ES) ir Lietuvoje;
2. Išanalizuoti ES ir Lietuvos teisinę aplinką, įtakojančią inovatyvius procesus informacinės visuomenės plėtros srityje;
3. Nustatyti ir pagrįsti pagrindines inovacijų plėtros kryptis informacinės visuomenė srityje;
4. Pagal nustatytas inovacijų plėtros kryptis, identifikuoti teisines organizacines, žmoniškųjų išteklių problemas ir įvertinti reikalingas investicijų apimtis, atsižvelgiant į informacinės visuomenės plėtros poreikius;
5. Parengti pasiūlymus teisinės aplinkos inovacijoms skatinti informacinės visuomenės plėtros kontekste tobulinimui;
6. Apibrėžti numatytų uždavinių įgyvendinimo prognozuojamus rezultatus bei poveikį inovacinės visuomenės plėtrai;
7. Parengti Inovacijų programos, skatinančios informacinės visuomenės plėtrą ir atitinkančios ES dokumentus inovacijų srityje, metmenis.

Paslaugų suteikimo rezultatai yra:

1. Išanalizuota esama inovatyvumo būklė bei tendencijos plėtojant informacinę visuomenę ES ir Lietuvoje informacinių ir ryšių technologijų, elektroninio turinio, elektroninės infrastruktūros srityse, o taip pat organizaciniais bei žmogiškųjų išteklių parengimo aspektais. Analizės bendrieji statistiniai duomenys rodo gana žymų Lietuvos atsilikimą nuo ES vidurkių bei veiksmingos inovacijų skatinimo politikos trūkumą. Tačiau, reikia pastebėti, jog Lietuvos investicijos į MTEP pastaraisiais metais sparčiai augo, taip pat ji priskiriama prie besivejančių valstybių minėtoje srityje.
2. Išanalizuota ES ir Lietuvos teisinė aplinka, įtakojanti inovatyvius procesus informacinės visuomenės plėtros srityje. Lietuvos teisės aktų analizės rezultatai rodo vieningos inovacijų strategijos informacinės visuomenės plėtros srityje nebuvimą, taip pat

bandymus labai detaliai reglamentuoti visuomeninius santykius informacinės visuomenės srityje.

3. Nustatytos ir pagrįstos pagrindinės inovacijų plėtros kryptys informacinės visuomenės srityje:

a. Nacionalinės inovacijų informacinės visuomenės srityje plėtros programos parengimas;

b. Informacinės visuomenės infrastruktūros plėtra;

c. Informacinės visuomenės paslaugų ir turinio plėtra;

d. Naujų bendradarbiavimo formų tarp įvairių socialinių grupių, mokslo, verslo ir valstybės institucijų paieška ir realizavimas;

e. Investicijų į inovacijas informacinės visuomenės srityje skatinimas;

f. Žmogiškųjų išteklių plėtra.

4. Pagal nustatytas inovacijų plėtros kryptis, identifikuotos teisinės, organizacinės, žmoniškųjų išteklių problemos ir įvertintos reikalingos investicijos, atsižvelgiant į informacinės visuomenės plėtros poreikius.

5. Parengti pasiūlymai, susieti su nacionalinio inovacijų vystymo modelio sukūrimu remiantis analizėje nurodytais principais, teisinės aplinkos inovacijų skatinimui informacinės visuomenės plėtros kontekste tobulinimui. Minėto sprendimo realizavimas užtikrintų kompleksišką nacionalinę teisėkūrą inovacijoms skatinti informacinės visuomenės plėtros srityje.

6. Apibrėžti numatytų uždavinių įgyvendinimo prognozuojami rezultatai bei poveikis inovacinės visuomenės plėtrai pasireikštų:

a. Interneto skvarba;

b. Standartizacija smulkaus ir vidutinio verslo elektroninių platformų;

c. Maksimalus viešosios elektroninės ataskaitybos išvystymas ir standartizavimas atvirais formatais;

d. Patentų ir intelektinės nuosavybės licencijų skaičiaus Lietuvoje ir ypač užsienyje didėjimu.

7. Parengti pasiūlymai teisinės aplinkos inovacijoms skatinti informacinės visuomenės plėtros kontekste tobulinimui (Inovacijų programos metmenys).

Paslaugų teikimo metu atliktų tyrimų išvados:

1. Atsižvelgiant į šiame darbe atliktą analizę, nacionalinė inovacijų informacinės visuomenės srityje plėtros programa turi apimti politinių, teisinių, visuomeninių ir techninių

instrumentų kompleksą, pritaikytą valstybės ir visuomenės socialiniams poreikiams, ekonominei situacijai, strateginiams tikslams ir teisinei tradicijai.

2. Nacionalinės inovacijų informacinės visuomenės srityje plėtros programos pagrindinis tikslas – prisidėti prie technologijų inovacijos skatinimo ir technologijų perdavimo bei platinimo, teikti abipusę naudą technologinių žinių kūrėjams ir vartotojams tokiu būdu, kuris skatintų socialinę bei ekonominę gerovę bei subalansuotų interesus, teises ir pareigas, atsižvelgiant į ES teisines ir technines platformas bei infrastruktūrą. Šis bendrasis nacionalinės inovacijų informacinės visuomenės srityje plėtros programos tikslas atspindi universalią ir svarbiausią nacionalinių inovacijų prielaidą.

3. Apibendrinant aukščiau minėtas ES ir Lietuvos socialines-ekonomines sąlygas (inovatyvumo būklę), ES ir Lietuvos inovacijų informacinės visuomenės srityje teisinio reglamentavimo režimo ypatybes, galima įvardinti tokias nacionalinės inovacijų informacinės visuomenės srityje plėtros programos prielaidas – uždavinius:

- Visapusiškas konkrečių inovacijų ir bendras inovatizacijos skatinimas, siekiant išnaudoti esamą inovacinį potencialią, t.y. naujų inovacijų kūrimas ir esamų technologijų tobulinimo veiklos skatinimas;
- Adekvataus ir efektyvaus teisių į inovacijas reglamentavimas ir gynimo užtikrinimas;
- Teisių į inovacijas turėtojų ir naudotojų (visuomenės) interesų balanso užtikrinimas.
- Teisinių ir techninių inovacijų skatinimo bei reguliavimo priemonių derinimas, technologinis neutralumas ir atvirumas naujovėms (ypač naujiems inovatyviems socio-ekonominiams reiškiniams, tokiems kaip atviri standartai, atviras kodas, kūrybinės bendrumos ir pan.);
- Nacionalinių inovacijų eksporto skatinimas;
- Naujausių užsienio inovacijų importo skatinimas;
- Maksimali teisinių priemonių tarptautinė integracija;
- Nacionalinės, tarpvalstybinės ir/ar regioninės inovacijų erdvės kūrimas ar integracija į ją;
- Visuomeninių nuostatų dėl inovacijų svarbos formavimas;
- Nuolatinis inovatyvumo būklės stebėjimas (bent kartą per pusmetį), SWOT analizė ir dinaminis reagavimas į išryškėjusius trūkumus, bei atsivėrusias galimybes.

4. Nacionalinė inovacijų informacinės visuomenės srityje plėtros programa, turėtų būti orientuojama į tokius rezultatus:

a. Valstybės administracinių gebėjimų inovacijų informacinės visuomenės plėtros srityje vystymo;

b. Visuomeninio švietimo ir skatinimo naudotis ir kurti inovacijas informacinės visuomenės plėtros srityje;

c. Technologinio ir socialinio integravimo skatinimą.

Paslaugų teikimo metu buvo suformuluotos rekomendacijos nacionalinei teisėkūrai:

1. Iš esmės peržiūrėti inovacijų informacinės visuomenės srityje plėtros teisinį reglamentavimą, siekiant orientuoti visus esamus teisės aktus pagal vieną strateginę kryptį, panaikinti jų prieštaravimus ir persidengimus, sumažinti reguliavimą kai kuriose inovacijų plėtrai ypač svarbiose srityse;

2. Teisės aktuose nustatyti platesnes, pavyzdžiui ES inovacijų strategijose numatytas, inovacijų plėtros skatinimo priemones, ypač orientuojantis į nacionalinio inovacinio potencialo aktualius poreikius;

3. Lietuvos Respublikos teisės aktuose reglamentuojančiuose inovacijų vystymosi strategiją ir jos įgyvendinimą įtvirtinti konkrečių inovacinių projektų finansavimo prioritetą prieš inovacijų infrastruktūros kūrimą;

4. Reformuojant Nacionalinę mokesčių sistemą peržiūrėti mokestines nuostatas dėl apmokestinimo veiklos ir lėšų susijusių su inovacijų vystymu, atsižvelgiant Lietuvos vystymosi strateginius tikslus;

5. Nustatyti reglamentavimo efektyvumo vertinimo priemones ir nuolat atlikti esamo reguliavimo efektyvumo bei reguliavimo poreikių monitoringą.